

„Az pedig, hogy saját tagjait mindenkor segíti szükségükben a gyülekezet, egészen természetes kell, hogy legyen. Szeretném azonban hangsúlyozni, hogy a karitatív munkához elkötelezett presbiterek is kellenek.”

Auf Wiedersehen, Herr Wellmer! ► 9. oldal

„Fontos kiemelni, hogy a többértelműség csak a lusta elmét idegesíti, a többértelműség valójában – a kevesebb »helyen« több információ elvén – gazdagságot jelent. Ez alól a Biblia sem kivétel.”

Evolúció kontra bibliai genezis ► 10. oldal

„A Tízparancsolatban megfogalmazott követelmények is Szülői állapotunk fontos meghatározói, iránymutatói.”

Ki legyen a párom? ► 12. oldal

Püünkösdváró Európa ► 4. oldal
Találkozás dr. Kamp Salamonnal ► 7. oldal
Az élet komolysága ► 7. oldal
Veöreös Imre-breviárium ► 8. oldal
Halálugrás ► 11. oldal
Akkor, ötvenhétben ► 14. oldal

Több százan emlékeztek a roma holokauszt áldozataira augusztus 2-án a fővárosi Nehru parton tartott gyászünnepeken. A Roma Polgárjogi Alapítvány és más roma civilszervezetek által rendezett együttlétén koszorúkat helyeztek el a IX. kerületi parkban lévő emlékműnél, *Gáncs Péter* evangélikus püspököt pedig (*képünkön* Iványi Gábor *metodista lelkész balján*) imádságra kérték fel a szervezők.

► *Történelmi visszatekintés az 5. oldalon*

Tanítóira emlékezett az alsósági gyülekezet

► Sok hívő számára szép szemelyes emlékeket idézett az a gyülekezetépítő nap, amelyet augusztus elsején rendeztek Celledömölk alsósági városrészében. Az idősebbek még jól emlékeznek a harminc éve elhunyt iskolai igazgatóra, *Szakály Dezsőre* és feleségére, *Ilonka* néniére...

Az évfordulóra való tekintettel *Vető István* lelkész, püspökhelyettes Pál apostol szavait idézte igehirdetésében: becsüld meg, akik előljáróid Istenben. A tanítókról beszélt, akik előttünk jártak, és megszólaltatták Isten igéjét. Azokról, akik egész életükben azon fáradoztak, hogy értéket közvetítsenek a következő nemzedéknek. Az igehirdető feltette azt a kérdést is: vajon mi a baj a mai taná-

rokkal? Talán a szüntelen reménység hiányzik a lelkükből, amely csak a hitre épülhet, és amelyet csak Isten alapozhat meg.

A szigorú, de igazságos *Szakály Dezső* életútját *Balogh Ernő* idézte fel. A megemlékezést színesítették az egykori pedagógus költeményei, a hadifogság idején írt naplójának részletei. Sok hívőnek könny szökött a szemébe, amikor közösen elénekeltek azt a tanítójuk által szerzett, *Szent oltárod zsámfolyánál* kezdetű dalt, amelyik esküvőkön azóta is gyakran felhangzik. Az ünnepségre eljöttek a néptanító gyermekei, *Gábor, Áron* és *Ildikó* is, akiket *Győri Elemér* felügyelő ajándékkal köszöntött.

Az emlékezés a templommal átellenben, a már rég megüresedett iskolaépületben folytatódott. A *Szakály* testvérek a gyülekezet kérésé-

nek eleget téve összegyűjtötték és tárlókban mutatták be a kedvelt tanító házaspár személyes tárgyait.

Az érdeklődők gyűrűjében *Szakály Gábor* beszélt az egykori osztályképekről, a különféle egyetek kulturális és sportbemutatóit idéző relikviákról. Különös érdeklődés kísérte a szőlőnemesítő, borászati hagyományokat őrző *Szakály Dezsőről* szóló anekdotákat. A fiatalabbik fiú, *Áron* meghatóttan mondta a kiállításnak helyet adó tanteremről: édesanyja negyvenkét éven át tanította itt az elsősöket.

A megemlékezés közös ebéd és kötetlen beszélgetés után a pedagógus házaspár sírjának megkoszorúzásával zárult.

■ VARGA KRISZTINA

► *Életrajzi összefoglaló a 3. oldalon*

Győri Elemér felügyelő köszönti Szakály Dezső gyermekeit, Gábort, Ildikót és Áront

Nyári hit

■ SZABÓNÉ MÁTRAI MARIANNA

Sajátos tulajdonság a keresztény hit. Ezer százból fonódik össze. Néha azzal áltatjuk magunkat, hogy látjuk a színeket: piros-zöld-sárga-barna-lila-kék. Aztán villan egyet a nap fénye, és kezdetük a számolást előlrol. Gyanítom, ha egyszer minden színét megfejténénk, s az egészet újra összeraknánk, nem ugyanazt a szóttest kapnánk.

Mindamellett egyben egészen biztos vagyok. Van a keresztény hitnek téli színe és nyári színe. Én magam nagyon ragaszkodom a télihez. Az értelem szép, kék színéhez. Szeretem tudni, mit hiszek, és hogy az mit jelent pontosan. Hogyan kapcsolódik az életem és a világ egyéb darabjaihoz. Szeretem, hogy protestáns vagyok, ezért én magam mérlegelek, tündödom és gondolkodom. Nem az egyházam teszi ezt helyettem. Nem merülök el gondtalanul tanításra tengerében, magam gondolkodom.

De egyházam segít ebben. Szószékéről jövő és nyomtatott, világos, értelmes, igaz szavakkal. Kérdő és kijelentő mondatokkal. Megkímél a demagógia orrfacsaró szagától, hangzatos, ám üres, indulat szötte, leegyszerűsített mondatoktól. Ezt kell tennie, hiszen nem a piactéren, hanem a wittenbergi egyetemen bontogatta szárnyait. Nem véletlen hát, hogy szeretem keresztény hitem tiszta, kék, téli színét.

Am mit érne a nyári színek nélkül? Parázsló táborfüzek, szikrázó csillagok, éjszakai éneklések, nagy szívdobogások, élethosszig szóló elhatározások, megvilágosodászerű rádöbbenések, „rólam van szó” felismerések nélkül?

Keresztény hitemnek ezek a nyári, piros színei általában nem templomban születnek. Inkább nyaralóvá varázsolt lakatlan parókiák udvarán, a főtí Mandák-villa hátsó teraszán, a szárszói parton és persze a gyenesi fenyősoron. Konferencián – mondták a régiek. Táborban – mondják a gyerekeink. Nincs hit nyári színek nélkül, élmény nélkül, az érzelmek pirosa nélkül. Bogozom a hittulajdonságok színes zsinórját. Belátom, nem tudok minden színt megkülönböztetni. Ám a kékhez és a piroszhoz ragaszkodom. Bántja az orrom a demagógia szaga – és szívesen olvasom a huszadik táborbeszámolót is.

Sajátos képesség a keresztény hit. Gyakorlás közben formálódik. Az aktivitás hiánya bizonyosan megöli. Szeretek reggelente, kezemben a Bibliával, csöndben tündödni. De ha még életemben nem söpörtem össze a templomkertet, erről a szép, reggeli szokásomról, mivelhogy kiüresedett, előbb-utóbb le fogok szokni. Kifejezetten kedvelem, ha képzett zenészek mélyítik az isten-

tisztelet áhítatát. De borzasztó lenne, ha csak hallgatni mennék a templomba és gyönyörködni. Ha nem fújhatnám kedvenc koráljaimat minden vasárnap, és ha nem hallhatnám, hogy hátam mögött Pista bácsi, mint mindig, ma is kicsit hamisan zengi. Bizonyosan leszoknék a templomba járásról, ha mindketőnk helyett csiszolt hangú kórus hajlítgatná a dallamokat.

Sajátos képesség a keresztény hit. Ha nem adnak neki mozgásteret, elsorvad. Én mindig ezer ötlettel mentem haza a nyári táborokból. Koszos a templomunk, szervezünk takarítást! Nálunk még énekar sincs! Miért nem szervezünk? Ilyen gondolatok nem otthon születnek, nem is hétköznapiokon. Nyarak érlelik őket, vendégszögben szerzett tapasztalatok. Ilyesféle mozgólódások nélkül pedig végtelen unalmassá válik egy gyülekezet élete. Ezért olvasom szívesen a huszadik táborbeszámolót is.

Sajátos adomány a keresztény hit. Másoktól kapjuk, és közösségekben erősödik. Nemigen létezik olyan keresztény ember, aki ne tudná, kik ringatták hitének bölcsőjét. Nem lennék hívó ember, ha ők nem lettek volna – mondjuk néha kissé sommás, ám kétségtelenül hálás szavakkal. Csak múlt időbe ne tegyük ezt a gondolatot! Mert nemcsak a kezdetnél vagyunk többen, hanem mindvégig. A keresztény hit már csak ilyen. Gyakorolni is csak közösségekben lehet. Ez néha felemelő, néha rendkívül bosszantó. Egyszer adományként, másszor teherként éljük meg. Nagyjából ötven adományra jut egy teher. Ha nagyon felborult ez az arány, érdemes az énekesnyőn gyönyörű imádságai között lapozgatnunk.

Manapság többnyire gyülekezeti táborok színezik a nyarakat. A régi és a közelebbi múltban a fiatalok számára országos táborokat szervezett egyházunk. Ezt a gyakorlatot nem a negyven év alakította ki, holmi ellenőrizhetőségi szempontok alapján, így volt ez korábban, a diktatúra előtt is. Bizonyára azért, mert a keresztény hit egyik alapvető jellemzője, hogy egyetemes. Egyébként létező és elválasztó határokon átível, legyenek akár földrajziak, kulturálisak, történelmieket vagy társadalmiak. A keresztény hit jobban összeköt, mint amennyire mindezek szétválasztanak.

Ezt az összetartozást pedig meg kell élni, mivel sajátosságunk. Figyelmeztetés ez a saját várunkba bezárkózó gyülekezeteknek, saját érzékenységükbe gubózó egyéneknek. Nem veszélytelen huzamosan olyat tennünk, ami a lényegünkkel ellentétes. Márpedig a keresztény hit nem az a bezárkózós fajta. Ezért olvasok szívesen minden tábori beszámolót. A gyülekezetit, az országost, sőt a nemzetközit is.

Oratio œcumenica

Hálát adunk neked, mennyei Atyánk, ezért a mai napért. Az ünnepért, igédért, a kegyelem forrásáért: szent Fiad szenvedéséért, haláláért és feltámadásáért. Köszönjük, hogy a Krisztusban megjelent nagy szeretettel ma is közel emelsz magadhoz, és életünket megújítva büntől tisztítod.

Szentleked által légy velünk gondjainkban, harcainkban és kísértéseinkben. Adj erőt megállni hitünkben. Segíts, hogy szent igéd naponként adjon erőt megállni hűségesen mellette. Bocsásd meg, hogy olyan sokszor és olyan könnyen elszakadunk tőled. Állj mellénk, amikor testünk vágya, a világ vagy a gonosz csábít, és a bűn mélységeibe akar lehúzni. Újítsd meg hűségünket, add szívünkbe az engedelmesség lelkét és a szeretetnek tűzét, hogy neked tetsző életet éljünk.

Könyörgünk a testvéri közösségért. Te, aki csak oda küldesz áldást és életet mindenkor, ahol a testvérek egyetértésben élnek, add meg nekünk hitünkben az egyetértés lelkét. Add, hogy a veled és a testvérekkel való közösségünk a gyülekezetben valódi megtartó erő legyen számunkra. Óvj meg a közömböségtől. Szabadíts meg az önzéstől, és segíts odafigyelni a másokra, hogy egymás terhét hordozó közösség legyünk. Adj érzékenységet, hogy észrevegyük a másik baját, hozzá erőt és bölcsességet, hogy segítségünkkel teged képviseljünk.

Színed elé visszük a beteget és a szenvedőket. Adj hitet nekik, hogy egészen terád bízzák magukat. Te vagy az Úr, a mi gyógyítónk, aki mindent megtehetsz, mert végtelen a te hatalmad. Ha kérésünk látszólag nem teljesül, segíts meglátnunk és elfogadnunk a te szándékodat. Láttasd meg velünk, hogy Krisztusban a legnagyobbat már megkaptuk. Köszönjük, hogy ígéreted szerint a te országodban már nem lesz helye gyásznak, fájdalomnak és könnyhullatásnak, mert mindent újírteszesz.

Jézus Krisztusért, a mi megváltó Urunkért hallgass meg minket! Ámen.

SEMPER REFORMANDA

„Krisztusnak a szívünkbe való telepítése pedig azt jelenti, hogy megismerjük őt s amit tőle várhatunk. Hogy ő a mi Megváltónk, akiben Istent Atyánknak nevezhetjük, s vesszük a Szentlelkét, aki minden bajunkban bátorságot ad. Így hát ő szívünkben lakozik. Máshol meg sem fogható. Mert nem valami holt dolog ő, hanem élő Isten. De hogyan ragadhatjuk meg a szívünkben? Nem gondolatokkal, hanem egyedül élő hittel. Cselekedeted, szemed nem ragadhatja meg, csak a szíved. Ha mármost a hited csakugyan helyes, akkor bírod s érzed szívedben a Krisztust. Megismered gondolatait és cselekedeteit. Látod hogyan uralkodik igéjével és Szentlelkével. Megtudod azt is, hogy kik az övéi, és kik nem az övéi.”

► Luther Márton:

Jer, örvendjünk, keresztyének!
(Szabó József fordítása)

SZENTHÁROMSÁG ÜNNEPE UTÁN 9. VASÁRNAP – ZSID 3,12-14

Érzéketlenül

Hát nem ez életem legnagyobb napja! Bizony kínos volt ott állni és beszámolni az elmúlt évek hiányairól. Elég komoly kis vagyon hibáztott. De végül is lehetett volna rosszabb is! Az úr egész csendes volt, semmi jelenet, semmi túlkapas. Azt hiszem, nem is a hiány aggasztotta, hanem a stílusomat nem szereti, ahogy az ügyeit intéztem. Van ilyen! Várható volt, hogy kirúgnak. Egyszer kapnám annak a nyakát a kezembe, aki beárult! Anélkül lehet, hogy meg is úszhattam volna.

Na, de most mi lesz? Csak nem megyek el kapálni? Nem is értek hozzá, nem is bírom. A koldulás nem kenyerem. Ez jó! Akár szóvicc is lehetne! A koldulás nem kenyerem. A lényeg az, hogy ebből a helyzetből is győztesen fogok kikerülni. Tudom, hogy már mindenki azt gondolja, ez lehetetlen, csak hogy nem ismernek engem. Majd meglátják!

Van, hogy valaki elfordul az élet útján. Valami nagyon érdekelte, akár szenvedélyesen is, aztán egy napon megszűnik az érdeklődés és a szenvedély. Megváltozik az élete. Más feladatok állnak előtte, más szenvedélyek fűtik. Életem egy embere egykor százak előtt beszélt, sok gondolatot és érzést formált, nagy rendszereket épített. Mára az élete leegyszerűsödött. Csendes észrevételeket fogalmaz meg, halkán mond ki fontos mondatokat. Mindez azonban nem az érzékenység elvesztése. Csak a sors formálódása.

Ahogy a prédikátor mondja, egy idő után elhalkulnak a hangok, el-tompulnak a fények. Mintha már mindent látott volna, hallott volna, tudna az ember. Minden küszködés a korral, az idő múlásával egy napon

megmutatja szánalmas voltát. Akkor majd meg kell adnunk magunkat az erőtlenségnek, az öregségnek. Mind ez azonban nem az érzékenység elvesztése. Múló napjaink egyre erősebbé teszik vágyódásunkat az örökkévalóság után. Már nem rettegtem a halál, megbékélünk ellenségeinkkel, elnézők és nagyvonalúak leszünk. Készülődünk.

Hogy mennyivel? Száz korsó olajjal? Hát az bizony sok! Hogy tudtál felhazmozni ennyit? Hogy nyomaszt? Na, ezt megértem. Egy ideig engem is gyötört az adósságom tudata, de hozzá lehet szokni. Van persze néhány átvirrasztott éjszaka, egy-egy izasztó pillanat, de meg lehet tanulni együtt élni vele. Különbösen is az én uram olyan gazdag, hogy nem is vette volna észre a tartozásomat, ha nem árult volna be valaki nála. Egyszer kapnám csak a kezeim közé!

Na, mindegy, most ül le, és írjunk arra a tartozás papírra feleannyit. Senki nem emlékszik majd rá, hogy százzal tartoztál. Írj nyugodtan ötvenet! Aztán ne felejtse el ezt a pillanatot! Én segítettem rajtad, egyszer majd te is segíts rajtam! Hogy nem akarsz csalni? Mi? Bolond vagy? Ötven korsó olajat nyernél! Tudod, mennyi pénz az most? És nem tudna meg senki! Ne félj, én vigyázok a kis titkainkra!

Milyen lelkiismeret? Hogy te ezt nem tudod megtenni? Én még ilyen nem láttam! Na, menj akkor, és vess magadra, te nyomorult, érző lelkű!

A bűn tesz érzéketlenné. Nem az elkövetett bűnök sokasága, hanem a bűn stílusa. Elvész a belső zokogás vagy éppen a tisztaság boldog felsza-

badultsága, a mások megbántásának fájdalma vagy annak a reménye, hogy a dolgok jóra fordulhatnak. Már nem gyöttrődöm saját gonoszságom miatt, de nem is vágyom arra, hogy újra szerethető legyek. Mint mikor régi emlékek eltűnnek, úgy hűl ki lelkemből a vágy, hogy Isten megszólítson.

És valóban komor csend van, hiszen ez az érzéketlenség elnémítja azt az érzékeny szót, amely csak a legmélyebb csendben, a legalázatosabb odaadásban szól meg, mint valami titkos ajándék. Ebben az érzéketlenségben menthetlenné válok. Nincs mit tenni. A ma lehetőségei már rég elvesztek. A napok peregnék, tudom, egyszer én is lehullok a többi lelével, de nem érdekel. Az örökkévalóság üres ürként kísért, a feltámadás önáltatásá alacsonyul.

Na, ezt jól megcsináltad. Az majd-nem harminchét köbméter búza! Száz kórus! Tudod, mit csinálunk? Még én vagyok itt az intéző, ezt nyugodtan megtehetem: vedd a papírod, és írd rá nyolcvan! Ebből nem lesz semmi baj, senki nem fogja észrevenni. Csak te ne felejtse el majd el ezt a kellő pillanatban, amikor én kérek majd valamit tőled!

Hogy nem akarod becsapni, mert tiszteled? Ember, tartozol neki egy vágonnal, az ellenséged! Hogy szereted akkor is? Hát, te teljesen megbolondultál. Keményítsd már meg egy kicsit a szívedet, különben a végén még börtönbe jutsz! Nézd, engem is ki-dobtak! Hogy te nem akarsz hozzá-szokni ehhez a stílushoz? Tudod, mit? Akkor fűj meg a saját levedben! Menthetetlen vagy! Ennyi érzékeny szívet, csak el ne sírjam magam!

A VASÁRNAP IGÉJE

Ebben az érzéketlenségemben állít a kereszt elé. Nem vagyok érző János, zokogó Mária, ráébredő százados. Kőkemény vagyok, aki értek az élethez, tudom a megoldásokat, rajtam nem fog ki senki és semmi. Legkevesbé ő, aki előtt most mégis meg kell állnom. Nem egy szépen megírt történet szereplője vagyok, aki hozza azt, amit egy nagy szereposztó ráírt.

Minden történet elakad, a film szakad, a logikák összetörnek. Én magam is összetörök. Nem tudom ellenőrizni a pillanatot, magam sem értem. Mint ahogy az évezredek során senki sem értette. Simon Péter bü-nösként menekülni próbált, Saul belevakult, Luther marcangolta magát. Senki nem érti a pillanatot, de szégyenkező boldogsággal sodródik vele. Fájdalmam, lehullásom szüli újjá bennem az érzékenységet. Vesztesként győztes leszek. Kinyílik szemem az örökkévalóságra. Megszólal a régen nem hallott szó. Elvégeztetett.

Se az olajos, se a búzás! Ezek nem jöttek be. Ki gondoskodik így a jövőmről? Meg kell szerezniem mindent! Nem maradhatok vesztes, ez nem illik hozzám. Na, annyira azért nem félek. Találok én még hozzám hasonló sziklaszilárd jellemeket!

■ KOCZOR TAMÁS

Imádkozunk! Nem kérek mást, csak hogy az érzékenységem megmaradjon. Nem kérek mást, csak hogy az érzékenységem visszatérjen. Nem kérek mást, csak a szavak hallását, a fájdalom élességét, az örömeim tisztaságát, a tettek ösztönzőségét. Maradj érzékeny imádságomra, Istenem! Ámen.

CANTATE

Az E húsvét ünnepében és az E pünkösdi ünnepében kezdetű éneket közelebbi rokonokká teszi, hogy az ünnepek szerint változó szöveg a strófa első részébe kerül; ezt követi a második részben az azonos szövegű hálaladó refrén.

A kórusok repertoárját bővítheti és az ének könnyebb megtanítását segítheti, ha tudjuk: az Ez esztendőt megáldjad szövegre Rezsényi László készített négyes- és kétfős kar-feldolgozást (Karénekeskönyv II/96), melyre a többi szöveg is alkalmazható.

A Szentháromság ünnepe utáni vasárnapokon is emlékeztessenek minket ezek a versek hitünk alapjaira, az üdvörténet életünket meghatározó, fontos eseményeire.

„E húsvét ünnepében, / E húsvét ünnepében / Dicsérvük a nagy Istent, / Ki értünk megholt Fiát, / Ki értünk megholt Fiát / Feltámasztotta testben. // (Refrén) Ennek örülünk / Szívvel, szájjal, buzgó lélekkel, / Kik a Jézusban hiszünk! / Adjuk meg / Néki a dicsőséget! / Vigadjunk, / Miként a fák, füvek, virágok / Újulnak örömben.”

„E pünkösdi ünnepében, / E pünkösdi ünnepében / Dicsérvük a nagy Istent, / Ki Szentlelkét szívünkbe, / Ki Szentlelkét szívünkbe / Oszto-gatja bőséggel. // (Refrén) Ennek örülünk...”

■ ECSEDI ZSUZSA

HAGYOMÁNYOS NAGYÜNNEPI ÉNEKEK

Ez esztendőt megáldjad, E húsvét ünnepében, E pünkösdi ünnepében

► Mai énekeinkben az a közös, hogy mindhárom szerepelt már a Keresztyén (Dunántúli) énekeskönyvben (1911, illetve 1955). Miért maradt ki a következőből (EÉ, 1982), és miért került vissza a GyLK-ba? Erről és sok minden másról olvashatnak cikkünkben.

Az Ez esztendőt megáldjad (GyLK 808) első előfordulási helye – dallam nélkül – a kora protestáns énekrepertoár tartalmazó, kéziratos Batthyány-graduál (más nevén Batthyány-kódex), mely nagy valószínűséggel a 16–17. század fordulóján készült, és a gyulafehérvári Bibliotheca Batthyaneumban őrzik. A gyűjteményben ugyanilyen versformában készült más szövegek is vannak: E húsvét ünnepében (GyLK 813), E pünkösdi ünnepében (GyLK 815) és Karácsony ünnepében (ezt nem közli a GyLK). A 18. század végén további szövegek is készültek erre a dallamra. Emiatt a református liturgiában az introitust helyettesítő és minden alkalommal használható, máig igen kedvelt ének-ké vált.

Ezek az énekek a 18. század közepe után kerültek át a graduálokból a népénekeskönyvekbe, addig viszont

dallamukról nincs információ. Egyetlen nyom a dallam eredetére nézve egy Tévelygünk mint a juhok kezdetű ének, mely dallam nélkül az Öreg graduálban, négyes- és kétfős kancióként az Eperjesi graduálban szerepel. A legrégebb ismert szál Transsilvaniába nyúlik vissza, tehát a dallam cseh vagy szlovák eredetű lehet.

A 18. századi énekeskönyvekben már dallamközlés is kapcsolódik az énekekhez, de hogy ne legyen olyan egyszerű az utókor dolga, rögtön két variáns (Kolozsvár, 1744 és Debrecen, 1774). Találunk más érdekességet is. Egyrészt a református énekeskönyv (1948) Debrecen, 1774-re hivatkozva egy attól sokban eltérő dallamot közöl (RE 152), másrészt a református és az

evangelikus szövegváltozat jelentősen különbözik. Végül: az előző énekeskönyvünkhöz készült korálkönyv dallama (KI/109) sok helyen nem emlékeztet egyik forrásra sem. Ez utóbbi mi-

att döntöttek úgy az Evangelikus énekeskönyv (1982) szerkesztői, hogy kihagyják, „pihentetik” a dallamot. Néhány évtized alatt ugyanis a gyülekezetek elfelejtik a romlott dallamvariáns, és meg lehet nekik tanítani a jó változatot.

Előttünk áll tehát a nagy lehetőség, hogy ezt megtegyük; ez a cikk is ebben szeretne segíteni.

Ennek az énekcsoportnak általános jellemzője, hogy nem több versszakos, hanem egy, meglehetősen összetett strófából áll. Ez első látásra ijesztőnek tűnhet, de a dallami ismétlések és belső összefüggések megkönnyítik a tanulást és a befogadást. A többnyire lépegető jellegű, ezért máltóságjelzős dűr dallam első részét három (hét szó-

Szöveg: Batthyány-kódex 17. század eleje; Lőcs, 1635. Dallam: Debrecen, 1774. [RMIE 36; Dt 160].

„Egy nemzedéknek fogom kezét”

Emlékezés Szakály Dezső egykori evangélikus tanítóra

Szakály Dezső néptanító, igazgató 1903 decemberében a Somogy megyei Iharosberényben született, gazdálkodó családban. A kommunévében kezdte el a soproni evangélikus tanítóképzőt, és négy évvel később tanítói oklevelet is itt szerzett. Pályafutását Balatonakaliban kezdte, majd 1925-ben pályázta meg az alsósági állást – három évtizedet töltött el itt.

Akkoriban a tanítóknak a gyermekok oktatása, vallásos szellemű nevelése mellett az egyesületek irányítása is feladatuk volt. Így Szakály Dezső egy időben három szervezet – a nőegylet, a fiúkat tömörítő ifjúsági

egyesület és a leányegyesület – irányítójaként is tevékenykedett. Mind-egyikben komoly vallási, közéleti és hazafias nevelés folyt. Emellett Szakály Dezső feladata volt még a polgári lövészegyesület és a leventeegyesület irányítása is.

Az utókor emlékezetébe valószínűleg leginkább a falusi színjátszással írta be a nevét. Az alsósági színjátszók évente két-három népszínművet is műsorukra tűztek, közülük nem egynek a szerzője is Szakály Dezső volt. Jó rendezőként emlékeznek rá, megtiszteltetés volt a keze alatt dolgozni. De találkozhattunk nevé-

vel az aranykalászos gazdatanfolyamok szervezőinek oktatói között is, amin nem lehet csodálkozni, tekintve, hogy szólésként-borászként is hírnevet vívott ki magának.

Az alsósági gyülekezet önállóodásának évében, 1931-ben új tanító került az iskolába a korán árvaságra jutott *Haitl Ilona* személyében. Később a szelíd lelkű, kötelességtudó tanító lett Szakály Dezső felesége, akitől három gyermeke született.

Az alsósági tanító országos hírnévre is szert tett verseinek és bátor hazafias kiállításának köszönhetően. Elsősorban hazafias versek kerültek ki a keze alól, de írt egyházi témájú, illetve lírai költeményeket is: aratásról, szerelemről, az évszakokról. A rá emlékező rendezvény címe – *Egy nemzedéknek fogom kezét...* – a tanítói hivatásról írt verséből való. Különös fontosságot tulajdonított a szavalókórusoknak, melyek segítségével a fiatalok „dicsérik az Istent, tanulják és tanítják szeretni a hazát és embertársainkat, szolgálják a nemzet egységének történelemépítő ügyét”. E tárgyban módszertani kiadványt is megjelentetett. Az általa vezetett szavalókórusral szép sikereket ért el. Ezek csúcspontja a Ság hegyi Trianon-élmű avatásán elhangzott műsor volt 1934-ben.

Szakály Dezső szőlőnemesítéssel is foglalkozott. Vendégváro pincéjében a Ság hegyi hagyományok őrzője, a borturizmus egyik úttörője volt.

A második világháború után még iskolaigazgatóként ténykedett, majd 1955-ben egy feljelentés nyomán leváltották. 1967-ben mezőgazdasági szakterületről ment nyugdíjba.

■ V. K.

FOTÓ: VARGA KRISZTINA

Szakály Gábor magyaráz a kiállítást megtekintő híveknek

Császári kövek a püspöki hivatal előtt

Akik az utóbbi időben Győrben az evangélikus püspöki hivatal környékén jártak, megtapasztalhatták, hogy munkálatok zajlanak. A város önkormányzata az „utcaprogram” keretében – a

felújítás során az építők gondot fordítottak arra is, hogy a püspöki hivatal munkájában az építkezés miatt ne legyen fennakadás.

Az önkormányzat a járdához a

közmuvelő cégekkel közösen – felújítja a város földfelszín alatti közműveit, valamint útjait és járdáit.

Ennek jegyében a napokban fejeződött be a Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület székháza előtti járda felújítása a Bajcsy-Zsilinszky utcában. Mivel egységes burkolatot kap az egész utca, a püspöki hivatal előtti szakasz térköveit is kicserélték. A régi kövek – felajánlás-ként – a győr-nádorvárosi gyülekezet lelkészi hivatala köré kerülnek majd. A viszonylag gyorsan lezajlott

Leier Hungária Kft. Kaiserstein térburkoló termékcsaládjából választott térkővet. Az új, exkluzív márka kiváló minőségű kültéri burkoló. Az eddig felhasznált „császári kövek” beváltották a hozzájuk fűzött reményeket, és megfeleltek a követelményeknek – így ehhez a viszonylag nagy forgalmú utcához is elegánsan és elsőrendűen illeszkednek.

A korszerűsítési munkák végeztével hamarosan az utca aszfaltburkolata is megújul.

■ MENYES GYULA felvétele

KEK à la Lyon

Tisztelt olvasóim, töredelmes szívvel be kell vallanom, hogy az Európai Egyházak Konferenciájának (KEK) tizenharmadik, lyoni nagygyűlése számomra egyáltalán nem okozott csalódást. Sőt kijelenthetem, hogy teljes mértékben azt kaptam, amire számítottam. A kérdés csupán az, hogy mire is számítottam, vagy inkább mire nem a *Renzo Piano* építész által megálmodott lyoni kongresszusi központ pazar épületében egy hétig tartó nagygyűléssel kapcsolatban.

Az igazság az, hogy nem sokra, és ez a várakozásom valahogy igazolódott is. El kell árulnom, hogy erre az udvariatlan, illúzióromboló, netán ünnepont magatartásra közel két évtizedes ökumenikus tapasztalataim, valamint a legutóbbi nagyszabású ökumenikus találkozó kiábrándító tapasztalatai jogosítottak fel.

Leginkább arra lettem volna kíváncsi, hogy az ötvenéves múltra visszatekintő KEK, amely százhuszonhat európai tagegyházat tömörít, képes lesz-e valamilyen új ötlettel, új vízióval, egy új program vázlatával előállni, amely a megváltozott európai kontextusban irányt mutatna a szervezet lényegét, hasznát, célkitűzéseit, egyáltalán a jövőjét illetően.

Ehelyett a szónokok, hozzászólók néhány napon át arról értekeztek, hogy tulajdonképpen miről is kellene beszélni...

Mi is volt a július 15. és 20. között lezajlott tizenharmadik nagygyűlés lényege? Ha tömören akarnék fogalmazni, elintézhethetném az egészet egy

összetett szóval: „hagyományápolás”. Hagyományápolás, mert a KEK hű maradt önmagához, eddigi gyakorlatához, hű maradt „hagyományaihoz”, hű maradt megszokott kliséihez, „nagyszerű” eljárásaihoz, például a kényesebb kérdések gyors és leleményes szőnyeg alá söpréséhez, a mindenáron való látszatharmónia és -egyensúly megteremtéséhez.

Azonkívül, hogy elvárásaimnak megfelelően két-három jelentésben, előadásban megjelentek a megszokott korszakalkotó sztereotípiák, általánosságok, és minden félóránban szertartásosan megünnepeltünk valamit – a KEK ötvenedik születésnapját – a KEK ötvenedik születésnapját, a vasfüggöny szétszakításának húszéves jubileumát, ilyen-olyan bizottságok, munkacsoportok tíz évvel ezelőtti csatlakozását a KEK-hez és egyéb hasonló kuriózumokat –, egyszóval fesztivizmusban és ökumenikus show-ban nem volt hiány.

Ennek egyik csúcspontja volt *Dánielnek*, a Román Ortodox Egyház pátriárkájának fellépése, aki egy hét-nyolc perces beszéd megtartására huszadmagával érkezett a helyszínre – természetesen a KEK költségén és mindnyájunk örömeire –, jelezve ezáltal egyháza erejét, súlyát és tekintélyét. Egyébként – mindenféle jól kozmetikázott dokumentumon és zárónyilatkozaton túl – az volt az érzésem, hogy az egész történet leginkább erről szólt: megmutatni, minden formában demonstrálni, ki a legény a gáton, ki az erős, a nagy egyház, kinek van nagyobb tekintélye, ki a hangadó.

ÉGTÁJOLÓ

Már a szállások elosztásában is mutatkozott némi testvéri diszkrepancia. Az ortodox egyházak főpapjait „természetesen” a kongresszusi központ négycsillagos szállodáiban helyezték el, az ökumenikus vendégekkel és a KEK stábjával együtt, a többieknek, az ilyen magunkfajta kisegyházak képviselőinek pedig jó volt a másfél kilométerre fekvő műszaki egyetem leptantt kollégiuma is. Elvégre az utolsó vacsoránál sem ült mindenki közvetlenül Jézus mellett, a jobbán vagy a balján, voltak, akik távolabb kerültek.

A jelöléseknél is kiderült, hogy a „nagyok” és az egyensúlyra, harmóniára kényesen vigyázó KEK-elnökség tagjai – a mi lelki nyugalmunkra való tekintettel – minden igyekezetünk, ágaskodásunk ellenére, szokásukhoz híven eleve eldöntötték, hogy kiket fogunk zöld lapjainkkal megválasztani, *dixit et facit*. S ha netán olyan kérdések kerültek elő, melyek ezt a mennyei békét és harmóniát valamilyen módon megzavarták volna, akkor az elnökség újra és újra bizonyítva rátermettségét: udvariasan, „demokratikusan”, de ellent-

mondást nem tűrő határozottsággal lesöpört mindent.

A „régis szép idők” emlékei kísértettek, azon időké, amikor letűnt rendszerünkben minden „ékesen és szép rendben” működött, és semmi sem zavarhatta meg a nyugalmat. Így járt a magyarországi küldöttség felvetése is a szlovákiai nyelvtörvénnyel kapcsolatban, amelyről – mint kiderült – azért nem lehetett sem a plenumon, sem másutt hivatalosan tárgyalni, netán állást foglalni, mert, mint mondták, „nem állt rendelkezésre elég ismeretanyag”. Mondták és tették ezt annak ellenére, hogy az előterjesztés igen jól dokumentált volt, és mindannak ellenére, amit a szervezet dokumentumai, nyilatkozatai elviekben kimondtak.

Azért valami váratlan mégis történt, valami, ami megmozgatta a fásult kedélyeket, valami, amiről a hivatalos oldalakon csupán körülíró mellébeszélést találunk. Valaki kimondta a varázsigt: a KEK ebben a szervezeti formában nem működhet tovább, sürgős szerkezeti váltásra van szükség. Ezért létre is hoztak egy új ad hoc bizottságot, melynek feladata lesz ezen két-három évig elmélkedni.

A jobbhiszeműek arra gondoltak első hallásra, hogy – valamiféle szellemi, tartalmi paradigmaváltás érdekében – szerkezeti szinten mégiscsak elindult valami. A tények hamar lehűtötték a naiv reménykedőket. Kiderült, hogy szó sincs tartalmi, eszmei paradigmaváltásról, a helyzet

sokkal prózaibb: elfogyott a pénz. Pénz nélkül, ezt jól tudjuk, Krisztus koporsóját sem őrizték. A méregdrága lyoni kongresszusi központban derült ki, hogy néhány százezer eurónyi deficit produkálása után még arra se nagyon van pénz, hogy a konferencia költségeit kifizessék.

Itt értettem meg, hogy az ötvenedik évforduló alkalmából tartott tizenharmadik lyoni nagygyűlés miért tűzte zászlójára a „reményesség Krisztusban” mottót: mert kétségtelen, hogy ebben a helyzetben már csak ő segíthet.

S ha a nagy színjáték ellenére valami miatt valóban érdemes volt ott lenni, az – Lyon festői szépsége és a francia konyha csodálatos ízei mellett – a személyes találkozás öröme sok régi és új baráttal, ismerőssel. Bár fontosak a hangzatos zárónyilatkozatok, dokumentumok, charták, számomra az anyaszentegyház igazi lelki egysége legmélyebben, legrelevánsabban mégis ezekben a személyes testvéri találkozásokban, a közös imában és igehallgatásban válik érzékelhetővé.

Adorjáni Dezső Zoltán püspök Erdélyi Egyházkerület

Megdöböntő kegyelem

Balaton-NET az Aliansz szervezésében

A Balaton-NET augusztus 19. és 23. között már a harmadik találkozóra várja Balatonszemesre mindazokat, akik a nyári melegben kiegyensúlyozott és erőteljes bibliatanításban szeretnének testi és lelki felfrissülést nyerni. Az idei program fő témája – Jónás könyve alapján – a *Megdöböntő kegyelem*, a fő előadó pedig dr. Liam Golinger angliai lelkipásztor, nemzetközileg elismert bibliatanító.

A találkozó szervezői a Magyar Evangéliumi Aliansz és az Euro-Keswick Partnership. A Balaton-NET tehát nemzetközi evangéliumi találkozó a magyar tenger partján. Találkozó barátainkkal, testvéreinkkel és találkozási lehetőség kegyelmes Istenünkkel!

A felekezeti esemény idén is családbarát programmal fogadja a résztvevőket. A főszínpad délelőtti és esti alkalmak alatt színes gyerekfoglalkozások várják a kisebbeket és külön a tizenéveseket is. Délutánonként bizonyára mindenkit a vízbe csábít majd a NET-beach, esténként viszont a fiatalok külön ifisátorban beszélgethetnek.

A Balaton-NET kísérő rendezvénye lesz a *Misszióexpó*, melyen a különböző keresztény szervezetek munkáján keresztül nyerhető betekintés Isten határokra innen és túli munkájába. Az idei nagykoncerten *Pintér Béla* és zenekara lép fel.

■ VARGA GYÖRGY

LENKE ANYA

Százéves magyar apáca Indiában

Az „ismeretlen Teréz anyaként” emlegetik azt a magyar apácát, aki évtizedek óta segíti a nehéz sorsú indiai nőket. *Lenke* nővér pár héttel századik születésnapja után, július közepén lett híres a szubkontinensen.

A *Marton Etelka* néven született ferences rendi Lenke nővér immár több mint negyven éve él Kalkuttában. A hányatott sorsú nők ezreit tanította meg varrni és hímezni azért, hogy a munka révén elesést kapjanak családjuk eltartására.

„Teréz anyától eltérően Lenke nővér ismeretlen volt a sajtó számára, és csak akkor figyeltek fel rá, amikor századik születésnapja alkalmából misét mondtak érte június 27-én” – mondta *Henry D. Souza* nyugalmazott érsek az ázsiai katolikusok életével foglalkozó internetes oldalon (www.ucanews.com).

Míg Teréz anya munkássága a nagyvilág számára is látható volt, Lenke nővér ideje nagy részét dolgozószobájában töltötte, és azokat a nőket képezte, akiket a papok küldtek hozzá a távoli missziókból.

A törekeny nővért még mindig tisztelet és szeretet övezi társai és az

általán tanított nők körében – állítják azok, akik ismerik őt. Születésnapján védencei közül kétszázötven nő ke-reste fel, magukkal hozva gyerekeiket és unokáikat is.

Lenke nővér 2009. január 1-jei balesetig aktív volt, az év első napján azonban elesett, és eltörte jobb karját. Bár csontjai összeforrtak, a szinte teljesen vak apáca azóta ágyhoz kötött él – idézte a honlap *Celine Xavier* nővért. A rendfőnöknő szerint több évtizedes szolgálata alatt Lenke nővér dolgozott ker-tészként, ápolóként, árvák gondozó-jaként, és a katekizmusra is tanított. Leginkább szeretett feladata azonban a varroda vezetése volt. Több száz nőnek tanította meg a hímzés titkait is. Az oktatással 1994-ben hagyott fel.

Lenke nővér 1909-ben született Budapesten, 1930-ban csatlakozott a ferencesekhez. Indiába 1934-ben érkezett, először Dzsabalpurban tevékenykedett, majd 1968-tól Kalkuttában szolgált. A nővér mind a mai napig magyar állampolgár, fiatalabb lánytestvére Magyarországon él.

► MTI

Tovább foszlik az „ateista állam” utópiája

Dmitrij Medvegyev kormányfő július 22-i bejelentése alapján az orosz iskolákban szeptembertől bevezetik a vallásoktatást. Az érvénybe lépő rendelkezés tizenkilenc orosz régió tizenkétezer iskoláját érinti. Az új törvény 2012-től egész Oroszországban 256 ezer diák számára teszi lehetővé a vallásórák látogatását. Ezzel véglegesen eltűnik az „ateista állam” utópiája, amely a Szovjetunióban 1917-ben kezdődött a vörös forradalommal – hangsúlyozta az orosz elnök.

Elődje, *Vlagyimir Putyin* már 2006-ban ígért a *II. Alekszij* által vezetett ortodox egyház kérésére. A pátriárka hangsúlyozta, hogy minden orosz diáknak ismernie kell az orosz kultúrát, az ortodoxia alapvető tanítását, és négy megyében kötelezővé tette az ortodox vallás tanítását.

Az új rendelkezés az ortodox, a muzulmán, a zsidó és a buddhista vallásoktatásra ad lehetőséget. Putyin tízezer ortodox vallásoktató kiképzését tervezte 2010-re, Medvegyev vi-

szont kiterjesztette az oktatást az említett négy vallásra. A vallásórák fakultatívak lesznek – az ateisták számára összehasonlító vallástörténetet terveznek. A Kreml elfogadta a pátriárka azon kérését is, hogy a katonaságban legyenek tábori lelkészek. Míg azonban Putyin elnök ortodox pópákra bízta volna a vallásoktatást, Medvegyev világi tanárokat ruházta a feladattal.

A húszas-harmincas évek bolsevista vallásüldözései során lerombolták a templomokat, elkobozták az egyházi javakat, üldözték a hívőket. *Borisz Jelcin* Szentpéterváron már 1994-ben felszámolta az „ateizmus múzeumát”, amelyet a kazáni Miasszonyunk-székesegyházban rendeztek be, és megnyitotta a templomokat. Moszkvában 1999-ben újjáépítették az Üdvözítő-székesegyházat, amelyet *Sztálin* romboltatott le. Ez az újjáépítés az ortodoxia újjászületését is jelzi Oroszországban.

► Forrás: Magyar Kurír

Pünkösdváró Európa

Kárpát-medencei ökumenikus nagytalálkozó

► **Aligha sejtették, hogy ez évben nemcsak egy nemes nyelvművelő kezdeményezés (a magyar nyelv éve), hanem egy másik esemény – a szlovákiai nyelvtörvény megalkotása – is arra készít minket, magyarokat, hogy szót emeljünk a magyar szó mellett. A várhatóan szeptember 1-jén érvénybe lépő jogszabály kapcsán egyre erőteljesebben hallatják hangjukat az egyházak is. Tőkés László európai parlamenti képviselő és dr. Kiss-Rigó László, a katolikus Szeged-Csanádi Egyházmegye püspöke július utolsó napján sajtótájékoztatót jelentette be, hogy augusztus 30-án 18 órakor ökumenikus imatálálkozóra kerül Szegeden, a székesegyházban.**

A Tőkés László által kezdeményezett esemény keresztényi testvéri szolidaritásunkat fejezi ki azok iránt, akiket a szlovákiai nyelvtörvény sújt, és szót emel a jogsértések ellen. A szervezők fontos célja továbbá hálát adni anyanyelvünkért, hogy azon kommunikálhatunk, és felszólalni emellett, hogy a magyarság szülőföldjén gyakorolhassa anyanyelvét a mindennapokban és a vallásgyakorlásban egyaránt.

A helyszínválasztást az is indokolta, hogy az egyházmegyében jelentős számban élnek kisebbségek, köztük szlovákok is (többek között Békéscsá-

bán, Gyulán és Tótkomlóson). Az egykori Csanád Egyházmegye korábbi területe pedig ma három országhoz tartozik; e területek testvéregyházaival is jó kapcsolatot ápol az egyházmegye.

A sajtótájékoztatót Tőkés László kifejtette, hogy ez az ügy nem politikai konjunkturális vagy pártpolitikai, hanem erkölcsi kérdés, mivel az egyházaknak kötelességük felemelni szavukat az igazságtalanság és a jogfosztás ellen híveik, testvéreik védelmében. Erkölcspolitikai kérdés, melyet nem kezdhet ki a korunkban oly jellemző álliberális relativizmus.

Mindenkinek joga van ahhoz, hogy anyanyelvén hallgathasson igehirdetést, magyarként legyen magyar lelkipásztor, és részesülhessen vallási nevelésben a legalsótól a legfelső szintig. Ide tartozik azonban az ukrainai tanügyi törvény problémája is, amely szintén a kisebbségi nyelven folyó oktatást sorvasztja el, vagy a délvidéki magyarverések ügye is.

Ezen erkölcspolitikai kérdés egyetemes jellegű: ugyanúgy jogsértés az, amikor a Timok-völgyi vlahok nem hallgathatják az ortodox miséket románul, vagy az, hogy például a bulgáriai törököket, a görögországi macedónokat is megkülönböztetés sújtja. Továbbá az egyházak számára funkcionális kérdés is, hiszen leghatékonyabban az anyanyelvünkön juthat el hozzánk Isten ígéje. Nem véletlen, hogy az *Apostolok cselekedeteiben* (2,6) azt olvashatjuk: a Szentlélek

mindenkihez a saját nyelvén szólott az első pünkösdi alkalmmal. Az *Európai pünkösdi* elnevezés épp erre utal. Várjuk azt az időt, amikor kontinensünkön mindenki a saját anyanyelvén beszélhet, és fogadhatja be az ígét.

A testvéregyházak szintén kezdeményezik az egyetemes imánap meghirdetését a Kárpát-medencei magyar egyházak köreiben és templomaiban.

Az ökumenikus nagytalálkozóra invitálják a református, evangélikus, katolikus egyházak püspökeit, vezetőit az egész Kárpát-medencéből. Szintén hivatalos az összesen tizenkilenc néppárti EU-képviselő Magyarországról, a Felvidékről és a Délvidékről. Elfogadta a meghívást több közéleti szereplő is, mint például *Schmitt Pál*, az Európai Parlament al-elnöke, a Felvidékről *Csáky Pál*, a Magyar Koalíció Pártjának elnöke, a Délvidékről *Ágoston András* és *Pál Sándor*. Várhatóan más politikusok és közismert személyiségek is részt vesznek az imatálálkozón.

Az eseményt a Duna Televízió élőben közvetíti.

A tudomány szerint kommunikálni az egyik legalapvetőbb emberi szükséglet, ugyanúgy, mint a közösséghez tartozás, s e kettő elválaszthatatlan egymástól. Mi, magyarok is közösséget alkotunk, élünk bárhol a világon, s mint minden nemzetnek, nekünk is jogunk van a kommunikáció legalapvetőbb eszközét, nyelvünket használnunk, ápolnunk.

■ BARTUCZ KATALIN

POGÁNY? ÓKERESZTÉNY? ORTODOX? GÖRÖG KATOLIKUS? REFORMÁTUS?

Az erdélyi Demsus temploma

A történelmi Magyarország egyik legfurcsább templomát az erdélyi Hunyad vármegyében, a mai Románia Hunedoara megyéjében, Demsusban – hivatalos román nevén Densusban – találjuk.

A Hátszegi-medencében fellelhető építmény keletkezése máig nem tisztázott. Elméletekből viszont sok van. Pogány szertartásokat bemutató római Mars-szentélynek épült? Esetleg ókeresztény templom volt? Magas rangú római katonatiszt sírkápolnája? Vagy az Erdélybe a 13. századtól betelepülő románság első ortodox temploma? Megannyi kételey...

Ami viszont biztos: a templomot a középkorban *Szent Miklósnak* szentelték. Mai formája a 13. században alakult ki. Az építmény téglalap alakú, apszisban végződik, masszív román stílusú toronnyal van koronázva. Kővei a környező római településről, Dácia tartomány központjából, Ulpia Traianából (magyarul Várhely, románul Sarmizegetusa) kerültek ide.

A templomot a 14–15. században befogadóképességének növelése céljából megtoldották, de ezek a kiegészítések beomlottak, csak oldalfalai állnak. Szintén középkori harangtornya külön építészeti egységet alkot.

A környék nevezetességeit érintő kirándulásunkon pont jókor érkezünk: az idegen turistákkal igen barátságos görögkeleti hívek éppen a tízórai szent liturgiára készültek, így nyitva volt a templom. A szűk, barlangszerű belső bámulatos. Megcsodálhattuk a 15. században készült freskóit, melyeket később megcsontítottak, majd levakoltak.

Az Erdőelve szinte egészét benépesítő románság ölelésében a dél-erdélyi magyarok évszázadokig húsé-

gesen őrizték saját szigeteiket – egészen a 20. századi területi és az ennek nyomában járó etnikai változásokig. Az 1900-as hivatalos népszámlálás szerint Demsus lakosságának 7,8 százaléka volt magyar, többségük a református felekezethez tartozott.

A protestánsok már a 16. századtól közösen használták a templom-épületet az ortodoxokkal, a 17–18. századtól pedig a görög katolikusokkal, mert az erdélyi románság több-

sége egészen a második világháborút követő erőszakos egyesítésig ehhez a felekezethez tartozott.

A templom első felújítására a 20. század elején, még a magyar közigazgatás idején került sor. A rekonstrukció az 1960-as évek elején indult újra, és több hullámban folytatódott. A falfestmények is ekkor kerültek napvilágra. A templom jelentőségét mutatja, hogy az UNESCO világörökség-javaslati listáján is szerepel.

■ REZSABEK NÁNDOR

A SZERZŐ FELVÉTELE

Egy drámai kiáltás

A roma holokauszt üzenete a mának

► **Augusztus 2-a a roma holokauszt emléknapja. 1944-ben ezen a napon Auschwitzban megölték az ott lévő utolsó háromezer cigány foglyot. Összesen körülbelül félmillió cigány esett áldozatul a náci népiirtásnak. Az áldozatokról semmilyen feljegyzés sem készült, még a nevüket sem ismerjük. Gyakran borzalmas orvosi kísérleteket végeztek rajtuk. A legtöbb cigányt német, lengyel és szlovák területről hurcolták el a halálba. Magyarországról körülbelül harmincezer cigányt vittek el. II. János Pál pápa írta a roma holokauszt ötvenedik évfordulója alkalmából: „Auschwitz számunkra drámai kiáltás: figyelmeztetés az emberi méltóság és jogok tiszteletben tartására.”**

A roma holokauszt okainak és egyáltalán a cigányság jelenlegi helyzetének megértéséhez sokat segít, ha ismerjük a cigányság történetének néhány eseményét.

A cigányság India északi részéről származik, a cigány nyelv is az újind nyelvek (főként a pandzsábi) rokona. Észak-Indiát jelentős (hun, muzulmán stb.) támadások érték az 5–11. század között. Ezek elől a hódítások elől menekültek el Indiából a mai cigányok ősei.

Perzsián át egyes csoportok a Bizánci Birodalom területére érkeztek. Már 810-ben említik a bizánci krónikák a mágiával foglalkozó cigányok megjelenését. A mongol és török hódítás elől azután nagy részük továbbvándorolt nyugatra.

A 15. század elején sok nyugat-európai városban megjelentek a cigányok. A *Berni krónika* így emlékezik meg az érkezésükről (1419): „Egyiptomból jönnek, rongyos, fekete emberek...” Európában sokféle munkát is találtak maguknak. Így például Kolumbusz hajóin is szolgáltak cigány tengerészek.

Eleinte többnyire szívesen fogadták Európában a cigányokat. Sok esetben zarándokoknak tekintették őket. Frankfurtban kenyeret és húst utalt ki számukra a város, Arnheimben pénzt is adtak nekik. V. Márton pápa menlevelet állított ki a számukra.

Magyarországon az első biztos említés a cigányokról Zsigmond király menlevele (1423, Szent György

A cigányok fogadtatása tehát Magyarországon is szívélyes volt, és maga az uralkodó vette védelmébe őket. Mátyás király rendeletet adott ki, amelyben előírta, hogy a szebeni cigányokat ne háborgassák. Mátyás

Gyerekek a roma holokausztról való augusztus 2-ai budapesti megemlékezésen

fegyverkovácsokként is alkalmazott cigányokat, Csepelen pedig cigány zenészek muzsikáltak *Beatrix* királyné mulattatására. II. Ulászló menlevelet adott *Bolgár Tamás* vajdának és a vele vándorló, huszonöt sátorban élő cigány közösségnek. A menlevelél megemlíti, hogy a cigányok a király fegyverkészítőiként dolgoztak, és Pécsre, Zsigmond püspök szolgálatára mennek.

ünnepén). A levél megemlíti *Lászlót*, a cigányok vajdáját (Ladislaus Vayvoda Ciganorum), aki a király „hű embere”. Zsigmond előírja minden alattvalójának, hogy László vajdát és „cigány alattvalóit ne akadályozzátok, életüket ne nehezítsétek, hanem ellenkezőleg, minden alkalmatlanságtól és bosszúságtól védjétek. Ha pedig megtévedt akadna közöttük, vagy civakodásra kerülne sor, bárholonnan is eredne, nem a tiétek és nem közületek valóé a büntetés vagy a kegyelem joga, hanem azé a Lászlóé, a vajdájé.”

A kedvező fogadtatás után igen hamar nehézségek is adódtak a cigányok és a befogadó országok kapcsolatában. Ezeknek a feszültségeknek több oka is volt. A cigányság nem akart letelepedni, nem akart jobbágyi munkát végezni. *Liszt Ferenc* zeneszerző, a cigányok nagy védője írta: „Európa népei között egyszerre csak megjelent egy nép, igazság szerint nem tudhatva senki, hogy honnan került. Elszéledt földrésznünkön a hódítás vágyának jele nélkül, de egyszerűen anélkül is, hogy a letelepedésre engedélyt kért volna. Nem

kíván leigázni senkit, de az alattvalóságot is megtagadja.”

A másik jelentős probléma a kolonizáció és a lopás volt. Az állandó munka hiányában a cigányok nehezen tudták a megélhetésüket biztosítani. A magántulajdon fogalma sem alakult ki náluk olyan erősen, mint Európában. A vándorló élet során a cigányok az egyes területen felérték a használható terményeket, azután továbbmentek. Nem ismerték a fáradságos munkával megteremtett élelmiszer értékét. A cigány nagycsaládokban minden közös volt, bárki használhatta a másik holmiját, így nem volt tisztázva pontosan kultúrájukban a magántulajdon fogalma. Ezekon kívül számos előítélet is kiala-

gányoknak a lókereskedést (a lólopások miatt).

Mária Terézia több rendeletet is hozott velük kapcsolatban. 1761-ben előírta, hogy a cigányoknak házfelügyelet, földet és munkát adjanak. Megtiltotta a cigány elnevezés használatát, helyette az „újmagyar”, „újparaszti” megnevezést írta elő. Későbbi rendeletei már nem ilyen pozitívak. Megtiltotta, hogy a cigányok egymás közt házassodjanak. Előírta, hogy a cigány gyerekeket vegyék el a szüleiktől, és magyar családok neveljék őket. Eleinte két-, később négyéves korban vitték el a kisgyerekeket, lehetőleg minél távolabbi falvakba. A rendeletekkel szemben óriási volt a cigányok ellenállása. A szülők is, a gyerekek is megszöktek, ha tudtak.

Békés megyében 1769-ben a következő szövegű rendeletet hozták: „Nem lopni és hazudni, varázsolni, cigánykodni, hanem igaz munkával élni... Koldulni, kiabálni ne engedjétek...” Ezeknek az eseményeknek több fontos, ma is aktuális tanulságuk van. Az első és legfontosabb talán az, hogy az ember méltóságát minden körülmények között tiszteletben kell tartani. Az erőszak, a másik elpusztítása égbekiáltó bűn.

Egy másik tanulság az, hogy a bűnözés nem megoldás, nem járható út a cigányság számára. Aki a bűnözés tényét elbagatelizálja, az a cigányságnak sem szolgálja a javát, mert növeli a többségi társadalom cigányokkal szembeni ellenérzését. A szegénység nem jogosít fel a bűnelkövetésre. A cigányság elemi érdeke az, hogy erős közbiztonság legyen.

Végül fontos tanulság az, hogy a többségi társadalomnak súlyos felelőssége a munka és az oktatás lehetőségét megadni a cigányságnak. Ezen a téren Európa országai mind a mai napig nagyon keveset tettek.

A cigányság évszázados vándorlása, a sok üldöztetés, a velük szembeni régi előítélet magyarázza azt, hogy a cigányok tartanak a nem cigánytól, csak nehezen bíznak meg másokban. A kisbabáknak mondott szokásos jókívánságok között például gyakran elhangzik: „Mentsen Isten a fehér emberek kezétől!”

A gyakori feszültségek ellenére a cigányok a magyar történelem fontos szereplői és igen gyakran hősei is lettek. *Bocskai* katonái között, *Lippai Balázs* kapitány vezérlete alatt sok cigány is harcolt az ország szabadságáért. A Rákóczi-szabadságharcban külön cigány ezred is volt. Az 1948–49-es szabadságharcnak szintén voltak roma hősei. Az 1956-os forradalomnak is sok cigány hőse, vértanúja volt. 1990 márciusában Marosvásárhelyen a magyarellenes pogrom idején ezzel a felkiáltással érkeztek meg a cigányok: „Ne féljétek, magyarok, megjötték a cigányok!”

A magyar történelemnek ezek az eseményei, hősei jelzik, hogy cigány testvéreinknek rengeteg értékük, tehetségük van. Magyarország jövője nem kis mértékben függ attól, hogy tudunk-e testvérként együtt élni a cigányok és nem cigányok; tudjuk-e a cigányság értékeit felismerni, segíteni a kibontakozásukat, tudjuk-e a magunk értékeit hitelesen átadni.

■ SZÉKELY JÁNOS
római katolikus püspök,
az Esztergom–Budapesti
Főegyházmegye segédpüspöke
(Forrás: *Új Ember*,
2009. augusztus 2., 1. oldal)

Jegyzet- lapok

(Napló, 2009)

Evangélikus templom a Balaton partján. Véletlenül tévedtem erre, épp egy idős férfi szorgoskodott odabent. Jó volt hallgatni, bölcs szavain elgondolkodni. Leültettem az utolsó padba, s közben a legnagyobb tisztelettel beszéltem. „Szeretni lehet a követeket, az oltárt. De nem ez a fontos, hanem az, hogy Isten mindig segít. Az élő, örök Isten megtartotta a gyülekezetet.” Felébredt, nagy áldozattal, a templom, és jönnek, és jól érzik magukat az emberek. Sok a fiatal, vasárnap dél felé játszadozó gyerekek boldog örömetől hangos a kert.

Horváth Teri halálára. Észrevétlenül, csendesen távozott. Ahogyan élt, s játszott a színpadon, olyan szerényen vonult el a világtól. Róla beszélgettünk kis társaságban, földidézve egy remek televíziós szerepét. A magyar népből jött, a mélyből emelkedett ki fölfelé suhanó csillagként. A fényes szellők, *Szirtes Ádám* és *Soós Imre* nemzedékének volt elementáris tehetsége. Számítatlan, ma már klasszikusnak számító magyar film örzi eszköztelen, drámai erejű alakítását: *Talpalatnyi föld*, *Lúdas Matyi*, *Barbárok*, *Hűz óra*, *Aranysárkány*. Emlékezetes alakításokkal gazdagította színművésztünetünket, hiszen izig-vegig színész volt, fojtott lobogású, törekeny alkat. A legnagyobb díjakat is megkapta, bár ez soha nem érdekelt. Csak a játék, az adakozás. Talán ezért feledkeztek meg róla.

Holdra szállás. Negyven éve, hogy megvalósult az ember egyik nagy álma: idegen égitestre tette a lábát. Emlékszem, mintha tegnap lett volna, én is lázasan figyeltem a közvetítést, még a Holdra is fölnéztem. A dollármilliárdokat fölemlesztő, grandiózus amerikai Apollo-program űrhajós legénysége, *Neil Armstrong* és *Edwin Aldrin* a törekeny, póklábú kompon elérte a célt. Szinte hihetetlennek tűnt a parancsnok bejelentése: „A Sas leszállt!” A döntő pillanatra még órákig kellett várni. Armstrong hajnali négykor mászott ki az apró kabinból, lelépett a lépcső alsó fokáról. Az egész világ elcsendesedett, hallgatta az üzenetét: „Kis lépés egy embernek, de hatalmas ugrás az emberiségnek!” A többit már tudjuk, az öreg bolgolyó köszöntése, járkálás, szökdécselés a hamuszín holdporban... Fényképezés, zászló kitűzése, emlékezés az elhunyt űrhajósokra... Azután visszatérés még egyszer: a recés, nagy lábnyomok ott derengtek a hajnali ködfüststragogyásban. Csak ennyi? Igen, ennyi. Óriási munka, kísérletezés és áldozathozatal, hogy megszülessen a 20. század legnagyobb győzelme!

Emberi üzenet. „Több hittel élni. Több bizalommal. Örülni az élet apró kis csodáinak” – mondja a kilencvenöt éves *Placid* atya. A budapesti bencés tanárt 1946-ban letartóztatták, és tíz év szabadságvesztés, munkatábor következett a gulágon! Ámulva hallgatom az idős ember emlékezését, ahogy mosollyal az arcán beszél a legborzasztóbb megpróbáltatásokról. Arról, hogyan adta vissza az emberek hitét, toborozta össze a különböző felekezetű férfiakat. Énekelt, és a dalban csempészte be, rejtette el Istent, az ígét, a zsoltárokat a véget nem érő hétköznapi robotban.

■ FENYVESI FÉLIX LAJOS

Operaházak az Újvilágban

► **Krénus József, Somogyország szülötte négy évtizedig volt a New York-i Metropolitan Opera nézőtéri felügyelője, s tizenötezer előadáson végezte felelőségteljes munkáját. A Met népszerű egyénisége volt, híres énekesek kérték ki tanácsát, nyugdíjba vonulásakor a város polgármestere méltatta munkáját. Krénusz élő lexikon. Ez alkalommal az amerikai kontinens operáiról ő osztja meg emlékeit olvasóinkkal.**

Amerika zenei élete igen figyelemre méltó, a reflektorfényben ugyan csupán néhány nagy zenekar áll, de minden valamirevaló városnak megvan a saját együttese. A hatvanas évek elején, amikor megjelent a dobozos

politannak is helyet adó Lincoln Centert. Az új Metben háromezer-negyszáz ülő- és kétszáz állóhely vára ideális körülmények között a vendégeket, akik kis képernyőn, négy nyelven követhetik az opera szövegét. Kiváló az intézmény promóciója is. A rádióközvetítések már régóta ismertek, újabban pedig a világ több városában filmszínházi körülmények között lehet követni az előadásokat. A Metben rang énekelni, s a vezetőség mindig a világ leghíresebb énekeseit szerződteti.

Talán kevesen tudják, hogy a világ város másik fellegvárát, a New York City Operát Halász László, a nyolc éve elhunyt neves magyar karmester alapította 1939-ben. Az Európában már nevet szerzett művészt Toscanini hívta ki Amerikába. Halász egyszer tisztelő látogatást tett *Fiorello Henry La Guardiánál*, a város polgármesteré-

Seattle a szimfonikus zenekarára alapozta operakultúráját, korábban gyakran szerepelt a szép fekvésű városban a Metropolitan Opera is. Mikor anyagi források híján a turnék elmaradtak, Seattle a hetvenes évek elején saját társulatot verbuvált *Glynn Ross* vezetésével. A páratlan energiájú menedzser Wagner-rajongó volt, így nem véletlen, hogy minden évben Ring fesztivált rendeznek a városban. Az eseménysorozat fellendítette a kulturális turizmust is, a zenerajongók a világ minden részéről érkeznek, a messzi várost tehát felfedezték.

A *philadelphiai opera* is népszerű volt az énekesek körében, *Franco Corelli* az ottani bemutató s partnere, *Joan Sutherland* kedvéért tanulta meg Faust szerepét. Több más nagy előadás is fűződik a nevéhez, a philadelphiai *Romeo-, Werther-, Dick Johnson- (A Nyugat lánya)* alakítása

az 1910-es évektől mintegy két évtizedig *Mary Garden* volt, akit a kritikusok „az opera *Sarah Bernhardt-ja*” megtisztelő títullal illették. A walesi énekes leghíresebb szerepe a *Thais* volt, amelyet a filmkocák is megörökítettek. Sajnos viszont egy 1957-es legendás *Trubadúr*ról semmilyen főlétel nem maradt fenn. Az évszázad *Trubadúrjának* kiköltött előadás *Maria Callas*, *Jussi Björling* és *Giulietta Simionato* léptek fel.

De még folytathatnánk a sort, számos kis társulatról lehetne megemlékezni. Például a *Santa Fé-i Operaháznak* széles a repertoárja, s a tethős nyugdíjasoknak köszönhetően anyagilag is független. Noha idősebb a közönség, az intézmény érdekes módon szívesen kísérletezik modern művek bemutatásával.

Atlantában az elmúlt évben megnyitott kulturális központban kapott helyet az operatársulat. A *Clevelandi Opera*, hasonlóan az egykori *Déryné Színházhoz*, gyakran jár vidékre, repertoárjukon több amerikai mű is szerepel. A külhoni szerzők műveit gyakran alakítják a helyi ízlésvilághoz, így *Kálmán Imre Csárdáskirálynője* itt *Princess from Chicago* (Chicagói hercegnő) címmel aratott sikert.

Nézzünk körül kicsit délebbre. *Mexikóváros* híres operája a *Palacio de Bellas Artes*. Az impozáns épület egy hatalmas tér közepén helyezkedik el. A legjelentősebb énekesek szerepeltek színpadán. Két korábbi előadás marad emlékezetes: a magyar *Svéd Sándor* 1947-ben a *Toscában* Scarpiaként aratott páratlan sikert, partnerei *Stella Roman* és *Ferruccio Tagliavini* voltak. Az opera az ötvenes években élte fénykorát, ebből az időből egy *Aida*-előadás vonult be az operatörténelembe. Mario Del Monaco pályája csúcán Radamest énekelt, partnere *Maria Callas* volt. Monaco már az első percekben a *Celeste Aida* frenetikus előadásával megadta az est hangulatát, s végig csillogtatta páratlan hangját. Ezt *Callas* a második felvonás végéig bírta idegekkel, majd kezébe vette az irányítást, s a zárójelenetben egy magas F-fel tette fel a koronát saját fejére. A közönség csak nyert e presztízsharcon.

A *perui opera* kiesik a látókörből, de minden bizonnyal nem lehet rossz,

ha olyan hírességeket adott a világnak, mint *Juan Diego Flores*, aki az utóbi időben sikert sikerre halmoz a Metben. Nemrégiben felejthetetlen volt *Donizetti Az ezred lánya* című operájában *Tonio* szerepében. A figurát egykor *Pavarotti* vitte világsikere, főleg a nagyáriában lévő kilenc magas C-nek a páratlan kiéneklésével. Flores erre is ráigért, egyedülállóan az opera történetében megismételte az áriát. A közönség természetesen tombolt, s a dél-amerikai énekest a kritika is az egekbe emelte.

Nem lehet teljes a lista Dél-Amerika leghíresebb operaháza, a *Buenos Aires-i Teatro Colón* nélkül. Nézőtérre majdnem a Metével vetekszik, három és fél ezer ember látogathatja esténként.

Vezető karmestereinek listája parádés: *Toscanini, Busch, Kleiber, Karl Böhm, Tullio Serafin* neve díszszeg a dicsőségtáblán, az énekesek névsora hasonlóan pazar. Több híres magyar énekes is sikerrel méretett meg Argentína fővárosában, közöttük *Kónya Sándor* és *Pataky Kálmán* is. *Kónya* fellépéséről egy félig legális, 1970-ben készült hangfelvétel is maradt az utókorra, *Offenbach Hoffmann meséinek* címszerepét énekli, partnerei a híres francia koloratúrszoprán, *Mady Mesplé* és az ugyancsak jó nevű bariton, *Gabriel Bacquier*. A helyenként igen zajos felvételtől is kivehető az előadás jó hangulata.

A kiváló lírai tenor, *Pataky Kálmán* élete is összefonódott e színházzal. A háború előtt öt évadot énekelt végig, a dél-amerikai magyar emigráció ünnepelte, s az argentin operabarátok is szívükbe zárták. A háború után a már beteg művész egykori sikereinek színterén, Argentínába álmotta meg karrierje folytatását, de a sors másként döntött.

Pataky gyakran elmesélt egy vidám esetet, amely a *Lammermoori Lucia* előadása közben történt. Főhőse egy macska volt. A tragikus sírjelenetnél a pajkos ragadozó felmászott *Edgar* jelmezére, s *Pataky* hiába rázta le, a cica továbbra is nagyjelenetet rendezte a színpadon. A közönség persze gurult a nevetéstől. A függőnyt sürgősen leengedték, s a közönség dübörgő tapssal követelte *Patakyt* a függöny elé. A művész nemes bosszút állt: a macskát dobta ki a rivaldafénybe.

■ *Lejegyezte: CSERMÁK ZOLTÁN*

A régi Metropolitan nézőtere 1966-ban

Coca-Cola, a címkén mindig érdekes információkat helyeztek el „Tudod-e?” címke alatt. Egy ilyenből értesültem arról, hogy 1957-ben hatvanhét magyar karmester dolgozott az Egyesült Államokban. Nagyon nagy szám, s erre büszkék is lehetünk. Az operatársulatok is legtöbbször a helyi zenekarra építenek, idenytársulatok szerepelnek a színpadokon.

A világ talán legismertebb operaháza a New York-i Metropolitan. Legendák lengik körül, s ezeknek a legendáknak meg is van az alapjuk. A régi Met ma már fogalom, de dolgozni igen nehéz volt benne. A belső csillogás mellett naponta szembesültünk azzal, hogy kicsi a színpad. Amikor például az *Aidában* a statisztéria kivonult az egyik oldalán, nem volt elég hely a színpad mögött visszamenni, ezt az egyiptomi csapat – a járókelők derűtségére – az utcán oldotta meg. De sok esetben a diszletek is az utcán álltak, ami rontotta a városképet. Rádadásul a ház egy tó helyén épült, így a pince tele volt patkánnyal. Egyszer a moszkvai Bolsoj szerepelt New Yorkban, s a *Hattyúk tava* díszelőadásán – a táncosnők nagy riadalmára – a süllyesztők több száz rágcsáló vonult fel a színpadra. A régi nézőtérén négyezer ember foglalhatott helyet, de nyolckilencszáz olyan hely volt, ahonnan nem vagy csak nagyon rosszul lehetett látni.

1967-ben nyitották meg a Metro-

nél (nevét ma repülőter őrizi). Nem lehetnek nyelvi problémáik: La Guardia egyrészt magyar származása miatt, másrészt mert sokáig a budapesti amerikai nagykövetségen dolgozott, jól beszélt magyarul. Halász meggyőzte a politikust, hogy New York el tud tartani még egy operát. Megnyitáshoz meg is kapta a segítséget. Valóban, a metropolis új zenei centrummal gazdagodott, ahol a fiatal amerikai tehetségek is bemutatkozhatnak, és profiljánál fogva kísérleti előadásokra is nyitottabb. De számos európai mű amerikai ősbemutatója is a City-hez fűződik, itt ismerhette meg a közönség *Richard Strauss Ariadne Naxosz szigetén* című művét. A két opera nagyon jól megfér egymással, s gyakran ki is segítik egymást.

S most menjünk „vidékre”. A *Saint Louis-i opera* a háború után volt zenitjén, *Zinka Milanov, Jussi Björling* kedvenc fellépési helye volt, de *Mario Del Monaco* is gyakran kirándult a Mississippi és a Missouri partján épült városba. A művészek kicsit edzőpályának is használták: itt, mielőtt a Metben bemutatkoztak volna, kockázatmentesen kipróbálhatták új szerepeiket. Magyar vonatkozása is van a városnak, a már említett Halász László gyakran vezényelt *Saint Louisban*. A gazdasági nehézségek miatt az opera fénye egy kicsit megkopott, régi hírnevéből él.

már zenetörténelem. *Nicolai Gedda* is letette névjegyet „Phillyben”: *Belini A puritánok* című művének duettjében egy felső F-fel kápráztatta el a közönséget. Hasonló mutatóványra itt nem tudunk más példát.

A *chicagói operaellet* méltán híres volt, két operatársulat is működött a városban. Leghíresebb egyénisége

A Palacio de Bellas Artes Mexikóvárosban

„Csodálatos, hogy állandóan az Úr közelében lehetünk...”

Találkozás dr. Kamp Salamonnal

► „Amikor Johann Sebastian Bach zenéje szól, az olyan, mintha Isten szívverését hallanánk” – írta Pílinzky János. A Bach zenei örökségét ápoló Lutheránia ének- és zenekar karnagya, egyházunk országos zeneigazgatója, dr. Kamp Salamon természetesen maradéktalanul egyetért a költővel; szerinte csodálatos, hogy a német zeneszerzőszeninek köszönhetően állandóan az Úr közelében lehetünk. De Bach zenéje magától értődően nemcsak a hívőket vonzza. Miként a muzsikáját népszerűsítő, róla elnevezett – és hagyományosan június első napjaiban rendezett – hetet is ünnepnek érzi számos igényes komolyzene-kedvelő. A nívós programsorozat idén már huszadszor rendezték meg a Deák téri evangélikus templomban. Lutherániánk vezetőjével ez alkalomból beszélgettünk.

– A h-moll mise is elhangzott az idei Bach-héten. Vélhetően a jubileum is oka volt annak, hogy szerepelt a műsorban.

– Valóban igyekeztünk a huszadik esztendő egyebek mellett e zeneművel is „ünnepibbé” tenni, már csak azért is, mert véleményem szerint ebben a darabban Bach mindent megfogalmazott, amit az ember az Istenről tudhat. Hiszek Istenben, az Atyában, aki engem teremtett; hiszek a Fiúban, aki engem megváltott; hiszek a Szentlélekben, aki engem megszentel. Ez az Isten teljes ismerete. Számunkra ezért Bach h-moll miséjének megszólaltatása mindenkor hitvallás és bizonyíték.

Ezenkívül más különlegessége is volt az idei Bach-hétnek, például az

olyan darabok – mint a C-dúr concerto három csembalóra és vonósokra, valamint Antonio Vivaldi négy hegedűre írt versenyművének átírtja, az a-moll concerto négy csembalóra és vonósokra –, amelyek hazai koncerteken eddig alig hangzottak el.

– Szinte még ki sem pihenhettek a Bach-hét fáradalmait, máris várta a kórust a következő feladat: részvétel

szoll *ich fliehen hin* (BWV 5) kantáta. Másnap a televízió által is közvetített istentisztelet liturgiájában vettünk részt. Istennek hála, mindkét „fellépés” szépen sikerült.

– Egyébként milyen gyakran kapnak vidéki felkérést?

– Mostanában nem túl sűrűn keresnek meg minket. Korábban, a kilencvenes években többször is előfor-

idót az intenzív gyakorlásra szánjuk, naponta tíztől fél egyig, illetve este hét és kilenc óra között próbálunk. Igaz ugyan, hogy ezt az év többi részében hetente kétszer, illetve egy-egy istentiszteleti szereplés előtt is mindig megtesszük, de ez a csaknem egyhetes együttlét mégis sokat jelent, hiszen kórusunk lelkes és lelkiismeretes tagjai nem hivatásos énekesek. A révfülöpi „munkatábor” kiváló lehetőség arra, hogy még hatékonyabban készüljünk az előttünk álló őszi-téli időszakra és a következő év Bach-hetére. Hozzáteszem, nemcsak szakmai szempontból szükségesek és hasznosak ezek a napok, hanem lelkiileg és emberileg is: alkalmat nyújtanak arra, hogy erősödjön a kórustagokban az összetartozás érzése, hogy újra és újra átéljük, mit jelent a közösség ereje és a Krisztusban való naponkénti megújulás kegyelme...

– Mik a terveik az év hátralévő részére?

– Minden programunk olvasható a <http://lutherania.lutheran.hu> oldalon, így most csak néhányat emelek ki. Az egyházi évben a kórus folyamatosan szerepel a Deák téri gyülekezet ügynevezett kantátazenés istentiszteletein. Emellett a karácsony elképzelhetetlen a Lutheránia szereplése és a Karácsonyi oratórium felhangzása nélkül. Tavaly ősszel először rendeztük meg a *Bach közelében* című sorozatot, ennek idén folytatása lesz. Az első alkalom november 14-én, délután öt órakor kezdődik a Deák Téri Evangélikus Gimnáziumban. A múlt esztendőhöz hasonlóan a Lutheránia és a Budapesti Vonósok Kamarazenekar igyekszik majd egy-egy Bach-művet közelebb vinni – tételenként, zenei és teológiai magyarázatokkal kiegészítve – a közönséghez.

■ GAZDAG ZSUZSANNA

Dr. Kamp Salamon a sopronpusztai szabadtéri istentisztelet után – mögötte Herényi István, a Lutheránia titkára

a július 3. és 5. között Sopronban és Sopronpusztán tartott Eljutni a határig – Határnyitás 1989–2009 elnevezésű rendezvényen...

– Július 4-én kantátaestet adtunk a soproni evangélikus templomban. Itt magától értődően ismét csak Bach-művek hangzottak el: a *Weinen, Klagen, Sorgen, Zagen* (BWV 12), az *Ich bin vergnügt* (BWV 84) és a *Wo*

dult, hogy – gyülekezetek meghívásának eleget téve – vidékre utaztunk. Azt hiszem, a kórustagok nevében is bátran mondhatom, most is szívesen megyünk, ha invitálnak.

Egy vidéki „utat” azonban néhány év óta minden nyáron a programunkba illesztünk: pár napot a Balatonnál, a révfülöpi Ordass Lajos Evangélikus Oktatási Központban töltünk. Ezt az

Az élet komolysága

Százharminc éve született Móricz Zsigmond

Ha utam a Móricz Zsigmond körtér felé visz, mindig megálló negyed órára. Az újságosbódé mellől nézem az író szótlan szoboralakját. Ott áll a forgatagban, áll és figyel, mint életben, mikor elővette jegyzetfüzetét. Mindent leírt, jót és rosszat, párbeszédeket, ritka, ízes szavakat, hogy semmi és senki ne vessen el. De addig nagy utat tett meg. Keresett, virrasztva fogalmazta mondanivalóját, de az nem találta a medrét. Pedig már ifjan erre készült, mindig író akart lenni: ezrek szószólója.

Az 1879-ben – a családi emlékezet szerint június 29-én, az anyakönyvi bejegyzések szerint július 2-án – született Móricz Zsigmond kisgyermekkorának három színtere három varázslatos, különböző világ. Tiszacsécsé, a szülőfaló, az aranykor színhelye, tele fényvel és boldogsággal. Türistvándi mindennek az ellenkezője: szomorú fonákja a régi örömmek. Prügy még távolabb sodorja, s rászakadnak a szegénység kopár napjai.

A változás először letörte Móriczot, de azután cselekvésre sarkallta: visszahúzódott magányába, gyűjtötte a tapasztalatokat. És ez szinte végigkísérte egész életében: egyedül van, ír és dolgozik szakadatlanul.

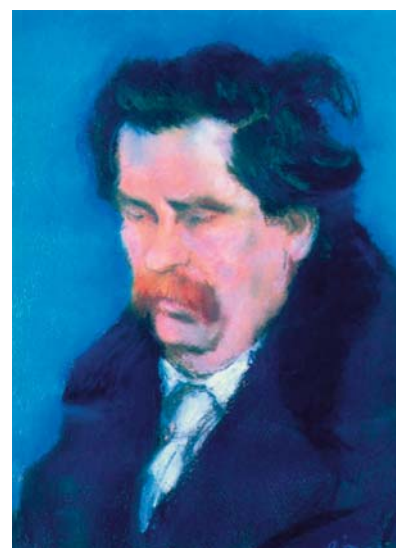
A Debreceni Református Kollégiumban kezdte meg tanulmányait, Sárospatakon folytatta, és Kisújszálláson fejezte be. Beiratkozott a teológiára, majd a jogtudományi karon próbálkozott; 1900 októberében Budapestre jött... 1905-ben házasságot kötött Ho-

lics Jankával, és végre annyi újrakezdés, kísérlet és gyöttrődés után 1908-ban *Osvát Ernő* felfedezte tehetségét: a *Nyugatban* közreadta *Hét krajcár* című novelláját. Megjelent első novelláskötete. Megismerkedett *Adyval*.

„Meglelted a magyarságot, melyről már azt kezdtük hinni, hogy nincs – írta a költő. – Hiszen itt vannak, akik a Kálvin istenéből bölcs, külön magyar Istenet csináltak, erre félelem koronáz Ugcoca, ezen a tájon verődött össze Esze Tamás kuruc hada. Ez itt a magyar föld, az első foglalkó, magyar, tehát véres, szomorú, fáradt, sivár, de harcos, de szép, de elpusztíthatatlan.”

Móricz Adyban a felszabadítóját látta, barátja számára ő az igazolás volt. Egyre tisztábban érezte, hogy a korabeli magyar élet lápvilág, amely elpusztít minden emberi törekvést, és megfojt minden magasabbra törő akaratot. *Sárarany* című regényének főalakja, Turi Dani is a magyar ugaral küzd, ahogyan *A fáklya* elbukó hőse, *Matolcsy Miklós*... Móricz minden új munkája egy-egy indulatos tiltakozás a magyar élet valamely rossz jelensége ellen. Íróink közül ő mondta a leglesztöbb kritikát az akkori társadalomról, ő mutatta fel legmélyebb sebeinket.

Az első világháborúban haditudósítónak járta a frontot. Szervezője és 1918. december 1-jétől egyik alelnöke volt a megalakuló *Vörösmarty Akadémiának*. A nagybeteg Ady he-

lyett ő mondott ünnepi beszédet. A forradalom bukása után támadások érték, meghurcolták. Leányfalura húzódott vissza; itt született meg a *Légy jó mindhalálig*. Előtte magyar író nem fogalmazott így a gyerekek sajátos világáról ilyen hiteles és szívszorító vallomást.

Kis pihenő után fogott hozzá leg-

nagyobb tervéhez: *Bethlen Gáborról* szóló regényéhez. Az első kötet, hat év múlva követte a második, *A nagy fejedelem*, majd 1934-ben elkészült a zárókötet, *A nap árnyéka*. (1935-ben *Erdély* címen egy kötetben látott napvilágot a hatalmas történelmi tabló.)

A *Kivilágos kivirradt* című Móricz-regényben a kör hatalmasat táglut. Már nem emberekből, de nemzedékekben ábrázolt. Ezt követte az *Úri muri*. A dzsentri tárgyú művek sorát a *Rokonok* zárta le, teljes illúzióvesztéssel.

És írt, dolgozott fáradhatatlanul. Járt az országot, mindenről tudni akart. Találónan jegyezte meg *Illyés Gyula*: „Móricz Zsigmond mint közéleti ember afféle Duna-völgyi Gandhi volt. De ő – nagyon magányos.”

Miért ez a szüntelen tenni akarás? A tények hiteles bemutatásáért. Mert képtelen volt egy betűnyit ferdíteni vagy hazudni. Szemtől szemben megmondta a véleményét bárkinek, félelmetesen igaz, borzalmas helyzetrontó dolgokat is, magát a főlháborító tény. A szeretteinek. De a világnak is. Szeretett szegényeinek. Ezért volt korában a legforradalmibb író. Olykor persze ő is tévedett, nem volt igaza, de céljában igen: mindig

Újra együtt a Munkácsy-trilógia

Ismét együtt van Debrecenben *Munkácsy Mihály* híres trilógiája. Megérkezett Kanadából a hiányzó festmény, a *Krisztus Pilátus előtt* című alkotás.

Debrecen megvénne a képet, de erre a kanadai szabályozás szerint csak 2012 után lesz lehetőség. Addig viszont biztosan együtt marad a három kép: a Déri Múzeum tulajdonában lévő *Ecce Homo*, a *Pákh Imre* Amerikában élő gyűjtő tulajdonában lévő, de örökös debreceni letétbe helyezett *Golgota* és a kanadai Hamilton Galéria tulajdonát képező *Krisztus Pilátus előtt*.

„Debrecen mindent megtesz annak érdekében, hogy véglegesen a városban maradjon a teljes trilógia” – mondta *Kósa Lajos*, a város polgármestere.

A három kép 2002 és 2007 között volt utoljára együtt, majd 2007 végén visszazállították a *Krisztus Pilátus előtt* című festményt Kanadába, ahol feltekert állapotban raktározották.

A három képet augusztus 19-től nézhetik meg a látogatók a debreceni Déri Múzeumban.

► Forrás: reformatus.hu

A hónap könyve – augusztusban a Luther Kiadótól 30% kedvezménytel

Fabiny Tamás: Ajtórényi zoltár

Vásárolja meg a hónap könyvét kedvezményesen! Eredeti ára: 1220 forint.

<http://bolt.lutheran.hu/>
E-mail: kiado@lutheran.hu
Fax: 1/486-1229
1085 Budapest, Üllői út 24.

javítani és jobbítani akart! Könyveit, történeteit ő nem kitalálta, valamennyi a valóságból vett lelki képekből származott. Élete vége felé hitelességével emelkedett óriásira.

Hatalmas és pontos történelmi tudása volt. Ehhez társult elementáris tehetsége. Kivételes teremtő képzelőereje. Olvasatomban az *Erdély* a 20. század legnagyobb magyar regénye. Eleven sodrás, hömpölygése, izzó mondatai az ott élőköt segítették élni! A prózában Móricz Zsigmondnak sikerült monumentális nyelvi remeket létrehozni, az Erdély-trilógiában az archaikus és természetes oly kényes egyensúlyát valósította meg, amire senki nem vállalkozott. A költészetben is egyedül anyanyelvünk legnagyobb művészeinek, *Arany Jánosnak* sikerült.

De még ennél is fontosabb az, hogy a magyar próza égboltját kitágította. Új, fényesebb napot, izzóbb csillagokat ragasztott rá. Az erkölcsre gondolok, amely régi századokban is sokat jelentett. Móricz szenvedélyes erkölcsisége az, ami íróelődei, -társai – *Jókai*, *Mikszáth*, *Krúdy*, *Kosztolányi* – fölé helyezi őt. Móricz Zsigmond óta magyar író – de azt is mondhatom, magyar ember – nem lehet a veszendő élet kedélyes szemlélője. Komolyság kell. Helytállás és áldozathozatal. Akkor és most is. Minden időben! Erre figyelmeztet, erre buzdít a 20. századi irodalmunk egyik legnagyobb mestere.

■ FENYVESI FÉLIX LAJOS

Egy „színgazdag” lelkeszi élet

A tíz éve elhunyt Veöreös Imre méltó emlékezete

► **Sárkány Tibor** nyugalmazott lelkész szerkesztésében a Luther Kiadónál jelent meg a *Veöreös Imre-breviárium* című könyv. A *breviárium* szó nyelvünkben kettős jelentésű: egyrészt jelöli az úgynevezett „zsolozsmáskönyvet”, amelyet római katolikus szerzetesek és világi papok kötelező módon használtak (ez eredetileg kizárólag latin nyelvű liturgiai anyag volt az egyházatyák bölcs tanácsaival), másfelől híres írók, művészek, tudósok idézeteiből összeállított szemelvénygyűjteményt jelent.

Ki írta *Veöreös Imre breviáriumát*? Mondhatnánk, hogy az 1953-ban végzett tanítványok tizenöt fős csoportja. Valójában azonban ez a breviárium Veöreös Imrétől való, nem róla szól, hanem tőle közöl idézeteket. A 165 oldalas kötet kilencven százalékban Veöreös Imre publikációit tartalmazza. Tehát nem valamiféle „hódolat” az emlékező tanítványok részéről, hanem tárgyilagos ismertetés. Nem érettségi találkozók megszokott – rendszerint csak a szépre emlékező – tanárújságot, hanem egy lelkeszi szolgálat „színgazdag” ábrázolása. (Ezt a jelzőt Veöreös Imre használta az *Újszövetség* ismertetésére.)

Miről szól a könyv? Erről tartalomjegyzéke híven árulkodik. Noha egy-egy fejezeten belül időrendi sorrendet találunk, a válogatás mégis tematikus, egy érdeklődő, világra nyitott, kíváncsi, kísérletező ember gondolatainak válogatott gyűjteménye. Veöreös Imre írásain érződik a győri bencés gimnázium hatása, és átsüt rajtuk *Ittész Mihály* vonzó lelképásztori alakja és biztatása.

Vegyük sorra a kötet tartalmát fejezetek szerint: a *Vallo-másokban* (I. fejezet) Veöreös Imre úgy szól meg, ahogyan szörványmunkában taposta a pedált, örült a kicsi számoknak is istentiszteleten és hittanórákon. Gyermekkorától kezdve ismerte a városi gyülekezetet is. „...kérges tenyerű parasztemberek, megszikkadt asszonyok és életerős fiatalok lelkében figyelhettem az evangélium kudarcait és győzelmeit” – olvashatjuk a *Lelkipásztor* hasábjain 1950-ben megjelent írásában.

A tartalomjegyzék a továbbiakban is önmagáért beszél. A II. fejezet a *Fiatalok, egyetemisták és diakonisszák lelkésze* címet viseli. A további fejezetcímek: *A misszió, az evangélizáció, a lelki ébredés elkötelezettje* (III.); *Jövendő lelkészek lelkésze* (IV.). Az V. és a VI. fejezet kecskeméti, illetve budapest-kőbányai gyülekezeti lelkeszi szolgálatáról ad képet. A VII.-nek *A gyülekezeti közösség építője* a címe. Ezt *Az írásmagyarító* (VIII.), majd *Az igehirdető* (IX.) követi. (Ebben a fejezetben elhangzott igehirdetések és „igehirdetés-forgácsok” találhatóak. Belekerült többek között teológushallgatói előtt mondott búcsúbeszéd, amelyben korszakát ködnek nevezi, saját magát pedig Isten koldusai közé sorolja.) A továbbiak: *Az ökumené híve* (X.); *A lelképásztor* (XI.); *Egyházpolitikai állásfoglalása* (XII.); *A sokoldalú sajtómunkás* (XIII.); *Útitársak* (XIV.). Az utóbbiban sok ismerős kortárs – *Járosi Andor, Budaker Oszkár, Szabó József, Túróczy Zoltán, Andorka Rudolf, Pröhle Károly, Podmaniczky Pál* – bemutatását találhatjuk, de itt érezzük igazán, hogy válogatásról van szó, hiszen Veöreös Imre megszámlálhatatlanul sok emberrel találkozott az úton.

Az utolsó fejezet (XV.) *A haza és a kultúra szerelmese* címet viseli. Ebben *Sütő András, Radnóti Miklós, Arany János, Rembrandt, Molière, Dsida Jenő, Szalantai Rezső, Illyés Gyula, Bozók Éva* szellemes, értő bemutatását találjuk. Az érdeklődő, kulturált Veöreös Imre természetesen a világirodalom nagy alakjairól – filmalkotókról, zenészekről, színészekről – is írt, mert olvasott és jól tájékozott volt ezeken a területeken is.

Kiknek írt Veöreös Imre? Elsősorban lelkészeknek és értelmiségieknek. Egy nehéz korszak ismerője és átélője vall olvasóinak pillanatnyi véleményéről. Arról is, mit jelent a lelkeszi élet árfolyama, tekintélye, becsülete általánosságban nem volt magas szinten.

Hogyan szól meg Veöreös Imre? Aktuálisan, nem kánaáni nyelven, papi zsargonban, hanem kortársai nyelvén. Igényesen tájékozódik azokon a területeken is, amelyeken hívei szakemberek, anélkül, hogy ő is mindenben szakértőnek tekintené magát. Lelkeszjelölt hallgatói és lelkesztársai ebben a vonatkozásban is sokat tanulhattak tőle.

■ HK

Néhány személyes megjegyzés

Veöreös Imre nemcsak ismerősöm volt, hanem barátságával is megajándékozott. Jól tudom, voltak ellenfelei is. Beszélgetéseimből emlékszem, mennyire fájt neki, hogy 1991 után többen alázatokodó kollaboránsnak tekintették, gyanús, többarcú lelkésznek. Pedig ő a „harmadik út” tanításában egy járható utat akart mutatni. Nem helyeselte az opportunista, mindig bólintó percemberek helyezkedését, ugyanakkor nem tudta elfogadni a mindenre csak nemet mondók útját járók irányát sem.

Érdekes megfigyelni, hogy a második világháború előtti magyar életet sem szemléli kritika nélkül. Ma is sokan feledkeznek meg arról, hogy a két világháború között is másfél millió magyar tántorgott ki országunkból. A népi írók hárommillió koldus országának nevezték hazánkat, a külföldiek pedig Európá feudális rezervátumának tartották.

A mi nemzedékünk népi írókon nevelkedett. Őket Veöreös Imre is olvasta, de sohasem beszélt „bűnös népről”. És Veöreös Imre nemcsak múltról, hanem jövendőről is mert beszélni, amikor a „negyedik út” kutatásaként a 21. század irányáról szölt. Anélkül, hogy utópiát festett volna, az egység, a megbékélés egyetlen megoldást jelentő idejét jövendőlte. A szétszakadt társadalomban és egyházakban valóban nincs más kiút, sehol a világon...

Végül egészen személyesen jegyzem meg: Veöreös Imre közel állt hozzám. Noha tizenkét évvel idősebb volt nálam, kortársának tartott, könyveinek dedikálásában mindig barátjának, sőt küzdőtársának nevezett. Ebben hasonlított nálam idősebb atyai jó barátaimra: *Ferdinánd Istvánra, Szabó József, Benczúr Lászlóra* vagy épp *Ordass Lajosra*, aki így írta alá leveleit: „Öreg barátod, O. L.” Őket Veöreös Imrével együtt Isten ajándékának tartom.

Szerettem médiaszolgálatát. A *Lelkipásztor* szerkesztésében, ha nem is közvetlenül, de utódja voltam, csakúgy, mint a *Credo* szerkesztőjeként. Mikor egyre gyengült egészségi állapota, rendszeresen látogattam, hosszú telefonbeszélgetéseket folytattunk. Témáink mindig az egyházi élettel voltak kapcsolatosak. Jól ismertük egymás gyengeségeit és véleményeit (írásanyagrázati kérdésekben éppen úgy előfordult véleménykülönbség közöttünk, mint az én – szerinte konzervatív – etikai felfogásom miatt), de barátságunkat ez nem befolyásolta.

Őszintén kívánom, hogy mai olvasói tanuljanak tőle. Anélkül, hogy mindenben átvennék gondolatait, fontolják meg komolyan az álláspontjait. Lelkeszjelölteknek szinte tankönyvként ajánlható a *Veöreös Imre-breviárium*, híveinknek „nyitott könyvként”, hogy megismerhessék egy győtrődő, utat kereső modern lelképásztor életét és a kor lelkeszeinek nem könnyű életsorsát.

■ HAFENSCHER KÁROLY (ID.)

Egyházközség vagy turistagyülekezet?

Német ajkú hívek szolgálata Hévízen

► **„Pontosan tíz évvel ezelőtt tartott itt először német istentiszteletet lelkész” – egy nyolcvanéves gyülekezeti tag még pontosan emlékezett erre, így született meg az évfordulós ünnepség ötlete. Te-kintéyes vendégek utaztak május 9-én Hévízre: az evangélikus és a református egyházat Ittész János és Steinbach József püspökök képviselték a német nyelvű szolgálat megindulásának tizedik évfordulóján.**

A főként nyugdíjasokból álló kicsiny nyáj egy „színes sereg” – mondja *Rüdiger Gebel*, a *Német Nyelvű Evangélikus Alapítvány, Hévíz* titkára. Evangélikusok, reformátusok, uniáltak – de katolikusok is vannak közöttük – Németországból, Ausztriából, Svájc-ból, Romániából, Hollandiából. Ők alkotják azt a közösséget Hévízen, amely a német istentiszteletre összegyülekezik. De már a gyülekezés és a gyülekezet közti különbségről is vannak tapasztalataik. Egyházközség alapítását célzó próbálkozásai először sikertelenek voltak, ám a nyugdíjasok nyughatatlanul dolgoztak céljukért.

Wolfgang Boetcher nyugalmazott esperes segítségével hozták létre azt az alapítványt, amelynek háttérével már hivatalos szerződést lehetett kötni a Németországi Protestáns Egyházzal. Ennek alapján immár ötödik éve érkezik Németországból egy-egy nyugalmazott tiszteletes, aki tíz-tíz hónapra vállalja a megbízást a hévízi gyülekezetben. Júliusban és augusztusban

sem szünetel a lelkeszi szolgálat, ilyenkor azonban *vendégek* prédikálnak. „Azok a lelkészek, akik nyáron hirdetik nálunk az igét, egyúttal üdülnek is” – magyarázza *Gebel*. A koncepció eddig bevált.

Körülbelül harminc – Hévízen és környékén lakó – család kötődik szorosan a gyülekezethez. Rajtuk kívül nyaralók és fürdővendégek vesznek részt az istentiszteleteken és egyéb gyülekezeti alkalmakon.

leteken kívül is gazdag a gyülekezeti élet a német ajkú közösségben. Hetente találkoznak bibliáorán is.

„Hogy a barátságok hídja it is építsük, havonta tartunk felolvasásokat a magyar költészet remekeiből. Ezenkívül rendszeresen szervezünk kirándulásokat Magyarországra láttnivalóihoz, és érdekes vendégeket is meghívunk – távolról vagy közlelől – szeretetvendégségekre” – sorolja *Andreas Rothe*. A lelkész könnyen

Andreas Rothe áldást oszt

Vajon a hévízi közösség valódi egyházközség vagy inkább „turistagyülekezet”? „Ez függ az évszaktól” – mondja *Rüdiger Gebel*. – Télen a törzstagok közül jönnek vagy harmincan, nyáron az istentiszteletet látogatók száma akár száz fölé is emelkedik.”

Helyi szállókban elhelyezett plakátok, valamint a külföldi utazásszervezőkkel való kapcsolatok segítenek abban, hogy a turisták felfigyjenek a gyülekezetre. A Helikon utcai templomban a helyi evangélikus és református gyülekezet is tart istentiszteleteket, úgyhogy a magyar hittestvérekkel már csak ezért is kapcsolatban állnak.

De a vasárnapi istentiszte-

lelhető juhái számára: hetente kétszer a templomban, előzetes időpont-egyeztetés nélkül is rendelkezésre áll. *Rüdiger Gebel* kommentálja: „Van idő rá, hiszen – nyugdíjasokról lévén szó – konfirmáció órák és hittanórák nálunk nincsenek.”

Andreas Rothe időközben (július végén), a szerződésben rögzített tíz hónapos szolgálat után búcsúzott hévízi gyülekezetétől. De szeptemberben visszajön. Újra pályázott, újra elfogadták, így újabb tíz hónapot tölthet e különleges szolgálatban. Úgy van ez nála, mint sok német nyelvű embernél: jól érzi magát Hévízen.

■ HOLGER MANKE

Nyár, táborozás, zene

► **Kilencedik alkalommal rendezett nyári zenei tábort a Nógrádi Egyházmegye. Mintegy hatvan fiatal érkezett az ország különböző szegleteiből Vanyarcra, hogy július 23. és augusztus 2. között muzikát tanulhasson. Az orgona mellett megszólalt a harmonium, a zongora, a harmonika, a gitár, sőt fúvósok és vonósok is színesítették a palettát.**

Mivel színes társaság gyűlt össze, zenéjük is igen változatosan alakult. Sok korált, énekkari művet, illetve ifjúsági éneket tanultak a fiatalok. Rengeteg alkalom nyílt arra, hogy egymást tanítsák, nemcsak zenei, hanem lelki téren is. Egy szívvel tudtak hálát adni Istennek, és tudták dicsérni az ő nevét. Nap mint nap egy testként működött a tábor, a résztvevők szolgáltak egymás felé és az Úrnak.

A hangszeres és énekkari munkát reggeli és esti áhítat keretezte, s voltak csoportos beszélgetések is. Az esti áhítatok Pál apostol missziói útjairól szóltak. Ahogyan Pál is Isten szolgálatában állt, úgy a fiatalok is igyekeznek a zenében kapott talentumaikat egyre inkább hasznosítani, Isten hatalmasságát hirdetve.

Rendhagyó módon idén a Balassagyarmati

Kamaraegyüttes hangversenyén is részt vehettek a táborlakók. A templomban tartott koncertnek nagy sikere volt nemcsak a fiatalok, hanem a falu lakosai körében is. Emellett szabadtéri evangélizációra is sor került, melyen a szügyi M. Is. K. A. zenekar játszott, és *Blatniczky János Dániel* helyi lelkész hirdette az igét.

Szombaton egy esküvőn is szolgálhatott a csapat, a tábor végén pedig mindenki lehetőséget kapott arra, hogy hangverseny keretében mutassa be zenei tudását. A tíznapos együtt-lét Szügyben, a megyei szabadtéri evangélizáció való részvétellel zárult, a táborozók három énekekkel színesítették az alkalmat.

■ NAGY EMESE

Auf Wiedersehen, Herr Wellmer – Isten Önnel!

Kilenc év után búcsúzik Budavártól a német ajkú gyülekezet lelkésze

▶ Mint nyáridőben megannyi társasházban, a lépcsőház a Logodi utca 7.-ben is felújítási munkálatokról árulkodik. Egy-két tárgy szokatlan „halmozódásától” eltekintve azonban a legfelső emeleten a földszinti felforduláshoz képest pedáns rend és tisztaság fogad. Pedig itt is javában zajlik a tatarozás, hiszen szeptembertől új lelkész költözik a budai német ajkú gyülekezet – lelkészi hivatalt, parókiát és vendégszobát egyaránt magában foglaló – ingatlanába. Az augusztus 30-i búcsúistentiszteletre készülő **Andreas Wellmer** kilencévi szolgálatának tapasztalatairól kérdezzük. Nincs nehéz dolgunk, mert **Czenthe Miklós** történész, aki a gyülekezet presbitériumában – küldöttként – a budavári magyar gyülekezet presbitériumát képviseli, előzetesen írásos összefoglalóba sűrítette a legfontosabb tudnivalókat. Tolmácsként azonban nemigen van szükség a segítségére, **Andreas Wellmer** ugyanis kiténően beszél magyarul, s ha olykor mégis elakad, kedvünkért angolul is könnyedén sziporkázik.

– Jóllehet a német nyelvű szolgálat már a hetvenes években elkezdődött a Budavári Evangélikus Egyházközségben, a német közösség 1993-ban vált a Németországi Evangélikus Egyház (Evang. Kirche Deutschlands, EKD) külföldi gyülekezetévé (Auslandsgemeinde). Önt tehát annak idején már az EKD által kiírt pályázatra jelentkezők közül választották meg lelkészeknek. Mi indította arra, hogy ötvenhárom évesen budapesti szolgálatra pályázzon?

– El kell mondanom, hogy mindig is megkülönböztetett érdeklődéssel viseltem a külföldi iránt. Németországi gyülekezet lelkészeként is számos afrikai és ázsiai országban töltöttem heteket, hónapokat. E távoli országokban még klasszikus módon gyakorolható a misszionáriusi hivatás: hirdetni, terjeszteni az evangéliumot és közben cselekvő módon segíteni az embereket. Késznek azonban csak szüleim és feleségem szüleinek halála után éreztem magam arra, hogy hosszabb külszolgálatra jelentkezsem. Az ezredfordulóra három leányunk is kirepült már a családi fészekből.

Tudni kell, hogy az EKD-nak világszerte mintegy százhatvan német ajkú gyülekezet is tagja, ezekkel nálunk külön püspökség tartja a kapcsolatot. Akkoriban azonban a külföldön szóba jöhető szolgálati helyek közül Budapest és Kijev volt a „legegyszerűbb”. Őszintén szólva nyugat-európai országok gyülekezetei engem nem tudtak lázba hozni...

– Meglehet, bemutatkozására ideérkezőkkel illett volna teret szentelniük lapunkban, de ha már elmulasztottuk, legyen szabad most, szolgálati idejének lejártá előtt megkérnünk erre...

– Nagyszüleim élő hitű emberek voltak, ám a szüleim – eleinte – nem. Én úgy tizenhat éves lehettem, amikor nálunk tett látogatása alkalomával a helyi lelkész megkérdezte, nem segítenék-e neki a gyermek-istentiszteleteken. Ezt én nem azért vállaltam örömmel, mert már hívő voltam, hanem a szabad beszéd gyakorolásának lehetősége miatt. A természettudományi gimnáziumban ugyanis – ahol hatszáz fiú között csak egyetlen lány akadt – sok gondot okozott, hogyan fejezzem ki magam szóban, gyakran belepirultam a feleletekbe. Anélkül tehát, hogy én magam hittem volna bennük, a bibliai történeteket igyekeztem minél érdekesebben elmesélni a gyerekeknek. Ma azt gondolom, valójában már ezzel a gyakorlattal is Isten készítette fel a lelkészi szolgálatra. Hitre azonban csak valamivel később, egy pünkösdi gyülekezetben jutottam...

– Teológiai stúdiumait viszont evangélikus hittudományi egyetemen végezte...

– Igen, mégpedig Göttingenben. Meg kell azonban jegyezni, hogy ott jöttem rá: az evangélium igazságainak felismeréséhez nincs szükség teológiára. Másképp fogalmazva: a hittudományi egyetemen csak az ismeretekben gyarapodhat az ember, és a teológiai ismeretek nem

feltétlenül erősítik a hitet. Olykor épp ellenkezőleg... Ám Göttingenben kapcsolatba kerültem az Evangéliumi Keresztény Diákszövetség németországi szervezetével (*Studentenmission Deutschland, SMD*), melynek csakhamar helyi vezetője lettem. Cseppet sem mellékesen ebben az igazán nemzetközi szervezetben későbbi feleségem volt a helyettesem...

Mikor azután egy Dortmund közeli nagyvárosba – Wanne-Eickelbe (ma Herne része) – kerültem vikáriusnak, nemzetközi kapcsolataim megmaradtak. A Ruhrvidék akkoriban komoly lelkészhiánnyal küzdött, így már huszonnégy évesen teljes körű lelkészi munkát kellett végezniem a mintegy négyezer-ötszáz gyülekezeti tag között. Az említett – és többnyire szakemberek társaságában zajlott – külföldi missziós terepszemlékre 1979-től vállalkozhattam: először Moszkvában jártam, majd Sri Lankán, Indiában, Indonéziában, Thaiföldön, Kínában, Mongóliában és több afrikai országban...

– Lehetséges, hogy több helyre eljutott, mint édesapja? Pedig, ha jól tudom, ő hajóskapitány volt.

– No, azért nem. Sok nyelvet beszélő édesapám – Kína kivételével – minden tengeri kikötővel rendelkező országban megfordult.

– Azért a külföldi iránti érdeklődésében valamelyest – gondolom – édesapja példája is közrejátszott...

– Annyiban feltétlenül, hogy kisgyerekkoromtól vágyam volt látni a világot – nem csak nézni. Szeretném azonban hangsúlyozni, hogy álláspontom szerint a misszionáriusok támogatása alapvetően gyülekezeti feladat. Mindkét korábbi németországi gyülekezetem nagyon komolyan vette ezt a feladatot: vagy egy-egy missziós projektet támogattunk, vagy konkrétan egy-egy misszionárius családot. Ez kiterjedt arra is, hogy ha egy misszionáriusnak – mondjuk – haza kellett térnie a szolgálatból, akkor a gyülekezetünk biztosított neki ingyenes lakást. Lényegében ez az odafigyelés is egyfajta látókörtágulást eredményezett, immár az egész gyülekezet közössége számára.

Gyümölcsöző ez a hitélet szempontjából is, hiszen keresztényként az sem mindegy, hogy közösségi hitéletünk belterjes marad, avagy új impulzusok révén folyamatosan tágul, erősödik. Igen veszélyes, ha egy gyülekezetben a hitélet gyakorlását kizárólag a lelkész „modellezi”. Szükség van a külső hatásokra. Rüggebergi gyülekezetemben és Budapesten is ezért lelkésített például az, hogy – számos aktív presbiter mellett – gyakran kaphattam segédlelkészeket és gyakornokokat. Azt gondolom ugyanis, hogy a helyettes és gyakornok egyik feladata, hogy kritizálja a feletteseit, hogy azok jobban tudjanak dolgozni.

– A Köln melletti Rüggebergből érkezett azután Budapestre. Mik voltak az első benyomásai?

– Beiktatásomra 2000 augusztusának utolsó vasárnapján került sor. Hamar kiderült, hogy az itteni presbitérium tagjaival is nagyon jól együtt lehet dolgozni. Az itteni gyülekezet több szempontból is különleges helyzetben van. Egyrészt az EKD csak a lelkész fizetését biztosítja, a gyülekezet egyébiránt – alapítványi formában – önfenntartó. Másrészt helyi sajátosság az is, hogy a gyülekezet szervesen kötődik a Magyarországi Evangélikus Egyházhoz is, szervezettel is tagja vagyunk a Budai Egyházmegyének.

Noha korábban nemhogy az itteni egyházzal, de magáról Magyarországról is nagyon-nagyon keveset tudtam, emberileg is sikerült hamar közel kerülőm közvetlen szolgatársaimhoz és feletteseimhez. Mindhárom jelenlegi püspök és más tisztségviselő is segítettek abban, hogy idejelenkorán kiismerjem magam az egyházból. Isteniszteleteinket a budavári egyházközség kápolnájában tartjuk. Ennek az egyházközségnek az egyik lelkésze volt érkezésemkor **D. Szabik Imre** püspök. Ő látott el azzal a bölcs tanáccsal, hogy ha azt akarom, hogy lássanak, akkor mindig álljak fel, ha azt akarom, hogy halljanak, akkor beszéljek hangosan, és ha azt akarom, hogy szeressenek, akkor beszéljek röviden. No igen, amíg nem sikerült elsajátítanom a magyar nyelvet, jócskán adódtak kellemetlensége-

im. Példának okáért a nyilvános helyek „F” betűjéről én először a *feminin* szóra asszociáltam...

– Miután viszont időközben nyelvünket is megtanulta, kilenc, Budapesten töltött esztendő után feltehetően Ön az egyik legautentikusabb személy, akitől megkérdezhetem: miben

Lotte és Andreas Wellmer

látja a legnagyobb különbséget a magyarországi és a németországi evangélikus egyház között?

– Saját egyházában sem biztos, hogy ugyanazt tartja lényegesnek két lelkész, ezért inkább szigorúan személyes véleményként mondom azt, hogy nekem az a benyomásom: Magyarországon hagyományosabb, élőbb a hitélet. Nálunk – de most nem az én volt gyülekezeteimről beszélek – általában liberálisabb... Másrészt a Magyarországi Evangélikus Egyház püspökei nem elsősorban menedzserek. Elsősorban hívő lelkészek – és csak azután püspökök. Ennek csak látszólag mond ellent, hogy tapasztalatom szerint itt intenzívebb az egyházi élet, mint nálunk. Persze ennek felismeréséhez – az arányok miatt – valóban idő kell.

Ugyanakkor nem vagyok meggyőződve arról, hogy a diakóniai munkát – avagy egész egyszerűen: a rászorulókat segítését – Magyarországon a legkisebb gyülekezetben is alapvető feladatnak tekintnék. Van egy olyan érzésem, hogy itt a szeretetintézmények és a gyülekezetek kapcsolata sem kielégítő, pedig – szerintem – nagyon fontos, hogy legyen kapcsolat és ellenőrzés. Számomra kissé érthetetlen az itteni intézmények túlzott magányossága, illetve önállósága, mint ahogy az is, hogy személyzetük nem feltétlenül hívő emberekből áll – bár ez természetesen Németországban is előfordul.

– A Czenthe Miklós úrtól kapott tájékoztatóból kitűnik, hogy szolgálata itt, a budavári gyülekezetben rendkívül sokrétű. A klasszikus lelkészi feladatok mellett hittanári, kórházlelkészi, sőt börtönlelkészi munkát is végez. Lehet, hogy az Ön esetében a vasárnapi istentiszteleten való igehirdetés a legkevésbé megterhelő szolgálat?

– Nem, nem, számomra a legfontosabb éppen hogy az igehirdetés. Az istentiszteleten nem a lelkész véleménye az érdekes, hanem az Isten akaratja, az Isten mondanivalója. Ezért a gyülekezeti alkalmak mellett börtönökben és olykor felsőoktatási intézményekben végzett igehirdetési szolgálatokat nagyon komolyan veszem, jóllehet valójában az ugyancsak szívügyemnek tekintett lelkigondozás is ennek egyik formája. Eddig huszonhat magyar börtönben kerestem fel német ajkú fogvatartottakat, akikkel általában négyes-kötésben is beszélgetek egy-két órát. Közben azért még ebben a külföldi szolgálatban is adódott lehetőségem „külföldi” munkára: volt bulgáriai nagykövetség asszonyunk aktív támogatásával innen Budapestről sikerült megalakítanunk – Isten segítségével – egy német gyülekezetet Szófiában.

– Azt már tudjuk, hogy felesége az evangélikus diákszövetségben a helyettese volt, de van-e még ereje és kedve itt Budapesten is részt vállalni a szolgálatból?

– Ó, hogyne! Korábban tanárként dolgozott, de jelenleg hetente átlagosan legalább harminc órában foglalkozik gyülekezeti ügyekkel. És ha elárulom, hogy Németországban átlagban legkevesebb száz „szállóvendég” – misszionárius, menekült, testvér-gyülekezeti tag – fordult meg nálunk évente, talán el is mondtam mindent. Ugyanakkor azt gondolom, nem árt, ha mindenki tudja, hogy egy lelkész lakása akkor is nyitva áll, ha valami baj van...

– Mi jellemzi a budapesti német ajkú gyülekezetet?

– Mindenekelőtt el kell mondani, hogy **dr. Zsigmond Árpád** és **Albrecht Friedrich** lelkészek önkéntes támogatása nélkül valószínűleg nem működne ez a gyülekezet, amely ma mintegy százhatvan tagot számlál. Gerincét a Budapesten élő német ajkú állampolgárok vagy ide házasodott németek alkotják. A szüntelen megújulást a hosszabb-rövidebb időre Magyarországon munkát vállalók és az itt tanuló diákok cserélődő csapata biztosítja. Alkalmaink látogatottságát három számmal jellemezhetem. Legrosszabb esetben nyolcan, ünnepekkor maximum százötvenen, átlagos vasárnapokon ötvenen vannak az istentiszteleteken. Két laikus igehirdetőnk – **Esther** és **Abel Friedrich** – mellett a presbitériumot vezető és a közösség egyik alapítójaként tisztelt **Albrecht Friedrich** nyugalmazott lelkész is szokott prédikálni. Örülünk annak,

hogy nagyon jó kapcsolatunk van a magyar budavári evangélikus gyülekezettel – **Bence Imre** esperesem, **Balicza Iván**, **Ibolya** és mindenki más nagyon segítőkész.

– A magyar diaszpórában a gyülekezeteket olykor nem is annyira a „hitélet élteti”, sokkal inkább az anyanyelv és a magyarságtudat közösségi ápolásának lehetősége. Mi a helyzet Önöknél?

– Természetesen a német ajkúak számára is meghatározó, hogy a gyülekezetben közösségre lehetnek. Az istentisztelet után mindig jókat beszélgetünk. De úgy vélem, hogy a hozzáink járók számára fontosabb maga az istentisztelet, vagyis a hit. Mert igaz ugyan, hogy együttléteink nyelve a német, ám valójában mi nemzetközi gyülekezet vagyunk. Ausztriából, Hollandiából vagy épp Oroszországból származók éppúgy betagozódnak köztünk, mint németországi, netán magyarországi németek. Nálunk nem a nemzetiség számít, csupán a nyelv. Nemzeti, nemzetiségi kérdések tehát nem terhelik közösségi életünket.

Ugyanakkor örömmel mondhatom, hogy gyülekezetünket az aktív karitatív tevékenység is jellemzi. Szoktuk segíteni a Sarepta-otthon, támogatunk evangélikus óvodákat, és rendszeresen felkarolunk hátrányos helyzetű – például roma – családokat vagy börtönviselt embereket. Ezt én nagyon fontosnak gondolom. A németek ugyanis manapság nem az anyagiakat nélkülözik, sokkal inkább felebaráti kötelességük tudata kezd megkopni. Márpedig: segíteni kell! Karitatív munkánkban természetesen nem csak gyülekezetünk tagjainak áldozatkészségére apellálunk. József utcai munkánkhoz néhány intézmény támogatását is sikerült megnyernünk, és olykor tehetősebb magánszemélyekhez is fordulok konkrét céltámogatásért.

– Attól tartok, magyar lelkész kollégái közül ilyesmivel csak nagyon kevesen mernének próbálkozni...

– Miért ne? Nemcsak szereti az Isten „a jókedvű adakozót”, de áldását is adja – az adományra és az adakozóra egyaránt. Az pedig, hogy saját tagjait mindenkor segíti szükségükben a gyülekezet, egészen természetes kell, hogy legyen. Szeretném azonban hangsúlyozni, hogy a karitatív munkához elkötelezett presbiter is kellene. Nálunk valóban tevékeny, áldozatkész presbitérium működik.

– Bizonyára ez is oka annak, hogy nem szívesen válik meg Budavártól, ám az EKD ebben a pozícióban nem engedélyez kilenc évnél hosszabb szolgálatot. Milyen reménységgel készül átadni helyét utódjának, Johannes Erlbruchnak?

– A budapesti német lelkészi állásra pályázók közül az EKD végül is három lelkészt ajánlott a presbitérium figyelmébe. Nekem az a benyomásom, hogy a gyülekezet jól választott, és aki utánam jön, az jobb lesz nálam. Valószínűleg sokkal jobb. Ami engem illet, pontosan még nem tudom, hol fogok szolgálni, de biztosan sokáig hiányozni fog az itt tapasztalt testvéri légkör. A magyarokkal is nagyszerű volt együtt dolgozni, arról nem is szólva, hogy csak egy nyelven beszélni tulajdonképpen elég unalmas.

■ T. PINTÉR KÁROLY

„Abszurd” állítás, hogy az evolúció cáfolja Isten létét

Egy vatikáni bíboros egy idén tavasszal rendezett konferencián „abszurdnak” nevezte azt az ateista állítást, hogy az evolúció cáfolja Isten létét; egyúttal azonban leszögezte, hogy a katolikus egyház nem áll az olyan tudományos teóriák útjában, mint az evolúció.

A Hittani Kongregációt vezető *William Levada* bíboros a hit és a tudomány kapcsolatával foglalkozó vatikáni tanácskozás bevezetőjeként ismételte meg egyháza tanítását. Az ötnapos konferenciára *Charles Darwin* születésének kétszázadik, illetve *A fajok eredete* című műve megjelenésének százötvenedik évfordulójára alkalmából került sor a római Pápai Gergely Egyetemen.

A konferencián kívül megszólaló Levada bíboros elmondta: a Vatikán szerint az evolúció tudományos alapja és a teremtő Istenbe vetett hit megférnek egymással. „Hitünk szerint bárhol történt is a teremtés és fejlődött tovább, végső soron Isten minden dolgok teremtője” – mondta a bíboros. Hozzátette, hogy miközben a Vatikán a tudomány egyetlen területét sem zárja ki, „abszurdnak” tartja *Richard Dawkins* biológus és más ateisták olyan nézeteit, melyek szerint az evolúció bizonyítaná, hogy Isten nem létezik.

A XVI. *Benedek* pápa által vezetett egyház fontosnak tartja annak hangoztatását, hogy a tudomány és a hit nem összeegyeztethetetlen egymással. Elemzők szerint maga a konferencia is az egyház és a tudományos közösség kapcsolatát hivatott bizonyítani.

A tanácskozás az „intelligens tervezés”, vagyis a kreacionizmus kérdését is napirendre tűzte, de nem tudományos vagy teológiai szempontból foglalkozott vele, hanem kulturális jelenséggként.

▶ MTI

Evolúció kontra bibliai genezis

■ SIMONFI ATTILA

Napjainkban többször hallhattunk e régi vita feléledéséről. Mit tanítsunk a gyerekeinknek? A modern tudományra alapozott biológiaórán az élővilág kialakulását, a fajok eredetét a *Charles Darwin* nevével fémjelzett fejlődélmélet kanonizáltságában tanítják. Majd talán még aznap a hit-tanórán a diák azt tanulja, hogy Isten hét nap alatt teremtette a világot, tulajdonképpen az egész élő világ az utolsó két nap alatt teremtett, az ember maga pedig a legutolsó napon.

És ha mindez nem zavarná, szembesül azzal, hogy ez csak az első teremtéstörténet. Van egy másik is ugyanazon könyvben. Míg az első teremtéstörténetben az ember utolsóként teremtik, addig a másodikban ő maga a teremtés célja, elsőszülöttje és értelme. A serdülő értelem joggal érezheti úgy ezek után, hogy a tudományos álláspont legalább egyértelmű, és ez nyilván arra készíti, hogy kitüntesse elismerésével és figyelmével.

Ha ezt tényleg megteszi, és kíváncsiságától hajtva a középiskolai szintet elhagyva igazi famulusá cseperedik, semmi sem mentheti meg annak felismerésétől, hogy a tudományos nézetek saját kulisszáikon belül legalább annyira ellentmondások vagy még inkább azok, mint a teológusok.

Ugyan honnan tudta az almafa, hogy ha kivirágzik, akkor a bogarak, majd később a gyümölcssevő állatok segíteni fognak neki új almák szüretében? Hány véletlenszerű mutáció kellett, amíg az észak-amerikai lasszós pók „kifejllesztette” azt az illatanyagot, amellyel az éjjeli lepke hívja magához csalogatja a nőtényt? A kérdés már csak azért is érdekes, mert a tisztelt pók ezzel a módszerrel az ellenkező nemet ejti zsákmányul, amely nem rendelkezik a kérdéses illatanyaggal...

Hogyan lehetséges, hogy a sokféleséget kedvelő élővilág minden képviselője ugyanazt az RNS-DNS-életkódolást alkalmazza? Hova tűntek az egyes fajfejlődési ciklusok között az átmeneti típusok (többek között az emberé)? Mi a szelekció alapegysége? Ezek és a hasonló kérdések azonban nem hozzák zavarba a tudomány professzorát: „Még nem bizonyított, de vannak elméleteink” – válaszolja.

Mindazonáltal a megismerés ifjú hőse joggal lehet elégedetlen ezekkel az elméletekkel. Először is, minél jobban megismeri a természettudományt, egyre csodálatosabb összkép tárul eléje. Megdöbbentő leleményességet és lenyűgöző rendezettséget talál abban a hatalmas élő rendszerben, amelyet a szakirodalom élő ökoszisztémának nevez. Kétségtelenül felismeri, hogy az emberi értelem alázattal kell, hogy közeljen a világ megismeréséhez, hiszen összetettsége és rendezettsége nemcsak megérthető és értelmes jellegű, de sok esetben meg is haladja az emberi értelmet.

„Ki az hát, aki mindezt ilyen csodálatosan elrendezte?” Egy igazi „hit-hű” természetűs azt válaszolná erre: „Rossz a kérdés, mert antropomorf módon előrevetít egy megalapozatlan választ. A tudományos kérdésfeltevés nem ilyen. Mi, tudósok azt kérdezzük, miért ilyen a világ, és milyen okok által válik ilyen rendezetté.” Valóban, ez a kérdés nem feltehető „Valakit” mint elrendező. Mégis, antropomorfizmus ide vagy

oda, jólesik a gondolat, hogy e mögött a rend mögött van egy Gondviselő.

Ezzel a sejtéssel a famulus nem lesz egyedül – a természettudományok több olyan elkötelezettjét ismerheti meg, akik ma is mélyen keresztények, és e vallásos meggyőződésüket, még ha közvetett módon is, de többek között a természettudományos ismereteikből merítik. Sőt ezen tudósokra és gondolkodókra egyáltalán nem jellemző, hogy a bibliai genezistörténetek és a tudományos evolúciós elméletek összeférhetetlenségétől szenvednének.

Hogy miért nem? Nos, kedves famulusom, ha engem kérdezel, készséggel megosztom veled lelki békém titkát. A sakkban nem lehet nyerni az ökölvívás szabályai szerint. Ez a két sportág független egymástól. Ugyanígy, bár a tudományos ismeretek végső soron éppúgy meggyőződésszerű hiten alapulnak, mint a vallások, van egy lényeges különbség köztük. A tudomány ugyanazt a világot teljesen más aspektusból és célból próbálja megérteni, mint a vallások. Ezért a kérdésfelvetései és a válaszok mögötti módszer lényegesen különbözik.

Más szóval annak ellenére, hogy a modern, intézményesített tudomány és a keresztény egyházak a felvilágosodás kezdete óta megélhető harcra vívnak, maga a természettudomány és a kereszténység mint a világ megértési módjai nem egymás ellentétei. Jóllehet közös a tárgyuk, hiszen az emberre és a világra vonatkoznak, de más szabályok szerint és legfőképpen más célból közelednek tárgyukhoz.

A vallás célt keres az életben, a világban. A természettudomány nemcsak közömbös ez iránt, de módszeresen megpróbálja kiküszöbölni mint „zavaró tényezőt”. Ha pedig egymást kizáró ellentmondásnak tekinteném e két világmegértési rendszert, vajon melyikről mondanék le szívesebben: az elektromos áramról vagy arról, hogy az életemnek célja legyen? Mert ha elvetem a fejlődélméletet, akkor a természettudomány egészét kell elvetnem, hiszen a természettudomány önmagán belül egyetlen elméletet sem tart cáfolhatatlannak, egyedül a módszeréhez ragaszkodik végérvényesen.

Darwin óta a fejlődélmélet sok átalakuláson ment keresztül, és ez a folyamat nem ért véget. Ami ebben az elméletben változatlan, az maga a természettudomány, vagyis a kérdésfeltevés és a válaszadás módszere. Ha tehát a fejlődélméletet megtagadom, és nem természettudományos módon teszem ezt, illetve nem természettudományos alternatívát állítok helyette, akkor magát a természettudományt vetem el. Hogyan élhetnék azonban ezek után őszintén a természettudomány által nyújtott javak között?

Semmivel sem jobb a helyzetem, ha a vallási teremtéstörténetet vetem el. Ez alapvető része annak a hitnek, mely célszerű értelmet ad életemnek. Mit ér a kényelem és jólét, ha mindezt céltalan? Emberi természetünk elidegeníthetetlen lényege, hogy irányt, célt kell, hogy találjunk életünknek, különben a legnagyobb jólét is lelki nyomorúsággá válik. Míg a természettudomány – lényegénél fogva – erre semmiféle útmutatást nem ad, addig a teológia kezdetektől fogva csak erre irányult – leegyszerűsítve ez a lelki üdvösség lényege.

Kétségtelen, az anyagi jólétről elvileg könnyebb lenne lemondani, mint lelki üdvösségünkről, de az a világ, amelyben élünk, ezt gyakorlatilag szinte lehetetlenné teszi.

Szerencsére semmi szükség arra, hogy ilyen végső konfrontációba keveredjek. A tudomány oldja meg a saját evolúciós ellentmondásait a maga módszereivel és a maga területén, míg ugyanezt megteheti a teológia is. A tudomány nem feladata erkölcsi, etikai vagy akár esztétikai kérdésekben állást foglalni. A vallás azonban mint bölcséleti tudás éppen ezt a nélkülözhetetlen feladatot teljesíti saját kezdeteitől.

Ez a szemlélet nemcsak a tudomány és a vallás közötti konfliktust oldja fel, de példának okáért a két biblikus genezistörténetet is más, konzisztensebb megvilágításba helyezi. Amennyiben ugyanis a tudományos megértési módszer és a teológiai megértés egymástól független, úgy ezek hasonló fogalmai is egészen más jelentésűek.

A tudományban használt időfogalom a geometriai tér és a mozgási sebesség relációját fejezi ki – ezek elsősorban mennyiségi fogalmak. A teológikus idő ezzel szemben minőségi viszonyokat fejez ki. Semmiképpen sem lenne bölcs dolog tehát, ha mereven ragaszkodnék ahhoz, hogy a teremtés hat napja hatszor huszonnégy órát jelent.

A Biblia ilyen típusú szó szerinti értelmezése feloldhatatlan önellentmondásokhoz vezet, amelyeknek végső zsákutcája a „credo in orbi”.

Amit értelemmel fogok fel, azt egyszerűsítve értelmezem is. Amit pedig szavakban értek meg, annak egyszerűen több jelentése is lehetséges.

Fontos kiemelni, hogy a többértelműség csak a lusta elmét idegesíti, a többértelműség valójában – a kevesebb „helyen” több információ elvén – gazdagságot jelent. Ez alól a Biblia sem kivétel. A logikai konzisztenciát, vagyis egy adott gondolati rendszeren belüli ellentmondás-mentességet ma már a teológia sem adhatja fel, mert nagyon nehéz olyasmiben hinni, amit nem értek.

Éppen ezért, ha a teremtéstörténet-

ben megjelenő időfogalmat minőségnek tekintem, akkor többé nem okoz problémát, hogy a két történetet egymás kiegészítéseként értsem meg.

Az első a világ teremtését mint a világban fennálló „függőleges” hierarchia-rendszert írja le, ahol legfelül az ember áll. A második teremtéstörténet ugyanezt a hierarchiát az ember körül mint „koncentrikus körökbé” rendeződést mutatja be. Az első egyfajta univerzális kozmológia, míg a második egy embercentrikus kozmológia. Mindkettő az emberi élet értelmét és célját igyekszik felmutatni.

Természetesen mindez több más szempontból is megérthető egymást kölcsönösen feltételező módon. A két teremtéstörténetet ugyanis a zsidó nép történelmeként és identitáskeresésekként is tárgyalhatjuk, és ebben a kontextusban szintén jól kiegészítik egymást.

Elhamarkodott végkövetkeztetés lenne azonban az, hogy a tudományos evolúciós elméleteknek és a bibliai teremtéstörténeteknek az égvilágon semmi közük egymáshoz. Nyilvánvalóan én, aki mindkettőt elfogadom, befogadom és alkalmazom életem megértésében, megélésében, én vagyok a közös nevező. Vagyis *mi, az ember*. Ugyanígy, amiképpen járok, egyik lábam a másik elé téve és egyiket sem megtagadva, eképpen határozza meg életemet – egymást ki nem záró módon – a tudomány mint a részletek mikéntjének „önmagukban való megértése” és a teológia mint az életem erkölcsi, célszerű általános megértése.

Nagy veszteség lenne bármelyiket kijátszani a másik ellen, amiképpen ezt tapasztaljuk is napjainkban. Az erkölcsi nevelés híján a tudomány emberellenessé és rombolóvá válik, míg az erkölcsi nevelés tudomány nélkül keserves küzdelem az életben maradásért. Tulajdonképpen egymás nélkül mindkettő ugyanoda vezet: az emberi lét alapvető kríziséhez.

Ezért ha gyermekem és/vagy tanítványom megkérdezi: mit javaslok, azt, hogy a teológiát vagy a tudományt válassza-e, azt mondom neki: „Fogadd el mindkettőt lényegük szerint.”

Alkotótábor Rábcakapi

Ezúton szeretnénk minden kedves vendégünknek megköszönni, hogy megtisztelte jelenlétével 2009. július 25-én, Rábcakapin megrendezett 10 éves jubileumi összejövetelünket, illetve segítőink áldozatos és lelkiismeretes munkáját, mellyel emelték rendezvényünk színvonalát.

Az alkotótábor vezetői

www.alkototabor-kapi.extra.hu

Halálugrás

A fiú ott állt a daru tetején. Rákötötték a lábára a vastag gumikötelet, a „segítő” azt mondta: „Ugorj!” A fiúban az izgalom és a félelem különös elegye kavargott. „Ugorj már!” – hangzott újra a segítő hangja kicsit erősebben.

Leugrott. A szíve a torkában dobogott, és csak zuhant egyre gyorsabban. A borzongás és az öröm hangjai törtek fel torkából – üvöltött. Ekkor a gumikötél visszarántotta. Hirtelen lefesződött a teste, a szava is elállt. Aztán egy csattanás, és újra zuhanni kezdett. Érezte, a gumikötél már nem tartja. Elszakadt – fordult meg hirtelen a fejében, de sokáig nem gondolkodhatott ezen, mert a következő pillanatban földet ért, és már nem kellett többé gondolkoznia...

E történet sokaknak talán durva és erőszakos, de azt hiszem, mindannyi-

an hallottunk már ehhez hasonlót, vagy talán láttunk is ilyen halálugrást a tévében. Valójában miért írtam ezt le? Pár héttel ezelőtt hallottam egy fiúról, aki leugrott és szörnyethalt. Azonnal az jutott eszembe, hogy mennyire élünk Isten akarata szerint. Mennyire tartjuk be a „játékszabályokat”? Meddig feszíthetjük a húrt?

Azt mondja Jézus: „Ne kísértsd az Urat, a te Istenedet!” Ez a fiú pedig kísértette. És mi hányszor kísértjük az Urat? Hányszor válunk hasonlóvá ehhez a fiúhoz? Levettük magunkat a mélységbe, a „segítő” pedig (a sátn) ott áll mögöttünk, és biztat: „Ugorj, ugorj már!”

Mondhatjuk, hogy az említett példa extrém eset, távol áll tőlünk. Ez igaz – de azért mi is száguldozunk autónkkal az utakon, áthajtunk a piroson, káros szenvedélyeknek hó-

dolunk, és még sorolhatnám tovább a számunkra teljesen természetes dolgokat. A mindennapjaink tele vannak ilyen kísértésekkel, csak nézzünk magunkba. Nem kísértjük az Istent nap mint nap?

Próbáljunk meg odafigyelni és változtatni, ha nehezünkre esik is. Forduljunk imádságban Istenhez segítségért. Ne kísértjük az Urat, és ne adjuk meg a sátnak azt az örömet, hogy újabb lelket szerezzen meg magának.

Fohász

*A szakadék szélén állva,
Az alkalmas időre várva,
Add, Uram, hogy időben
Mondhassam ki imámban
Alázattal szent neved,
S többé ne kísértselek!*

■ BLATNICZKY GÁBOR

Elmondtam én, Ámbris Mariska

„Valaki azt mondta egyszer, a határidő a legjobb műzsa...” – gondolta az író, miközben idegesen fel-alá járkált a lakásban. Ami azt illeti, a leadási határidő vésszesen közeledett. A napilap szerkesztősége jegyzetet várt tőle a szombati számba, de a műzstát – nem a határidőt, a másikat, akinek a homlokcsókját várják az alkotó emberek – valahol eltéríthették, eddig nem volt érkezése meglátogatni az író, hiszen csak nem akart elkészülni az a fránya kézirat.

Kiss-Horváth Géza nagyot sóhajtott, és újra leült a számítógép elé. Nekifutott megint. Órákon keresztül kísérletezett, hiába. Aztán dühödten felpattant, vette a kabátját, és elindult, hogy kiszellőztesse a fejét.

Figyelmetlen volt, olyannyira, hogy a lépcsőházban nekiütközött Ámbris Mariskának.

– Tisztelem az író úrnak! – üdvözölte őt a nő, majd miután végignézett Kiss-Horváthon, így szólt:

– Ne haragudjon már, hogy ilyet kérdezek, de mi a baj?

– Semmi komoly, épp csak nem tudom, miről írnak... – hangzott a válasz.

– Hát írja meg az én történetemet, ha gondolja. Jöjjön be, író úr, elmondom!

Az író meglepődött, de nem mutatta, elfogadta az invitálást, és követte Ámbris Mariskát a csöpp földszinti lakásba. Közben azon tűnődött, hogy ha most nem lesz is belőle írás, már az megérte, hogy itt lehet. Hiszen bekukucskálhat valakinek az életébe... aztán ki tudja, mi sültet még ki belőle.

Leült a kopott díványra, és várakozásteljesen a nőre emelte tekintetét. Tulajdonképpen most nézte meg először igazán. Mariska haja őszült, arcát ezer barázda szántotta, körmeit sárgára színezte a nikotin.

Ámbris Mariska megérezte a felé áradó kíváncsiságot és bizalmat. De mielőtt halkan, szégyenlősen belefogott volna élete történetébe, így szólt:

– Ne haragudjon már az író úr, hogy csak úgy megszólítottam, de tudja, néha olyan jó lenne beszélgetni valakivel, és én még nem nagyon ismerem senkit ebben a házban. Lehet, hogy nem is találja olyan érdekesnek a történetemet, de azt gondoltam, hogy az olyan íróember, mint maga, talán csak kanyarít belőle valamit.

Szóval az úgy volt, kérem szépen, hogy én egy nap elhatároztam, megtudom, miért ért engem anyni szenvedés ebben az életben. Tetszik tudni, faluról jöttem én fel a fővárosba

nem is olyan régen. A kis házamat sikerült pénzre tennem, és ez nagy szó, ugye, a mai nehéz világba. Ráadásul még ezt a kis lakást is meg tudtam venni magamnak itt a Józsefvárosba. Igaz, csak húsz négyzetméter, de megvan benne minden, ami kell, hűtő, rezsó, zuhanyozó... És hát mégiscsak az enyém, tudja. És ráadásul még állásom is van, kérem, reggel hattól délután kettőig dolgozhatok a boltban, tudja, pakolom az árut havi hatvanezer nettóért.

Száz szónak is egy a vége, egyik reggel egy papot láttam bejönni a

boltba. Mindjárt tudtam, hogy afféle, mert fekete ing volt rajta, a nyakánál meg az a kis fehér csík, mint a mi plébánosunknak is a faluban. Korán volt, nem volt sok vevő, és valahogy szóba elegyedtünk, egy idő után hívott is az atya a templomába. „Gyere, lányom, misére, ott majd megvigasztal az Isten, meglátod” – aszonta. De én nem bólintottam rá, csak azt ígértem meg neki, hogy egyszer majd megkeresem, hogy meséljen má’ nekem a szenvedésről.

El is mentem a napokban, mert tudja, nem fért a fejembe, hogy mér’ vert engem az anyám, ha kellett, ha nem. És az apám mér’ ivott annyit, hogy menekülnünk kellett előle, ki a hideg éjszakába? És mér’ nem fájt nekem, amikor meghalt az öreg? Mer’ tudja, szinte örültem, amikor a sírásók dobták rá a hideg, fekete földet...

Egyedül maradtunk hát anyámmal, de hamar meghalt ő is, az orvos szerint a sok verést nem bírta a szervezete. Pedig ő már csak olyan volt, hogy soha nem lázadt a sorsa ellen, mindig azt mondta: „Tudod, lányom, mindenkinek megvan a maga keresztje”...

Én fiatal voltam még akkor, amikor elment az anyám, gondoltam, ideje volna már férjhez menni, hozzá is mentem hát gyorsan a Jóska-

hoz, mert már rég kerülgetett engem. Szép barna szeme és kackiás bajsza volt az én emberemnek. Sokat dolgozott, volt kis földünk, kevése jószágunk, gyarapodtunk szépen, ahogy mentek az évek. Gyereünk nem született, valamiért így volt ez megírva. Nem vert az én uram, áldja meg az Isten, még csak nem is ivott, gondoltam is néha, mivel szolgáltam én meg ezt a nagy szerencsét...?

Aztán egy nap, amikor fáért ment az erdőre, lelőtte egy vadász, aszonta, véletlen találta el őtet, minék kö-

dorgott arra, ahol puskás emberek járnak. Mit tehettem, mentem újra a temetőbe. Most ott nyugoszik az uram is a faluvégén, a szülei mellett. Amikor a Jóska elment, nekem már nem volt maradásom, tudja, ezér’ vagyok most itt ebbe’ a nagy, hangos városba’.

Nemsoká töltöm be a negyvenötöt. Már nem várok nagy dolgokat az élettől. Ezt meséltem én el nemrég annak az atyának, és arra vártam, hogy ő majd megmondja nekem, mi végre is volt az a sok munka, gyász és küzdelem az életembe’. De ő keveset beszélt. Csak nézett rám a nagy barna szemével, figyelmesen hallgatott, néha-néha bólintott. Mielőtt eljöttem tőle, még imádkoztunk is. Mármost ő imádkozott. Én meg voltam szeppeven erősen, nem vagyok én ehhez hozzászokva, nem így voltam én nevelve, kérem. Félve tekingettem a papra, de amikor láttam és éreztem, hogy milyen nyugalom és szeretet árad belőle, arra gondoltam, eljövök én még ide hozzá majd máskor is, tán még elmegyek a misére is, hogy többet halljak az Istentől.

Ugye nem haragszik, író úr, hogy raboltam az idejét? Lehet ebből valami írása magának...?

■ GAZDAG ZSUZSANNA

RAB FERENC LEVENTE

„Isten a mi oltalmunk és erősségünk”

(Zsolt 46,2)

Küzdelemre hív az élet...
Hangzik vasárnap az ének.
Hétfőtől ezt tapasztaljuk,
Köreinket egyre csak futjuk.
Ám lábunk biztos talaja,
Erődítményünk kőfala
Te vagy, Úristen.

S mert fáradunk, elesünk,
Síránk, s nem nevetünk.
Mégis öröme hívsz el,
Derűt kínálsz szent kezdeddel!
Mert lábunk biztos talaja,
Erődítményünk kőfala
Te vagy, Úristen.

Mikor a végnek völgye vonz,
S lelkünk számadástól fél,
Üdvöt nem érdemek becse hoz,
Hanem a krisztusi vér!
Így lábunk biztos talaja,
Erődítményünk kőfala
Te vagy, Úristen.

HETI ÚTRAVALÓ

Akinek sokat adtak, attól sokat kívánunk, és akire sokat bíztak, attól többet kérnek számon. (Lk 12,48b)

Szentháromság ünnepe után a 9. héten az *Útmutató* reggeli és heti igéiben Isten a tőle kapott talentumok

hűségese hasznosítására hív, mert „hú az Isten, aki elhívott minket az ő Fiával, a mi Urunk Jézus Krisztussal való közösségre” (1Kor 1,9; LK). A vele közösségben lévők életét a hűség és az engedelmesség jellemzi. A nekünk adott kegyelem által különböző ajándékaink vannak – kinek-kinek képességei szerint –, de ezeket csak teljes szívvel lehet az Úr szolgálatába állítani. „Ha elenyészik is a testem, szívem kösziklája te maradsz, ó, Isten.” (GyLK 723) S ezt halljuk a számadásánál: „Jól van, jó és hű szolgám, a kevésen hű voltál, sokat bízik rád ezután, menj be urad ünnepi lakomájára!” (Mt 25,21.23) Lehet, hogy Isten tőled már többet vár, mint az egy talentumot kapott szolgától: nem elég, ha pénzed keményen dolgozik helyetted, hanem te magad vállalkozz Urad követésére a tőle kapott képességeid teljes „bedobásával”! Ezt tette Pál is, akit megragadott a Krisztus. „Őerte kárba veszni hagytam és szemétnék itélek mindent, hogy Krisztust megnyerjem; hogy valamiképpen eljussak a halottak közül való feltámadásra.” (Fil 3,8.11) Salamon engedelmes szívet kért, s bölcs és értelmes szívet kapott talentumul, amit ítéletei során jól hasznosított: „Adjátok annak az élő gyermeket, és ne öljétek meg, mert ő az anyja!” (1Kir 3,27) Ezékiel a figyelmeztetés talentumát kapta: órállói hivatásában a bűnöst és el-tévedt igazat egyaránt figyelmeztette, „hogy ne járjon bűnös úton, és így életben maradjon” (Ez 3,18). Jézus minket is figyelmeztet a hűségre és emlékeztet az Isten eredeti rendjének való engedelmességre: „Amit tehát az Isten egybekötött, ember azt el ne válassza.” (Mk 19,6) Hittel és nyitott, gyermeki lel-külettal kell fogadnunk igéjét, „mert ilyeneké a mennyek országa” (Mt 19,14). „Nincs nagyobb ékesség Isten igéjénél, mellyel hitvestársadat Isten ajándékának tekinted” – írja Luther. Pál ezt tanítja az „igazi” ünneplésről: „...teljete-k meg Lélekkel (...) és adjatok hálat az Istennek, az Atyának mindenkor mindenért, a mi Urunk Jézus Krisztus nevében.” (Ef 5,18.20) Pilátus római hely-tartóra sok e világi hatalom bízott, de Jézus tudtára adta: „Semmi hatalmad nem volna rajtam, ha felülről nem adatott volna nekem...” (Jn 19,11) Urunk nekünk is mondott példázatában az úr egy hű és okos szolgájára bízta, hogy tá-vollétében gondoskodjon társairól. Lehet, hogy szemünkben kis talentum, de „boldog az a szolgáló, akit, amikor megérkezik az úr, ilyen munkában talál” (Lk 12,43). Ne legyünk hűtlen szolgálók, ismerve Jézus Urunk vezéregénkben meg-fogalmazott figyelmeztetését, engedelmeskedjünk neki, bármit bíz is ránk, mert csak így lehetünk s maradhatunk vele élő közösségben most s örökké a ta-lentumukat megsokszorozók ünnepi vacsoráján! S mindehhez: „Csak egy, ami szükséges, / Egy, ami üdvösséges. (...) / Jézusom (...) / Légy enyém, s ez egy elég, / Mint legnagyobb nyereség!” (EÉ 326,1.4)

■ G. A.

Kedves Hittestvéreim!

Az e heti útraivalóval a rovat a hetedik évfolyamát kezdte el. Az *Evangelikus Élet* on-line változatának tanúsága szerint ugyanis 2003. augusztus 17-én, Szentháromság után a 9. vasárnap, a lap 33. számában jelent meg az első *Heti útraivaló*. Az a reménységem, hogy ez a hetedik év is az Úr Isten szeretetének kedves esztendejévé lesz, és az ő aranyevangéliumának sugarai ragyogják be hétről hétre életünk és zarándokutunk következő tízezer-nyolcvan percét – e három ezer „karakteres” lelki út-ralavó által is. Mindezekért: *Soli Deo gloria!*

■ GARAI ANDRÁS

FRENYÓ ANNA NAPLÓJÁBÓL

Czechoslovakia

Eszmefuttatás létezésem értelméről egy újabb tapsolós templom kapcsán

Mint a bibliai történetben a menyegzőre, úgy siettem fel a negyedik emeletre. Az egyik lépcsőfordulóban megálltam, és átvettem az ünneplő-cipőmet. Itt vagyok, jövök már, készen állok, az ünneplőruhám is rajtam van, engedjétek be engem is a menyegzőre!

Egyre közeledett a zene, és a negyedik emeleten tárt ajtóval fogadtak. „Jó, hogy eljöttél!” – mondta a kedves amerikai lány a bejáratnál, és kezembe nyomta az aznapi közös gondolkodás tematikáját. A United Colors of Benetton tárult elém. Gyönyörű szép afrikai nők, ázsiaiak, fehérek, csokoládészín kisgyerekek. Az egyik afrikai hölgyön szemrevaló cipő volt: kígyóbőr, hegyes orrú, zöld színű, hozzá hatalmas nagy zöld korongokból álló nyakéket viselt – nem tudtam levenni a tekintetemet róla.

A dicsőítés legalább negyven percet tartott. Addig játszott a zenekar, és a kivetített szöveget mindenki állva énekelte. Volt, aki tapsolt vagy táncolt. Mint egy rockkoncert. Igazán felemelő volt. A dob, a basszus- és elektromos gitár meg az ügyes szintis akkordok, na meg a kisebb, színes összetételű gospelkórus jó munkát végzett. Nagy hatással volt rám. Tudtam én, hogy a rockzenének az a dolga, hogy felkavarja a lelket, de én akartam, hogy felkavarjanak. Én ott akartam lenni teljes valómmal.

Persze amikor az amerikai pásztor arról beszélt, hogy Kelet-Európában milyen alacsony a hívők száma, például „Czechosloveniában”, akkor azért a cinizmusom visszakapcsolt, hogy azért azt már nem Csehszlovákiának hívják, kedves Uram – de hát ezt az „aproságot” meg lehetett neki bocsátani.

Nincs tökéletes templom. Egy tradicionális gyülekezetben elalszom a lassú énekek alatt (vagy éppen pont szól hozzám az orgona, ez is előfordul), cserébe van esély rá, hogy a tartalom igazi, mély – de arra is, hogy semmitmondó. Egy újabb keletű, spirituálisabb gyülekezetben, mint ez is, jó a beat, megmozgat, fiatalnak érzem magam és lendületesnek, de cserébe igen leegyszerűsített tartalmakkal találkozom. Hát ezt adja össze az ember!

Otthon sem volt ez másképp, csak ott volt egy gyülekezet – a Deák tér –, amelyik az enyém, akármilyen is, akármilyen is. És nézhettem jobbra-balra, mehettem sokfelé kitekinteni, azért az otthonom a Deák tér volt, a *Huligán* tiszteletes és csapata.

Egyébként összehasonlítva a Prenzlauer Berg-i tapsolós templommal, ez a Berlin International Church sokkal színvonalasabb volt. Egyrészt sokan voltak, tele volt egy óriási nagy terem, ami jó érzés, irtó jól szolt a zene, és a pásztor is sokfelét érdekes dolgokat mondott (eltekintve Czechosloveniától). Mondta például azt, hogy a nagy pillanatainkat meg kell ragadnunk, mert egyébként el is mehetnek mellettünk a nagy lehetőségeink, amelyeket az Élet ad nekünk. Hogy minden pillanatban ébernek és felkészültneknek kell lennünk a Találkozásra, a

Tettre. Beszállni abba a kocsiba, amelyik értünk jött. Meglépni azt a lépést, amely a következő fokra elvezet. El is lehet szalasztani mindent...

Aztán arról is beszélt, hogy Berlinben kemény az életünk, nekünk, fiataloknak, akik itt összegyűltünk. „A legtöbb közület nem itt fogjátok leélni az életeteket. Itt vagytok pár hónapot, pár évet, aztán visszamentek oda, ahonnan jöttetek, vagy továbbálltok máshova. Azalatt, amíg itt vagytok, kell a legtöbbet kihoznotok az egészsből. És nem könnyű itt. Berlin kemény város. Például itt nincs nyár. A térről meg inkább ne is beszéljünk. Aztán otthon már voltak valakik, tartozatok valahova, volt feladatokat és közösségeket. Itt ez mind nincs. Olyanok vagytok, mint a kallódó falevelek.”

Aztán biztatott, hogy keressen mindenki közösséget, és kamatoztassa ott a tehetségeit, építse a gyülekezetet, gazdagítsa az ottani embereket saját magával, és gazdagodjon általa.

Valami ilyesmit akarok én is. De az egészet gyakran mondva csinálnak érzem. Olyan erőltetettnek. Tényleg az van, hogy otthon mindez megvolt – érdemes itt is erőt és időt befektetni? Persze nekem lenne rá a leginkább szükségem. Mert tényleg olyan vagyok, mint egy kallódó falevél. Olyan egyedül vagyok Berlinben, mint az ujjam. És ez független attól, hogy éppen van-e kivel a karjában melegezni, van-e kivel kávézni vagy elmenni moziba. Mert ez utóbbiak mind pillanatnyi, rövid ideig tartó te-

FOTO: SIMON TOMASCHKE (BERLIN)

vékenységek, amelyek hasonlóképpen átmeneti megelégedettséget hoznak csak.

Hosszú távon állandóan ott marad a hiány. Kíé vagyok? Minek vagyok itt? Mi a dolgom? Sehova nem tartozom, hova tartozzak? És hiszem, hogy akárhol vagyok, a Mindenható szerelmese vagyok, és ő jobban körülölel, mint bárki vagy bármi más, de ha ez nem manifesztálódik emberekben, közösségekben, tekintetekben, beszélgetésben, érintésben, telefonokban, akcióban és reakcióban, akkor úgy kiszáradok, és meg is halok, mint a kis herceg öntözetlen, tüskés rózsája a távoli bolygón.

És az jó, hogy hamarosan megint hazamegyek Magyarországra látogatába, de nem megoldás, hogy ezekből a látogatásokból éljek. Mert Berlin mellett tettem le a voksot, és – még ha átmeneti pár évről van is szó a következő állomás előtt – túl rövid az életünk, hogy bármilyen szakaszt is átmenetinek tekintsünk benne. Fel kell építenem a fundamentumomat Berlinben.

Ki legyen a párom? (3.)

SZÓSZÓRÓ

Rovatgazda: Balog Eszter

A párommal ez év áprilisában ünnepeltük a harmincnyedik házassági évfordulómat. Nagyon büszkék vagyunk rá, mint ahogy büszkék vagyunk a gyerekeinkre is, a huszonnyolc éves, elsőszülött fiunkra és a huszonöt éves lányunkra. Mindketőtjük a párkeresés-párválasztás kelletős közepén! Ezért is foglalkoztat a téma, hogyan történik a kiválasztás, az egymásra találás.

Saját tapasztalataim is vannak, emlékszem arra az időszakra, amikor fiatalon barátnőimmal éjszakákon át arról beszélgettünk, hogy ki való hozzánk, és ki nem, miért gondoljuk úgy valakiről, hogy igen, és miért úgy, hogy egyáltalán nem.

Napjainkban az idő egy kicsit kitoldott, a helyzet megváltozott. A fiatalok – legalábbis sokan közülük – arra törekcsenek, hogy a húszas éveikben felkészüljenek a felnőtt életre: iskolába járnak, tanulnak, barátkoznak, ismerkednek egymással, munkába állnak, különböző munkakörökben szereznek új ismereteket, majd változtatnak – gyűjtik a tapasztalataikat. Ez így van a párkereséssel, párválasztással is: figyelnek, kapcsolatokat alakítanak, változtatnak, újrakezdenek, és a tapasztaltakból levonják a következtetéseket. Mindaddig, amíg meg nem találják, akit keresnek, amíg meg nem találják azt a személyt, akiről azt gondolják, hogy ő az, akire vágytak, ő az igazi! Ő a hozzánk való!

S ez a nagy kérdés! Ki a hozzánk való? Ki és milyen legyen a párunk?

1990-ben pszichológusként megismerkedtem egy személyiségelmélettel, a *tranzakcióanalízissel*, amely nagyon-nagyon elgondolkodtatott. Szinte azt mondhatnám, hogy az általa szerzett tudás megváltoztatta az önmagamhoz és az embertársaimhoz való viszonyomat. Segített az elmélet abban is, hogy jobban megértsem, miért viselkednek így vagy úgy az emberek egy bizonyos helyzetben. Ki mit miért csinál, hogyan viselkedik, hogyan dönt például egy konfliktusos vagy kritikus helyzetben? Azon is elgondolkodtam, hogy milyen hatalmas jelentősége van az életben annak, hogy ki lesz a társunk. Jóban, rosszban! Azon is törtem a fejem, hogy annak idején én miért a páromat választottam, és vajon ő miért engem.

A tranzakcióanalízist *Eric Berne* (amerikai orvos-pszichiáter) dolgozta ki az ötvenes években. Ma Magyarországon is egyre több ember érdeklődik iránta, egyre több szakönyv jelenik meg fordításban.

Mi az elmélet lényege? Hogyan hasznosítható a mindennapokban? Például hogyan segíthet a párválasztásban?

Amikor két ember egymással kapcsolatba lép, tranzakciót létesít, ez azt jelenti, hogy az egyik ember egy bizonyos ingert küld a másik felé, melyre a másik válaszol. A tranzakció a társas érintkezés alapegysége, amely elemezhető (analizálható), innen származik az elmélet elnevezése is. Eric Berne azt állítja, hogy az embernek megvan a lehetősége arra, hogy válasszon, hogy döntsön, miként reagál egy ingerre. Ehhez jó, ha tudja, hogyan történik a döntés, a reagálás.

Berne egyik kulcsfogalma és fontos gondolata: az énállapot és az énállapotmodell. Mit nevezünk énállapotnak? Az énállapot az egymáshoz kapcsolódó viselkedésmódok, gondolatok és érzések együttese, az a mód, ahogyan egy helyzetben személyiségünk egy részét mozgósítjuk. Például: ha egy fiú meglát egy

lányt, akinek feltűnően ki van festve a szeme vagy a szája, gondolhatja azt: „Hú, ez túlzás!”, vagy gondolhatja azt: „Izgalmas! Tetszik nekem”, de még azt is gondolhatja, hogy „így akarja felhívni magára a figyelmet”.

Példát lehetne hozni a lányok oldaláról is. Egy csendes, visszafogott fiúról gondolhatják a lányok, hogy „biztos nincs elég önbizalma”, vagy azt, hogy „bátortalan”, de van, akinek ez kimondottan tetszik, s azt mondja: „Az a fontos, hogy mit gondolsz, milyen belül!”

Miért reagálnak egy-egy helyzetben különbözőképpen az emberek? Eric Berne azt mondja, hogy minden egészséges embernek van három énállapota: a *Szülői*, a *Felnőt*i és a *Gyermeki* énállapota. (Az énállapotok neveit nagybetűvel írta, hogy megkülönböztesse a kifejezéseket a hétköznapi elnevezésektől.)

A *Szülői* énállapot azt jelenti, hogy úgy viselkedünk, gondolkodunk, ahogy a szocializáció során a szüleinktől, nagyszüleinktől, más fontos, meghatározó személyektől, például tanárainktól, hitoktatóinktól, edzőinktől tanultuk. Ez az énállapot nagyon fontos, mert ez határozza meg, hogyan kell, hogyan illik egy helyzetben viselkedni. Mintha egy belső hang súgna: „Ezt nem szabad!”, vagy: „Légy óvatos!”

Néha a *Szülői* énállapot túl szigorú, erősen korlátozó, s ilyenkor az ember olykor túl kritikus, olykor bizalmatlan, gyanakvó lesz; néha pedig bátorító, erősítő ez az énállapot, ebben az esetben a személy elfogadó, toleráns és bizalommal lesz embertársai iránt. A társas viselkedéshez szükséges szabályok is ebből az énállapotból származnak, s a *Tízparancsolatban* megfogalmazott követelmények is *Szülői* énállapotunk fontos meghatározói, iránymutatói.

A *Felnőt*i énállapot azt jelenti, hogy az ember képes higgadtan, megfontoltan, racionális módon, minden szempontot figyelembe véve mérlegelni, dönteni: egy helyzetben, az „itt és most”-ban tisztán látni, kérdezni, meghallgatni, információt összegezni és megfontoltan viselkedni. Nehéz helyzetekben ez az énállapot segít a felelős, higgadt viselkedésben. Ha nem jól működik, az ember zavart lesz, nem képes gondolkodni.

A harmadik énállapot Berne szerint a *Gyermeki*, amely érzelmi alapú működést jelent. Nem az infantilizmust, a gyermekies viselkedést jelenti azonban, hanem azt, hogy az ember képes a gyermekiek működéséhez

hasonlóan felnőttkorában is különböző érzelmeket érezni. Bizonyos helyzetekben lehet dühös, lehet szomorú, és sírhat, félhet, és lehet féltékeny is! Ez az énállapot felelős azért, hogy szeretünk élni, lázadhatunk, ha nem tetszik valami; de azért is, hogy képesek legyünk egymáshoz alkalmazkodni, egymás szempontjait figyelembe venni.

Az énállapotmodell mód arra, hogy mindenki megvizsgálja, melyik énállapotában mit gondol valamiről, valakiről vagy egy helyzetről.

Tapasztalataim szerint érdemes rátekinteni egy új kapcsolatra, a partnerre mindhárom énállapotunkból. Például: van egy lány, aki nagyon tetszik egy fiúnak, de a fiú azt is látja, hogy a lány mindent, amibe belekezdett, hamar abbahagyott.

Mit mond ezzel kapcsolatban a *Szülői* énállapot? „Vigyázz, légy óvatos! Nem elég kitartó, veled sem lesz türelmes. Téged is hamar megun!” Mit gondolunk a *Felnőt*i énállapotunkból? „Ha valaki mindent hamar abbahagy, annak nincs elég kitartása. Vajon lesz-e elég kitartása hozzám vagy a gyermekünk/gyermekünk neveléséhez vagy a nehéz helyzetekkel való megküzdéshez? Mi lehet az oka annak, hogy eddig sok mindent abbahagyott? Volt-e olyan az életében, amiben pont az ellenkezőjét tette?” Mit érez a *Gyermeki* énállapotában az ember? „Mindent abbahagy, de nekem tetszik, hogy bátor dönteni. Engem is magával ragad a lelkesedése, ahogy egy új dologba belekezd.”

Jól látható, hogy mindhárom énállapot működése fontos. Baj van, ha az egyikre nem figyel az ember, vagy ha az egyik énállapota túlzottan erősen működik, s ezzel lehetetlenné teszi a másik kettőnek a természetes megnyilvánulásait. Az sem jó, ha a *Szülői* énállapot működése túlzott, és az illető nagyon kritikus lesz, de az sem optimális, ha nagyon engedékeny lesz a másikkal szemben.

Amikor egy fiatal szerelmes lesz, az nagyszerű dolog, de egyben azt is eredményezheti, hogy a *Gyermeki* énállapot érzelmi túlműködése lehetetlenné teszi a bizonyos fejű gondolkodást, s ebből bizony baj is lehet! A szerelem vak! – szokták mondani, ami jól mutatja, hogy a *Gyermeki* énállapot túlsúlya nem biztosítja a higgadt, megfontolt viselkedést, a racionális gondolkodást, mérlegelést.

Az énállapotok nemcsak elnevezések, hanem valós viselkedések, gondolatok, érzések, amelyek funkcióikat illetően tovább bonthatóak, elemezhetőek. A párkeresés, párválasztás szempontjából azért lényeges megérteni ezeket, mert egy új kapcsolatban fontos, hogy a két ember énállapotai illeszkedjenek egymáshoz!

A mindennapokban ez azt jelenti, hogy hasonló legyen az értékrendjük, a hitük, a normáik stb. (ez a *Szülői* énállapot), hogy tudjanak egymásra figyelni, együtt gondolkodni, tervezni, képesek legyenek megvalósítani a terveiket (ez a *Felnőt*i működés), és hogy szeressék egymást, élvezzék a másik közelségét, az érintését, a vele töltött percek, órákat és éveket.

Egyszerűnek tűnik, de mégsem egyszerű! Viszont lehetőség arra, hogy át gondoljuk, milyen legyen a párunk.

Akinek az érdeklődését felkeltette a téma és a tranzakcióanalízis, annak ajánlom szíves figyelmébe a *Játszmák nélkül* című könyvet, melyet a Helikon Kiadó adott ki többször is (szerkesztette *Járó Katalin*).

■ CSERNYIKNÉ DR. PÓTH ÁGNES

HOZZÁSZÓLÁS HERÉNYI ISTVÁN ÍRÁSÁHOZ

Gondolatok az unalmas prédikációról

Első gondolatom *Herényi Istvánnak az Evangélikus Élet* július 26-i és augusztus 2-i számában megjelent írása olvastán ez volt: a bibliai szövegek több mint ezerkilencszáz évvel ezelőtti hallgatónak szóltak.

Mivel a Biblia Isten szava emberi szóban, van, akit így is szívén talál, de természetes, hogy tolmácsolni kell. Viszont a „felvilágosodás”, vagyis hogy az eszünket mindenek – és főleg Isten szava – fölé emeljük, a reformációnak idegen szellemtől nemzett ikertestvére.

Ha a templomi beszéd nem Isten igéjét tolmácsolja és alkalmazza, minek érte templomba menni? De ha azt próbálja, akkor „mit szól belé az én dologomba?” Ha másokat bírál, az lehet érdekes, azt jó hallgatni – de ez legjobb esetben öntudatomat hialzolja.

A népszerű anyagelvű-anyagias gondolkodás társadalmunk többségében megmaradt a marxizmus hatalomvesztése után is. Akik a természetfölötti tagadásától megcsömöröltek, találmokra kóstolnak belé a gombamód burjánzó, (megtévesztően) egyháznak nevezett vallásfélék izesen bódító kínálatába.

Az istentisztelet közötti részeit keveseket szólítanak meg, főleg, ha teológiailag le vannak tompítva, vagy ha a hallgatók-együttmondók nem kompetensek (nem értik). Az istentiszteleten nem csak mi tiszteljük meg Isten, erre neki nincs szüksége. Isten akar megtisztítani, „megemberelni” engem és téged, hogy megembereljék magunkat. Meg akar szólítani erre képes és képesített szolgálói által. Persze ezt másképp is teheti, „késleltetett hatású” emberei (szentírók, szüleinek, nagyszüleinek, hitoktatóink stb.) eseményektől „begyújtott” hatásával.

A templomi beszédbe nem illik beléleszólni, mert nem a Parlamentben vagyunk, sem iskolában (kisiskolától a nagymesterek továbbképzéséig). De a „nem gyengén beprogramozott”, sőt esztétikusan használó igehirdető maga is fölveszi „az ördög ügyvédje” szerepét, és kimondja az ellenkező gondolatokat. Csak arra vigyáz, hogy ne ezek maradjanak (az összefüggésből kiszakítva) a hallgatónak.

Jó két évszázada a lelki álomból ébredő finnek a nem igét tolmácsoló prédikációt is meghallgatták, és mindaddig, amíg *Miatyánk* is elhangzott a templomban, odacsónakáztak. Ugyanakkor tartottak nem templomi, nyílt, mindenkit szóhoz juttató úgynevezett *szeuratokat* is. (Ennek hagyománya annyira megmaradt, hogy nem vallásos társaságok is tartanak például halotti *szeuratokat*.)

Oktatásunk általában csak látszólag interaktív, mert úgynevezett tesztkérdésekre kell felelni (három válasz közül melyik jó?). A vérontáson túljutó jóléti szocialista diktatúra – mint minden politikai, osztály-, nemzeti-, gazdasági vagy katonai diktatúra – nem szereti az önálló gondolkodást. Csak a szemellenzőset. Az antidiktatúrát játszó új szabadosság pedig serkenti az elburjánzó megfontolatlan téveszméket.

Magam olyat sosem mondtam vagy jelentettem ki szószeréken, bibliórán stb. vagy lelki beszélgetésben, amiről nem voltam meggyőződve,

vagy amiről nem volt elégséges ismeretem. Az istentiszteleti alkalmak végén pedig nemcsak kézfogásra álllok a kapuba, hanem előre megmondom, hogy köszönettel fogadom, ha valaki szeretne valamit mondani vagy kérdezni.

Nem árt hangszalagra venni a prédikációt. Nemezszer történt, hogy hallgatóm elkérte a szerinte értékes beszédemet.

Van, hogy egy jó prédikáció sem szólít meg engem személyesen, de szükségem van hitméllyítésre, tanításra is. Lehet, hogy egy – legföljebb húszperces – prédikációból egyetlen mondat fog meg valakit, de tudjuk, a gyógyszer milligrammnyi hatóanyagához több centigrammnyi kísérőanyag tartozik. Hogy mire hogyan hat a „hallott beszéd”, az nemcsak a papon, de a hallgató is múlik.

Az alapige általában tolmácsolást kíván. Ha jól felépített és emlékeztető tartható a prédikáció, van fő mondanivalója, és annak van megjegyezhető (kellően megismételt) három pontja, akkor a tizenöt-húsz perc helyett elég lehet harmadannyi is.

Nem tudom, ma mennyi prédikálástant (homiletikát) tanítanak a hit-tudományi egyetemen – és főleg, hogy mit –, de azt látom, hogy kezdő hallgatót is kiküldünk szuplikálni.

A mi időnkben *Kiss Jenő* professzor egy év alatt végigmagyarazta például a két korinthusi levelet (legalább általános tájékoztatásul), viszont *Karner Károly* csak egy-egy töredékét mondta el a katedrálról egy-egy – szerencsére nyomtatásban is elérhető – igen alapos újszövetségi írásmagyaraztatásán.

FOTO: MENYES GYULA - KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ

Mi a helyzet akkor, ha a lelkész az alapigéről nem tud eleget mondani? Nos, a textus párhuzamos helyeit már a megértéshez is meg kell nézni. (A prédikálás stresszét alkohollal oldó lelkész testvér Bibliájában „nem volt benne” 3Móz 10,9–11; Ez 44,21.23; Ef 5,13.)

Többpapos gyülekezetben esetleg nem a prédikáció szépsége, hanem igazsága miatt válogat némely hívünk a lelkészek között. Sajnos egyházunkban nemcsak az erkölcsi és igazgatási fegyelem gyenge (enyhén szólva), de a liturgia- (ami vita tárgya lehet!) és a tanfegyelem is.

Ha nem érek rá prédikációt megtanulni legalább annyira, hogy „puskából” beszéljek, baj van. De mikor egész heti civil munkánk után

német istentisztelet tartására készültünk éjjel közösen német anyanyelvű feleségemmel: ha csak vázlatig jutottunk, ő beszélt; ha meg kidolgozott szövegem volt, azt bizony én (félíg puskázva) olvastam.

Van ország, ahol a nem olvasott prédikációt rögtönzésnek, készültségnek tartják. – A liturgikus szövegeket olvasni kell, hogy el ne hibázzuk! (Én már hibáztam a *Miatyánkban* is!)

A lelkészek túlterheltsége abból is adódik, hogy sok helyütt nekik kell szervezőknek, közigazdászoknak stb. lenniük. Pedig ehhez nem kell öt-hat év teológia.

Régi mondás, hogy a pap hat napon át láthatatlan, a hetedikén érthetetlen. Ez lehet a pap hibája, de a hallgatók „egyházi műveletlenségének” a következménye is. Én mindenestre (az értelmiségi német szolgálaton kívül) úgy igyekeztem beszélni, hogy a hatelemisek is értsék, de ha diplomások is hallgatnak, azok se érzézzék színvonalatlannak.

Másfél generációt elvesztettünk a pártállami évtizedekben. Amit nem becsülünk, azt elveheti Isten. Ahogy az a szervünk, amelyiket nem használjuk, sorvad. – De hála Istennek, vannak felnőttkeresztségek.

Az idejémtől (?) kötelező prédikáció helyett mit javasol Herényi István vasárnap délelőttre? Hagyományos vagy szabad liturgiát, Tamás-miséjét? Jó szövegű gitáros misét? Vagy „*dicsérjétek az Úr nevét táncol*” (Zsolt 150,4)?!

Róma nagyot vesztett a latin mise teljes elhagyásával, mert aki ismer annak szövegét – mint tízéves koromban a latintanulásomban belécselendő lányunk (!), az külföldön is tudta, mit olvas a pap. *Luther* is megtartandónak ítélte a diákok miatt a latin „misét”, sőt fölvetette a bibliai görög és héber nyelv használatát. Mindenesetre máig görögül mondjuk (azaz nem mondjuk) a „Kürrie”-t, rontott héberül az „Ámén”-t, a „Hal-lélú-Jáh”-ot, a „Hósiánná”-t – az utóbbiak (még) élnek a hétköznapi beszédben is.

A nem kötelező prédikálás kérdésére már feleltem, a cölibátusról nem „itt és most” kell eszmecserebe fognunk. – A „ministráltatás” formális, tartalmatlan pótlás az apostoli és szabadegyházi imaközösség, a szeurat és a bibliórán közös imádkozás helyett.

A mondanivalóhoz igét keresés nem biztos, hogy mindig követendő/követendő! *Pröhlle Károly* professzorom szerint lehet textus nélkül is prédikálni.

Újra elővenni a jó régít? Hallottam egy pesti papról, akinek megszokott – például újévi – prédikációját hívei már első mondatai után fölismerték (és nem biztos, hogy ez hitük mélyítését szolgálta).

A szemléltetés vagy a szójáték nem bűn. A régi próféták is gyakorolták. Persze nem kell állandó mód-szerré tenni.

Ennyi kíváncsított ki a majdnem nyolcvanéves papi fejemből. Ha nálam felhúzzák a zsilipet, megindul a szó. Majd a szerkesztőség, ha úgy látja, „meghúzza” vagy visszaadja a kéziratot.

■ ZSIGMONDY ÁRPÁD nyugalmazott lelkész, levéltáros

Szétszedték az orgonát

(Aztán össze is rakták)

► Egy levegőbefúvásos, azaz pneumatikus orgonát átlagosan tízévente ki kell tisztítani, át kell nézni, és a hibás részeket meg kell javítani – már a nyolcvanas évek elején így tanították a főt evangélikus kántorképzőben. Az orgonajavító szakma egyik leghíresebb hazai szaktekinétele, *Sipos István* orgonaépítő július közepén mintegy tíz napon át serénykedett segédjével a soltvadkerti evangélikus templom orgonája körül (illetve benne). Szétszedték, kiporszívózták, hangolgatták, majd újra összerakták a hangszert. Ez az orgona egyébként – melyet kifejezetten ebbe a templomba készíttettek – 1908-ban került ki a fővárosi császári és királyi Rieger-orgonagyárból.

Sipos István gyermekkorától orgonaépítőnek készült. Legutoljára 1997-ben javította a vadkerti orgonát.

– Milyen orgonákkal foglalkozik? – kérdeztem tőle.

– Az orgonáknál háromféle rendszer van: a legrégebbieken található a mechanikus rendszer, amikor a játékos maga nyitja meg a billentyűket a szelepet; majd a pneumatikus, ahol hat milliméteres ólomcsöveken keresztül megy a levegő, és az végzi el a munkát; és végül az elektromos rendszer, ahol áram megy egy vezetéken keresztül, és relé vezérli. Én mind a három fajttal találkoztam

– A soltvadkerti evangélikus templom orgonáján milyen javításokat végezett el?

– Ez a hangszer 1997-ben komplett felújításon esett át. A mostani felújítás, javítás után az orgona ugyanolyan állapotba került, mint megépítésekor. A mostani javításkor többek között a bőr alkatrészek cseréje történt meg, amelyek a tizenkét év alatt elfáradtak, kilyukadtak. Szű elleni kezelést végeztünk néhány alkatrészen. Emellett a sípteret és magát a sípokot is ki kellett tisztítani. Hangszint és hangerőt állítottunk be segédemmel, majd végül a tisztára hangolás történt meg.

– Mi a technikája a „tisztára hangolásnak”?

– A fa- és fémsípok hangolásakor megkülönböztetnek nyitott és fődött sípot. A fődött sípon egy úgynevezett dugó van, ezt föl-le ütögetik. Ez a dugó a sípban lévő légoszlopot szabályozza. A nyitott sípokot a hangológyűrűkkel, a piciket pedig szűkítéssel vagy nyitással lehet hangolni. Az első világháborúban az orgonasípok egy részét a hadiipar részére le kellett adni, éppúgy, mint a harangokat. Ezeket aztán a húszas években pótolták. A homlokzati sípok eredetiek, onból készültek, azonban az alsó részben lévő csak dízsípok, tehát hangot nem adnak ki.

Mint a mester elmondta, előfordult, hogy munkája során egy-egy gyülekezetben értékes orgonát fedezett fel. Tapasztalata szerint sok gyülekezet nagy becsben tartja régi

Sipos István (a kép jobb szélén) és segédje, Gémesi Zsolt között a szerző

már. Tapasztalataim alapján Budapesten és a nagyobb városokban jobb állapotban vannak az orgonák, talán mert karbantartásukat jobban megkövetelték az adott gyülekezettől.

hangszerét, de sajnos az is előfordul, hogy bár értékes az orgona, az egyházközségnek nincs anyagi fedezete a javítására, karbantartására.

■ IFJ. KÁPOSZTA LAJOS

Más tollával ékeskedni a szószeréken?

Sok lelkész mond el olyan prédikációt, melyet nem is ő írt. A *Deutsches Pfarrerblatt* (Német Lelkészek Lapja) egyik szerzője ezt nem tartja becsületsértőnek. Ez a gyakorlat „teológiailag megalapozható” és „jogilag jelentéktelen” – írja a württembergi lelkész, *Peter Schaal-Ahlers* a *Minden csak lopott – plágiumok a szószeréken* című írásában.

Hogy vajon hány teológus hirdeti „idegen igét”, arról nem szól a szerző. De például csupán az egyik internetes portálon (*Göttinger Predigten*), melyen igehirdetések olvashatók, hatvanezer látogató fordul meg havonta. Természetesen ezenkívül léteznek még más prédikáció-adatbankok. Állítólag jó okai vannak, hogy a teológusok más tollával ékeskednek: so-

kaknak egyszerűen nincs ideje igehirdetést írni. A lelkészek hétköznapi annyira túlterheltek, hogy erre már az egyházi vezetés figyelmét is föl kellene hívni – véli Schaal-Ahlers.

Az egyházatya, *Irénéusz* (135–202) így fogalmazott: „A prédikáció nem az igehirdető tulajdona: Isten a szerzője.”

A heidelbergi teológustól, *Rudolf Bohrentól* származik az a tanács, hogy egy tehetségtelen prédikátor jobb és nagyobb hatást ér el, ha más prédikációját használja fel, mintha a sajátjával „zátonyra fut”. Schaal-Ahlers ebből arra következtet, hogy a szószeréki plágium akár a németországi evangélikus egyház minőségbiztosításához is hozzájárulhat.

► Forrás: *idea Spektrum* (2008. augusztus 7.)

■ T. ÁGOSTON LÁSZLÓ

Akkor, ötvenhétben...

Sok hajlott hátú kérdőjellel köszöntött ránk 1957. Nagypám többnyire az ágyat nyomta, alig volt már több negyven kilónál. Az orvos többször javasolta, hogy meg kellene operálni a gyomorrákját. Ő azonban összezsorított ajakkal csóválta a fejét.

– Rajtam ne kísérletezzenek a doktorok – mondta. – Túl vagyok a hetvenen, mit akarhatnék még? Eleget éltem, sőt olyanokat is meg kellett élnem, amiket senkinek se kívánok. Láttam Szibériát, ismerem a halál százféle arcát, volt módom megbarátkozni vele. Ha lehet, a saját ágyamon akarom megvárni, nem valami véres műtőasztalon.

A doktor szétártta a karját, nagypám pedig a következő karácsony első napján csendben visszaadta lelkét Teremtőjének. Csendben, mert már annyi ereje se volt, hogy hangos szóval mondja ki az akaratát.

No, de még majd egy év választ el ettől. Még azon tanakodik a család, hogy mitévő legyen velem. Vissza merjenek-e engedni Szegedre, a Vasútforgalmi Technikumba, ahol épp az ősszel kezdtem meg a tanulmányaimat, átírassanak a kunszentmiklósi gimnáziumba, vagy asztalosinasnak adjanak a falu másik mestéréhez? A másikhoz, a Juhászhoz, mert ugye az egyik, a rangidős az apám volt. Rangidős, mert életkorban is ő volt az előrehaladottabb, a szakmát Pesten tanulta egy jó nevű mesternél, aztán meg nagypám mellett dolgozott majd huszonöt évig, aki köztudottan a környék legjobb asztalosa volt. Tőle vette át a műhelyt is, amikor az ő kezéből már kiesett a gyalu. Én lettem volna

a harmadik a sorban, ha megszerzem a segédlevelet.

Igen ám, de áll-e még a műhely három év múlva? Lesz-e még kinek ajtót, ablakot csinálni? A fővárost nemrég lőtték rommá az orosz tankok. A falun is átszáguldott néhány nagy csörömpéléssel. A géppuskatoronyban a nyakát a két váll közé húzva úgy pislogott az a szerencsétlen pufajkás kiskatona, mint a rimóci nyúl. Szinte megsajnálta őket, aki látta. Azért csak „szinte”, mert közben azok nevét sorolta, akiket az efféle tankok tornyából lőtték szitává a pesti utcákon.

A faluból is elindultak néhányan, katonaviselt, házasulandó legények, hogy segítsenek a forradalmároknak Pest határában megállítani az orosz tankokat. Nem tudni pontosan, hogy kik voltak, nem tudni, merre jártak, mit csináltak. S ha netán valaki mégis megemlítené egy-egy nevet, rögtön akad egy másik, aki a szájjára tapasztja a tenyerét, s hitetlenkedve megcsóválja a fejét: „Érdekes, pedig mintha itthon láttam volna akkor. Meg mernék esküdni rá, hogy a partoldalon vágják a kukoricaszárát.”

Szinte minden házban hallgatták esténként a Szabad Európa Rádiót. Sötétben, lefüggönyözött ablakok mögött, ahol csak a kályharostélyon pattogó izzó szén világított, ahogy éveken át megszokták. Hallgatták az üzeneteket Bécsből, Olaszországból. Hátha valaki megkerül az elvesztett ismerősök közül.

Akadat is ismerős. Egyik este a méhésház fia, *Andris* üzent a szüleinek, hogy ne aggódjanak, él, jól van,

most indul Amerikába. Nyugodjanak bele, jobb lesz neki így. Három év múlva hazajött. Amnesziát kapott. Büszkén csillogtatta a faluban az angoltudását. Munkát is adtak neki egy gyárban valahol Soroksáron vagy Erzsébeten. Aztán egyik este hazafelé jövet kiesett a robogó vonatból és szörnyethalt. A vénasszonyok azt suttogták, kilökte valaki. Aztán jött két civil nyomozó, és azt kutatták, ki terjeszt ilyen ostoba pletykát, de mindenki a másikra hivatkozott. Neki csak mondták. A fiút eltemették, a falu elcsöndesedett. Senki se firtatta tovább, hogyan esett ki a vonat zárt ajtaján az a szerencsétlen. Különbön is új hírekkel riogatták a gazdákat: elindultak a tévészervezők.

Lám, megint előrefutott a tollam. Még ötvenhét elején tartunk, még térdig ér a hó, az emberek reménykedve hallgatják a rádiót, és váltig tagadják, hogy ők ott lettek volna októberben azon a bizonyos tüntetésen. Tüntetés? Ugyan... Néhány gajdoló részeg összeállt a kocsmá előtt. Valahonnan kerítettek egy nemzeti színű zászlót, aztán elkezdtek alatta énekelni a *Himnusz*t. Miért, miért? Mert éppen az jutott eszükbe. Azt mindenki tudta. A szovjet himnusz, azt nem. Meg az *Internacionálét* se tudta mindenki.

Hogy miért éppen a tanácsháza elé vonultak? A fene emlékszik már erre. Talán azért, mert mellette volt a pártiroda. Így aztán a párttitkár meg a tanácselnök együtt vitték a zászlót, és ők énekeltek a leghangosabban. Nem, nem volt ott az egész falu. Az öreg *Krizsánné* például épp akkor haldoklott. Neki még a lánya se volt ott, csak a kapuba szaladt ki megnézni, mi a fene ez a lakodalmas menet. A főjegyző úr, mármint aki régen a főjegyző volt, ő tényleg ott volt. A párttitkár mondta, hogy őt is vigyék magukkal, mert a múltkor is olyan szívhez szóló, szép beszédet tudott kanyarítani a veterán partizán temetésén, hogy csuda. Igaz, hogy az öreg soha nem volt partizán, csak orosz hadifogoly az első világháborúban, de ez nem számít. Ettől még nagyon szép jelentést lehetett írni róla a járási pártbizottságra.

Hát így aztán a falu népe, már aki ott volt, kiballagott a temetőbe, és az ismeretlen katona sírjánál mondták a főjegyző úrnak, hogy beszéljen. Tartott is olyan szép, hazafias szónoklatot, hogy a fél falu népe sírva fakadt tőle. Aztán elénekelték a *Himnusz*t meg a *Szózatot*, és elmentek haza.

– Igen? – kapta föl a fejét a nyomozó elvtárs. – A volt főjegyző úr, a tanácselnök meg a párttitkár? Hogy is van ez? Megnézzük.

Megnézték. A falu népét nem lehet lecsukni. A tanácselnökre meg a párttitkárakra nem lehetett rábizonyítani semmit. A volt főjegyzőre se, ezért csak fél évet ült Kistarcsán. A tanácsházán tartóztatták le egyik délelőtt. *Attila* barátom – mert az ő apja volt a főjegyző – kétszövegben mondták, hogy az apja nem ment haza ebédelni. Meg délután se, a hivatali idő leteltével. Két civil ruhás férfi vitte el kocsival. Valahová... Aztán hónapokig nem volt szabad megkérdezni, hol van. Azt meg még később se, hogy miért. Amikor kiszabadult, megengedték neki, hogy nyikorgó kerekű talicskán hordja ki a vasforgácsot a Csepel Autógyár egyik félreeső műhelyéből.

Nem értették odafönt, miért olyan kevés a jelentkező a rendőrtoborzó laktanyákban. Pedig szép kezdő fize-

tést ígértek, meg ott a vadonatúj posztó egyenruha... A régi rendőrök jó része átállt a felkelőkhöz, aztán vagy disszidált, vagy éppen a halálos ítéletét várta. Kellett volna az új, megbízható csapat, de nem tülekedtek a fiatalok. A politikai rendőrséget meg mégse lehetett kivezényelni közlekedési járőrnek... És ekkor valakinek kipattant a fejéből a nagy ötlet: zsarolni kell a gyanúsítottakat. Azaz fel kell ajánlani nekik a lehetőséget. Vagy rendőr lesz, vagy elítélt. Tanú akkoriban mindenre akadt.

Sanyi, a harmadik szomszédunk fia nemrég szerelt le a katonaságtól. Csinos menyasszonya volt, a tavaszra tervezték az esküvőt. Az apja be-teges, szikár ember volt, télen-nyáron köhécselt. Inkább csak besegített a fiának a gazdaságba, amikor jobban érezte magát. Úgy gondolta, az esküvő után át is adja az egészet a fiataloknak.

– Képzeld, szomszédasszony! – zokogta Sanyi anyja nagyanyámnak. – Beidéztek a Sanyimat a járási kapitányságra. Szembesítették valami soroksári emberrel, aki rávallott, hogy látta valahol Pesten a barikádon, amikor bejöttek az oroszok. Az én fiam váltig tagadott, hogy ő életibe se látta ezt az embert, de azt mondta neki a nyomozó, az a rohadt ávós, hogy ő azt mond, amit akar, annak az embernek a vallomása alapján bármikor fölakaszthatják. Hacsak... Hacsak nem áll be rendőrnek. Akkor hajlandók elfelejteni az egészet. Hát hallott még ilyen aljasságot? Az én Sanyimat berukkoltatni rendőrnek... Most elengedték, de három nap múlva eljönnek a válaszáért.

– Rendőrnek? – képedt el nagyanyám. – Aztán a gazdasággal mi lesz? A maga ura már nem bírja egyedül.

– Ezt is mondta nekik a Sanyim, de hát ezek nem emberek! Azt mondták rá, hogy majd a tévészé megdógozza azt a földet.

Nem telt bele egy hét, láttuk Sanyit hazajönni kék posztó rendőregyenruhában. Hamarosan meg is tartották az esküvőt, és a fiatalok átköltöztek a szomszéd faluba valami szolgálati lakásba. Attól kezdve nagyon ritkán járt felénk. Ha jött is, inkább csak este, sötétedés után.

Nagy, jeges csönd borult a falura. Bált nem rendezhettek, s a kocsmák is kongott az ürességtől. Máskor a tejcarnok körül zsongtak a legények. A lányokat várták, hogy aztán elkísérjék őket az artézi kúthoz kannát öblögetni, s hazáig cipelhessék a vizet. Most itt is mindenki sietett, hogy lehetőleg sötétedés előtt hazajárjon. Sose lehet tudni... S ha netán mégis megállt a sarkon két ember néhány szót váltani, a harmadik figyelmeztette őket a gyülekezési tilalomra.

A műhelybe se jött senki. Se megrendelő, se olyan, aki csak néhány baráti szóra nyitott volna be. Unal-

munkban elkezdtünk rendezkedni apámmal. Az egyik sarokban glédába állítottuk a deszkahulladékokat: „Még jó lehet valamire...” A másikban ládába raktuk az ablaküveg-esedéket. Nagy kincs volt ez akkor, még pulat alól se lehetett ablaküveget szerezni. Darabokból raktuk össze az ablakszemeket, s gitt helyett – mert az se volt – háromszögletűre vágott faléccel szögeltek be, hogy ki ne potyogjon. De bárhogy próbáltuk is elfoglalni magunkat, ott vibrált közöttünk a megfoghatatlan türelmetlen-

ség. Apám kinézett az ablakon, és a vállamra tette a kezét.

– Nézd, milyen szép idő van – mondta. – Lassan tavaszodik. Akár el is kezdhetsz kinyitni a szőlőt.

Az ötletet tett követte. A fészerből előkerestük a hosszú pófájú nyitókapát, föl pattantunk a kerékpárra, és meg se álltunk a szőlőig. Tényleg gyönyörű, tavaszt idéző délelőtt volt. Sehol egy felhő az égen, száz ágra süttött a nap, s a távolban mint valami tündéralom, remegett, ringott a fészalló pára. Még kopár volt a határ, a fák csupasz ágai meredtek az ég felé, meg a szomszéd falu tornya. Szinte karnyújtásnyira zsugorodtak a kilométerek. A vasútállomásra vezetett alig több mint fél kilométernyire lehetett tőlünk. Jól láttuk az arra járó kerékpárosokat meg a lovaikat ösztökélő fuvarosokat. Találgattuk, ki lehet az.

Egyszerre csak erős motorzaj, nyikorgó csörömpölés nyomta el a fuvarosok kurjongatását. A kövesúton három hatalmas orosz tank vonult Kunszentmiklós felé. Apám kezében megállt a szerszám. Arcvonásai megkeményedtek, elfordult, a földre köpött.

– Adjá Isten, hogy ez legyen az utolsó utatok!

Én meg a vállamhoz emeltem a kapát, s megcéloztam vele a középső tankot.

– Ha Isten akarja, a kapanyél is elszülhet – mondtam. – Hát akkor most akarja!

Szerencsére nem akarta. Apám viszont villámgyorsan kiütötte a kezemből a kapát, és lerántott a földre. A magasra húzott borozdahát mindkettőnk eltakarta. A tankok megtorpantak. Az egyikből egy periszkóp emelkedett ki. Körbepásztázta a vidéket. Egy kis ideig még nézelődtek, aztán fölbúgtak a motorok, és lassan indultak tovább.

– Szerencsénk van, hogy ennyire sietnek valahová – mondta apám, és megtörölte gyöngyöző homlokát.

Oththon levél várt rám. A kunszentmiklósi gimnázium igazgatója írt, hogy átvesznek a második félévre, ha az elsőből különbözeti vizsgát teszek.

– Na látod – simította meg a fejemet apám –, van úgy, hogy az a jobb, ha nem teljesül az ember kívánsága. Hogy készülnél a vizsgára, ha mégis elsült volna az a kapanyél?

Istentiszteleti rend • 2009. augusztus 9.

Szentháromság ünnepe után 9. vasárnap. Liturgikus szín: zöld.
Lekció: Lk 16,1–9; Jer 1,4–10. Alapige: Zsid 3,12–14. Énekek: 395., 439.

I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) Bence Imre; de. 10. (német, úrv.) Holger Manke; de. 11. (úrv.) Balicza Iván; du. 6. Bence Imre; **II., Hívősvölgyi út 193., Fehé** de. 10. Veperdi Zoltán; **II., Modori u. 6.** de. 3/4 11. Sztójanovics András; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. (úrv.) Gacsóné Verasztó Teodóra; **Csillaghegy-Békásmegeyer, III., Mező u. 12.** de. 10. Fülöp Attila; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** de. 10.; **Újpest, IV., Lebstűk M. u. 36–38.** de. 10. Solymár Péter Tamás; **Káposztásmegyer, IV. Tóth Aladár út 2–4.** de. 9. Solymár Péter Tamás; **V., Deák tér 4.** de. 9. (úrv.) Kovács Áron; de. 11. (úrv.) Gáncs Péter; du. 6. Grendorf-Balog Melinda; **VII., Városligeti fasor 17.** de. háromnegyed 10. (angol) Szabó B. András; 11. (úrv.) Szabó B. András; **VIII., Üllői út 24.** de. fél 11. Szabó Bertalan; **VIII., Rákóczi út 57/a** de. 10. (szlovák) Gulácsiné Fabulya Hilda; **VIII., Karácsony S. u. 31–33.** de. 9. (úrv.) Szabó Bertalan; **IX., Gát utcai katolikus templom** de. 11. (úrv.) Koczor Tamás; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. fél 11. id. Zászkaliczky Pál; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. (úrv.) Szávay László; de. 11. (úrv.) Szávay László; du. 6. Missura Tibor; **XI., Németvölgyi út 138.** de. 9. Missura Tibor; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) Balicza Iván; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv.); **XIII., Kassák Lajos u. 22.** de. 10. Kende György; **Zugló, XIV., Lócsei út 32.** de. 11. (úrv.) dr. Szentpétery Péter; **XIV. Gyarmat u. 14.** de. fél 10. (úrv.) dr. Szentpétery Péter; **Pestújhely, XV., Templom tér** de. 10. (úrv.) Pelikán András; **Rákospalota, XV., Régi Fóti út. 73. (nagytemplom)** de. 10. Bátorovszky Gábor; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** de. 10. Börönte Márta; **Cinkota, XVI., Batthyány I. u.** Blatniczky János; **Mátyásföld, XVI., Prodam u. 24.** de. 9. Blatniczky János; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér** de. 9. Grendorf Péter; **Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111.** de. fél 11. Grendorf Péter; **Rákoscaba, XVII., Péceli út 146.** de. 9. Nagyné Szeker Éva; **Rákosliget, XVII., Gőzon Gy. u.** de. 11. Nagyné Szeker Éva; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. dr. Korányi András; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom)** de. 8. dr. Korányi András; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. Széll Bulcsú; **XIX., Hungária út 37.** de. 8. Széll Bulcsú; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. Győri János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér** de. fél 11. Zólyomi Mátyás; **Budafok, XXII., Játék u. 16.** de. 10. Solymár Gábor; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. Endreffy Géza; **Pilisvörösvár (református templom)** du. 2.; **Názáret-templom, Mátrászentimre-Bagolyirtás** de. 11. Gerőfiné dr. Brebovsky Éva.

Istentiszteletek a Balatonnál

Alsódörcgice de. 11.; **Balatonakali** du. 2.; **Balatonaliga (a Club Aliga területén levő református templom)** du. 6.; **Balatonalmádi** (Bajcsy-Zs. u. 5.) du. 4.; **Balatonboglár** de. 11.; **Balatonfenyves (református templom)** du. 6.; **Balatonföldvár (városháza)** du. 2.; **Balatonfüred** de. 9.; **Balatonszárszó (evangelikus templom)** du. 3.; **Balatonszárszó (evangelikus üdülő)** de. 9.; **Balatonszemes** de. fél 10.; **Balatonzepezd** de. 9.; **Hévíz** du. fél 5.; **Keszthely** de. fél 11.; **Kötcse** de. 10.; **Kővágóörs** de. fél 12.; **Mencshely** de. 11.; **Nagyvázsony** du. 2.; **Révfülp** de. 10.; **Siófok** de. 10.; **Szentantalfa** de. háromnegyed 10.; **Tapolca** de. fél 9.; **Veszprém** de. 10.; **Zánka** de. fél 9.

NÉMET NYELVŰ ISTENTISZTELETEK

Balatonboglár de. fél 10.; **Hévíz** de. fél 10.

Összeállította: BODA ZSUZSA

A kicsi szép

2. rész: A kicsiség erénye

ÜZENET AZ ARARÁTRÓL

Rovatgazda: Kézdy Edit

Ernst F. Schumacher közgazdász változatos életútját a rovat legutóbbi cikkében már felvillantottuk. Az 1950-es években a burmai kormány fejlesztési tanácsadójaként keményen dolgozott az ország gazdasági stratégiájának kidolgozásán, a hétvégéket pedig egy buddhista kolostorban töltötte. Itt döbönt rá, hogy a burmaiaknak nincs szükségük azokra a fejlesztésekre és beruházásokra, amelyeket a nyugati materializmus számukra kínál. Szegény, de tartalmas életüket látva Schumacher élete gyökeres fordulatot vett. Elkezdte újragondolni korábban vallott gazdasági nézeteit.

A közgazdász szállóigévé vált könyvcíme nehezen született meg. Az eredeti címet (*A méret, ami számít*) a kiadó rossznak találta és egyszerűen áthúzta. Igaza volt. Schumacher egyetértett az új címmel is, de úgy fogalmazott, hogy a gazdaságban – és általában az életben – megfelelő méretű dolgokra van szükség: hol kicsire, hol nagyra. „Ma az óriási méretek szinte egyetemes bálványimádásában szenvedünk. Ezért feltétlenül szükséges a kicsinyiség erényeinek hangsúlyozása ott, ahol ez helyénvaló.”

Könyvére megjelenése után kevesen figyeltek fel, s inkább csak azok, akik már eleve nyitottak voltak ezekre a gondolatokra. A világsiker csak akkor jött el, mikor a növekedési örület fokozódott, és Schumacher gondolatai egyre aktuálisabbá váltak.

Tovább nem halaszthatom, meg kell írnom, hogy szerintem Schumacher mit szólna a mai világhoz, a mai Magyarországhoz. Tévedéseimért én felelek.

Kezdjük Piliscsabán, ahol nemcsak az evangélikusok, de az egész település lélekszáma nő. Az óvodáskorúaké is. A történet előzménye: 2008 augusztusában az akkori polgármester örömmel tudatta mindenkiel, hogy Piliscsaba európai uniós pályázata nyert: a kormány egy új, tizenkét csoportos óvoda felépítésére 497 millió forintot szavazott meg. Majd 2009

júniusában óriási vihart kavart, hogy az újonnan megválasztott polgármester bejelentette: a képviselő-testület áttekintette a gazdasági számításokat, és úgy döntött, hogy visszautalják az elkülönített számlán tartott előleget. Kiderült, hogy az óvodaépítés várható összköltsége 780 millió forint, vagyis az elnyert 497 millió forintot Piliscsaba Nagyközség Önkormányzatának több mint 282 millió önrésszel kell kiegészítenie. A polgármester szerint a település nem veheti felelőtlen kiadásba magát. A képviselők alternatív megoldásokon gondolkodnak. Ezek egyike lehet a meglévő óvodák felújítása, bővítése.

Az eset nem egyedül. Az Európai Unió és a hazai pályázati rendszerek a nagyberuházásokat kedvelik. Kevesebb pályázóval kell szerződést kötni, kevesebb elszámolást kell ellenőrizni, országunk büszkén elmondhatja, hogy a rendelkezésre álló keret döntő többségét máris le tudtuk hívni.

Ha Piliscsabának nem került volna irreálisan sok pénzébe, talán ott is megvalósul a „nagy projekt”. Mit számít ilyenkor, hogy mi a gyerekek, a szülők és a környezet érdeke? Biztos, hogy az a jó, ha a falu távolabbi végéből kocsival kell szállítani óvodába a gyerekeket? Nem az, ha a szülők kellemes séta közben beszélgetnek a gyerekekkel, hanem az, ha idegesen parkolóhelyet keresnek? Ha a forgalomnövekedés mások életét is megnehezíti? Ha az ovisoknak egy barátságos hangulatú, kevés csoportból álló óvoda helyett egy nagy intézménybe kell beilleszkedniük?

Nem kell ahhoz az Európai Unióban élni, hogy Schumacher időszerezését megtapasztaljuk. Kalifor-

niában 1998-ban jelent meg *Steven Gorelick* könyve, amelynek címe magyarul: *A kicsi szép, a nagy államilag támogatott – Az adófizetők pénzén előidézett társadalmi és környezeti válság*. A találó címhez a világ minden részéről idézhetünk példákat.

De maradjunk Magyarországon. A hipermarketek és a kisboltok témáját mindannyian jól ismerjük. A főváros határában, a budaörsi kopárok alján alig tizenöt éve jelent meg az első „óriásdoboz”; mára – a beruházóknak adott jelentős adókedvezményeknek is köszönhetően – átalakult a táj. Ameddig a szem ellát, hipermarketek, barkácsáruházak, elektronikai áruházak, outlet centerek – és persze aszfaltozott utak meg autóparkolók foglalnak el minden talpalatnyi helyet. Ma már tudjuk, hogy a külföldi beruházóknak az az ígérete, hogy munkahelyet teremtenek, önmagában ugyan igaz – de működésük hatására nagyon sok „sarki fűszeres” zárt be, hagyományos bevásárlóutcák néptelenedtek el.

A hipermarketek és bevásárlóközpontok által okozott gazdasági és környezeti károk felsorolására nem maradt hely, de egy kérdésre igen: hol van több esély arra, hogy a jól ismert kereskedő tanácsokkal segít nekünk, a kisboltban vagy az óriásboltban?

Hulladékkezelés és szennyvíztisztítás, energiagazdálkodás és mezőgazdasági termelés mind mind olyan területek, ahol bemutatnánk: a kicsi – vagy célszerű méretű, de semmiképpen sem a hivalkodóan óriási – a szép. Schumacher idézett művének *Emberarcú technika* című fejezetében így fogalmaz: „Furcsamód a *Hegyi beszéd* meglehetősen pontos útbaigazítást ad arról a szemléletmódról, amely elvezethet az életben maradás gazdaságtanához.”

Két hét múlva egy üdítő példán szeretném bemutatni, hogy nem reménytelen a szemléletváltás. A hazai erdőben terjed a gondolat: a kicsi szép.

■ GADÓ GYÖRGY PÁL

Petőfi Sándor százhatvan éve halt meg

A történészek többségi álláspontja szerint százhatvan éve, 1849. július 31-én Segesvár és Fehéregyháza között a szabadságharc egyik utolsó csatájában esett el *Petőfi Sándor* költő.

„Huszonhat évet élt, s világirodalmi rangú s méretű életmű maradt utána, mely korfordulót jelentett nemzeti irodalmában” – írta róla *Németh G. Béla*.

Petőfi Sándor Kiskőrösön született 1823. január 1-jén (vagy 1822. december 31-én), szülővárosának azonban gyermekkorától színterét, Kiskunfélegyházát vallotta. Ötévesen kezdte tanulmányait, összesen kilenc iskolában tanult változó eredménnyel; szépírásból, magyar, latin és német nyelvből, rajzból azonban mindenütt kitűnt. Kamaszként a színház bűvöletébe került, 1844-ig volt vándorszínész a Dunántúlon, statisza a Pesti Magyar Színházban, fellépett Kecskeméten, Debrecenben és Érmelléken. Közben katonáskodott is Sopronban, Grazban és Zágrában, de gyenge egészsége miatt leszerelték.

A pápai kollégiumban lett barátja *Jókai*, innen küldte első verseit *Bajza József*hez, az *Athenaeum* szerkesztőjéhez. E folyóiratban jelent meg 1842-ben *A borozó* című költeménye, Pet-

rovics Sándor aláírásával, Petőfivé csak néhány hónappal később a *Hazámban* című versével vált. A nyomortól barátok, ismerősök mentették meg többször, élt másolásból, francia és angol fordításból. 1844-ben *Vörösmarty* támogatta versei megjelenését, ő ajánlotta be a *Pesti Divatlap*hoz, melynek segédszerkesztője lett.

A romantikus hőseposzt parodizáló írása, *A helység kalapácsa* 1844-ben jelent meg, 1845-ben pedig a *János vitéz*, az új népi hőst megteremtő verses meséje.

1845–46-ban rövid válságidőszak következett be életében: szerelmi csatlódások érték, a konzervatív kritika támadta, megélhetési nehézségei voltak. Mindez költészetének elkomorodását hozta, erre utal *Felhők* ciklusa, *A hóhér kötele* című regénye, a *Tigris és hiena* című drámája.

Szendrey Júliát 1846-ban ismerte meg, s egy évvel később feleségül is vette. E viszontagságos, szenvedélyes szerelem és a boldog házasság lett ihletője legszebb szerelmi lírájának. 1847 az *Arany Jánossal* kötött szoros barátság és az *Összes költeményei* megjelenésének éve. Az 1848-ban Európán végigsópráló forradalmi hullám, amely márciusban Pestet és

Budát is elérte, a szabadság, a függetlenség, a demokrácia és az egyenlőség eszméit magáénak valló költőt is magával ragadta. Megszületett a *Nemzeti dal*, amelyet a liberálisok és radikálisok is programversként fogadtak.

Petőfi politikusnak nem vált be, radikálizmusa miatt elszigetelődött, a szabadszállási képviselőválasztáson elbukott. Az értetlenség, az elzárkózás miatti keserűsége az önéletrajzi ihletésű *Az apostol* című elbeszélő költeményében jelent meg.

1848 októbertől katonáskodott, százados, majd 1849 májusától őrnagy volt. Közben 1848 decemberében megszületett *Zoltán* fia. 1849 januárjától *Bem* seregében szolgált Erdélyben, a július 31-i segesvári ütközetben esett el, halálának pontos körülményei máig nem tisztáztak.

Petőfi a nép nyelvét emelte be a magyar költészetbe, közérthetően, egyszerűen szólt mindenkihez, a formai tökélynél fontosabbnak tartotta mondandójának, gondolatainak hiteles megfogalmazását. Műveiből számtalan feldolgozás készült, élete filmek, regények, színművek ihletőjévé vált.

► MTI

EVÉL&LEVÉL&LEVÉL

Válasz dr. Erdődy Tiborné olvasói levelére

Kedves Testvérem!

Örömmel olvastam *Az evangélikus megújulás stratégiájához...* címmel megjelent hozzászólását az *Evangélikus Élet* 2009. augusztus 2-i számában. A munkacsoport egyik vezetőjeként szeretnék megtisztelő soraira röviden válaszolni.

Osztom véleményét, hogy kerülni kell a fölösleges idegen szavakat. Írásaimban, igehirdetéseimben és előadásaimban – képességeim szerint – magam is igyekszem őrködni anyanyelvünk tisztaságán. Az Ön által javasolt kifejezések („célkitűzések”, „feladatterv” stb.) jónak is tartom, és iparkodni fogunk ezek meghonosításán jelen munkánk összefüggésében is. Testvérem azonban engedjen meg egy megjegyzést. A „stratégia” szónak nemcsak a *Kislexikonból* Ön által idézett, az elmúlt rendszerben gyökerező jelentésárnyalata van (például „a munkásosztály forradalmi harcának előkészítése”), hanem – meglepő módon – bibliai gyökere is!

Az *Evangélikus Élet* 2007/44. számának 3. oldalán *Taktika helyett stratégia* című írásomban utalok is erre, amikor cikkemet így fejezem be: „...a mi Urunk a legnagyobb stratégia, és neki megvan a maga rövid, közép- és hosszú távú terve is velünk. A mi feladatunk az ő szándékának megértése és az ahhoz igazodó cselekvési program megalkotása. Ez pedig soha nem szakadhat el a személyes hittől. Amikor Pál apostol Timóteust buzdítja, akkor kétszer is a stratégiával kapcsolatos kifejezést használ: »sztrateiá... tén kalén sztrateian«, vagyis »...harcold meg a nemes harcot« (1Tim 1,18).”

Ha Pál apostol – aki pedig aligha vádolható azzal, hogy rajongott volna a római hadászatért – jó szívvel és a szónak új tartalmat adva ír le ilyen idegen eredetű kifejezést, akkor – kellő mértékkel – talán mi is használhatjuk.

Köszönöm hozzászólását, és kérem, továbbra is kísérje figyelemmel fokozatosan alakuló munkánkat, az egyházon belüli megújulás tervezetét.

Szeretettel köszönti:

DR. FABINY TAMÁS püspök

„Megáll az Istennek ígéje”

Hála az Úrnak *Drenyovszky Irén* testvérünk és a Keresztyén Orvosok Magyarországi Társaságának világos, igei állásfoglalásáért (*„Homofóbia” vagy bibliai alapvetés?*, *Evangélikus Élet*, 2009/30. szám), valamint *Szeverényi János*, *Lupták György* és *Bence Imre* vagy korábban *Tubán József* írásaiért ebben a témában. Sajnos vannak olyan országok az Európai Unióban, ahol az ilyen igei vallástételért már büntetőeljárás indulhat... Nem kell követni a hazug mintákat, amelyekkel „jogot” gyártanak a bűnből! Isten őrizzen mindnyájunkat az értünk megfeszített és föltámadott Úr Jézus Krisztus világosságában és hatalmában!

Szeretettel:

ADÁMI LÁSZLÓ lelkész (Nyíregyháza)

KATOLIKUS KÖZLEMÉNY – EGYETEMES TANULSÁG

A Kalocsa–Kecskeméti Főegyházmege nyilatkozata a bösztörpusztai „körtemplom” építéséről

A Kunszentmiklós-Bösztörpusztán „az Életfa szomszédságában” épülő „Héboldogasszony-kápolnával” kapcsolatban a kalocsa-kecskeméti főegyházmegei érseki hivatal az alábbi felhívás közlésére kérte a katolikus lapok szerkesztősegeit:

Főtisztelendő és Tisztelendő Urak! A Kunszentmiklós-Bösztörpusztán folyó év augusztus 21. és 23. között megrendezendő magyarok országos gyűlésének úgynevezett szakrális, gyógyító területének közép-pontjában kivitelezés alatt álló száz négyzetméter alapterületű és tizenkét méter magas „körtemplom”, bár a főegyházmege területére tervezték, minden előzetes egyeztetés és egyházi engedély nélkül épül. Megálmodói a médián keresztül adakozásra és kétkézi munkára kéri a jó szándékú embereket úgy, hogy titulusként a

boldogságos Szűz Mária neve említésével egyházas jelleget sugallnak, és ezzel a katolikus híveket megtévesztik.

A nyilvánosság előtt megjelent, Héboldogasszony-kápolnával kapcsolatos leírások ösmagyar és pogány elemekkel keverik hitünk igazságait, ezért az érseki hivatal a főegyházmege minden papját az eseménytől távolmaradásra kéri, ezzel együtt a főpásztor megtilt minden liturgikus funkciót, mely(ek)re esetlegesen (akár megáldás formájában) az egyházmege bármelyik klerikusát is kéri vagy kérték. Kérem, hogy az érseki hivatal egyértelmű elhatárolódása nyomán ki-ki a fentiek szellemében járjon el, és tájékoztassa híveit is.

■ MÉSZÁROS ISTVÁN
érseki irodaigazgató-helyettes
Kalocsa–Kecskeméti
Főegyházmege

HIRDETÉS

ARANY ALKONY

Az idősgondozás területén 13 éves szakmai tapasztalattal rendelkező Arany Alkony Időotthonok várják kedves lakóikat

Zuglóban, Újpalotán, Csepelen, a Mátyás téren és Törökbálinton.

Ugyanitt élethosszig tartó, kiemelkedő színvonalú egészségügyi ellátás, illetve havi díjas ápolás az intenzívebb ellátást igénylőknek.

Zugló: 06 1 / 555 0666
Újpalota: 06 1 / 414 3333
Csepel: 06 1 / 277 5374
Mátyás tér: 06 1 / 303 2884
Törökbálint: 06 23 / 515 300

MEDICATUS www.aranyalkony.hu Fenntartó: Kálvin János Presbiteri Misszió

HÍREK, HIRDETÉSEK

HIRDETÉS

Szeretettel hívjuk és várjuk minden kedves érdeklődő testvérünket augusztus 15-én a barokk fesztivál keretében a felpéci evangélikus templomban megrendezendő jótékony célú orgonahangversenyekre. A 10.30-kor és 17 órakor áhítattal kezdődő hangversenyeken magyar és német nyelven is elhangzik a felpéci evangélikus gyülekezet és a barokk műemlék templom története. A délelőtti koncerten *Oláh Gyöngyvér*; a délutánin *dr. Finta Gergely* orgonaművész szólaltatja meg a templom orgonáját.

HIRDETÉS

MEGHÍVÓ

A főtí kántorképző augusztusi tanfolyamának résztvevői augusztus 16-án 11 órakor a zuglói evangélikus templomban kantátazenés istentisztelet keretében előadják *Johann Sebastian Bach* BWV 5. kantátáját. Az alkalomról a Duna Tv felvételt készít. Az istentiszteletre mindenkit szeretettel várunk.

50 ÉVE HARANGÖNTÉS
ÖRBÖTTYÁNBAN
GOMBOS MIKLÓS
ARANYKOSZORÚS
HARANGÖNTŐMESTER

Kiváló magyar szakemberek által készített, külföldön is elismert magyar termékeket gyártunk a harangokkal kapcsolatos bármely munkához.

Referencia: www.harangontes.hu.
Levélcíme: 2162 Örbottyán, Rákóczi u. 121.
Tel.: 28/360-170; mobil: 30/948-9575.
E-mail: gombosmi@harangontes.hu;
gombosmi@invitel.hu.

APRÓHIRDETÉS

A Blahánál 30 m²-es garzon kiadó szept. 1-jétől egyetemistáknak. 30/350-3178.

myLuther

WWW.MYLUTHER.HU

KÖVETKEZŐ SZÁMUNKBAN:

Útitárs evangéliumi lap

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból augusztus 9-étől augusztus 16-áig

VASÁRNAP	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA
<p>20.50 / Duna Tv <i>Töredék (fekete-fehér magyar játékfilm, 2006) (86')</i> Egy katolikus kolostor mikrovilága, nem sokkal a második világháború befejezése után. Ezt a zárt, belső világot ugyanúgy fellazította és izgatóttá tette a háború utáni élet zűrzavara, mint a falakon kívüli életet. A hierarchia, ha létezik is, már veszített az erejéből. Hitek és kételyek, szenvedélyek és letargia között élnek a konzervatív, öreg, a megszállottan dogmatikus, a fiatalabb reformer és az „erkölcsi züllés” útjára lépett papok. Vagyis: fásultság, zaklatott örömkérés és az új helyzetben kialakult útkeresés lelkes vagy éppen szkeptikus alakjai...</p>	<p>13.30 / Kossuth rádió <i>Erős vár a mi Istenünk!</i> Az evangélikus egyház félórása</p> <p>15.55 / Duna Tv <i>Mesterművek a századforduló magyar építészetéből (magyar ismeretterjesztő filmsorozat, 2004) (30')</i> Városházák</p> <p>17.20 / PAX <i>Gyermekszemmel (magyar riportfilm, 2000) (33')</i></p> <p>19.35 / Bartók rádió <i>A Magyar Telekom Szimfonikus Zenekar hangversenye</i></p> <p>22.05 / Hír Tv <i>Ősök tere</i></p> <p>22.35 / m2 <i>A hold tollpíhéi (francia filmdráma, 1999) (96')</i></p>	<p>14.00 / Bartók rádió <i>A hét zeneszerzője: Joseph Haydn</i> Nap</p> <p>16.00 / Duna Tv <i>A Vatikán csillagászai (spanyol ismeretterjesztő film) (52')</i></p> <p>16.55 / Duna Tv <i>Magyarország kincsei – Templomok (magyar ismeretterjesztő filmsorozat, 2002)</i></p> <p>17.00 / PAX <i>Egyházzenei áhítat – Bonyhád (egyházzenei műsor)</i></p> <p>20.00 / M. Katolikus Rádió <i>Őrjárat</i> Beszélgetések nemzeti örökségünkről</p> <p>20.30 / Duna Tv <i>Hárman Erdélyben (magyar dokumentumfilm, 2009) (26')</i></p>	<p>5.20 / m1 <i>Hajnali gondolatok</i></p> <p>13.30 / Kossuth rádió <i>„Tebenned bíztunk eleitől fogva...”</i> A református egyház félórása</p> <p>13.55 / m2 <i>Kerekék és lépések</i> Kistemplomok a Szamosháton</p> <p>14.05 / Kossuth rádió <i>Arcvénások</i> <i>Yamada Hiroko, a magyar kultúra lovagja</i></p> <p>17.00 / PAX <i>Egyház és állam (riportfilm)</i></p> <p>18.05 / m2 <i>12 olasz város - 12 olasz filmrendező. Firenze – ahogy Franco Zeffirelli látja</i></p> <p>23.50 / m2 <i>Kiszarosi svábok (magyar dokumentumfilm) (22')</i></p>
CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK	SZOMBAT	VASÁRNAP
<p>6.45 / Duna Tv <i>Élő egyház (vallási híradó) (26')</i></p> <p>10.00 / Bartók rádió <i>Hang-fogó</i> <i>Bach: 214. kantáta</i></p> <p>11.34 / M. Katolikus Rádió <i>Zenével dicsérem...</i> Fejezetek a kortárs egyházzeneiből</p> <p>14.35 / RTL Klub <i>A nagy légi akció (kanadai filmdráma, 2006) (85')</i> 2/1. rész</p> <p>21.00 / Duna II. Autonómia <i>Jules Verne: 80 nap alatt a Föld körül (magyar színházi felvétel) (102')</i> Az egri Gárdonyi Géza Színház előadása</p> <p>22.30 / m2 <i>Rézpillangó (magyar tévéfilm, 1971) (77')</i></p>	<p>7.25 / Duna Tv <i>Isten kezében (26'). Egy nap a szegedi ferenceseknél</i></p> <p>13.30 / Kossuth rádió <i>Az Úr közel!</i> A baptista egyház félórása</p> <p>16.10 / Duna Tv <i>Világvallások nyomában (magyar ismeretterjesztő filmsorozat, 2006) (50')</i></p> <p>A buddhizmus</p> <p>21.15 / Bartók rádió <i>Hang-fogó. Elgar: Te Deum és Benedictus Op. 34.</i></p> <p>22.00 / Duna Tv <i>Melyik szerelem? (olasz-svájci filmdráma, 2006) (94')</i></p> <p>24.00 / Bartók rádió <i>Elmúlt Zsámbék Jazz Openek legjava</i></p> <p>0.05 / m1 <i>Északkelet (argentin-francia-spanyol-belga filmdráma, 2005) (103')</i></p>	<p>10.20 / Duna Tv <i>Léptünk koppan ódon köveken (magyar ismeretterjesztő filmsorozat, 2008) (20')</i> A hőmezővásárhelyi református ótemplom</p> <p>12.05 / Duna Tv <i>Isten kezében (26')</i></p> <p>13.55 / m1 <i>Telesport</i> Kajak-kenu világbajnokság</p> <p>15.20 / PAX <i>A harangszó (magyar dokumentumfilm, 2001) (35')</i></p> <p>16.30 / m2 <i>A Hold és a tó (olasz filmdráma, 2006)</i></p> <p>18.34 / M. Katolikus Rádió <i>Versenyképes-e a „jó pásztor”?</i> Vezetői eszmények a Bibliában és napiainkban</p>	<p>9.40 / m1 <i>Egyházi naptár</i></p> <p>9.55 / m1 <i>Baptista magazin</i></p> <p>11.25 / m1 <i>Evangélikus templomok</i> A soproni templom, a győri Öregtemplom</p> <p>11.45 / m1 <i>Az Izsópka gyermekkórus (13')</i></p> <p>12.05 / Duna Tv <i>Élő egyház (vallási híradó) (26')</i></p> <p>12.05 / Bartók rádió <i>Budapesti Bach-hét 2009</i> A Weiner-Szász Kamarszimfonikusok hangversenye a Deák téri evangélikus templomban</p> <p>21.10 / Bartók rádió <i>Az ember hang dicsérete</i> <i>Leonard Bernstein: Mise</i></p> <p>23.00 / Duna Tv <i>Arc (svéd filmdráma, 1958) (97')</i></p>

Új nap – új kegyelem

Vasárnap

Krisztus mondja: „Én világgául jöttem a világba, hogy aki hisz énbenem, ne maradjon a sötétségben.” Jn 12,46 (Ézs 42,16a; Mt 25,14–30; Fil 3,7–11/12–14; Zsolt 14) Hát ne maradjunk a sötétségben! Vigyük hírül: „*Vakok látnak, sánták járnak, leprások tisztulnak meg, süketek hallanak, halottak támadnak fel, a szegényeknek evangélium hirdettetik, és boldog, aki nem botránkozik meg énbenem.*” (Lk 7,22–23) Élünk ennek fényében: „...nem azért jöttem, hogy elítéljem a világot, hanem azért, hogy megmentsem.” (Jn 12,47)

Hétfő

Hang hallatszott a felhőből: „Ez az én Fiam, akit kiválasztottam, reá hallgassatok!” Lk 9,35 (Zsolt 50,2–3a; 1Kir 3,16–28; ApCsel 23,12–35) Értette-e akkor vajon Péter, János és Jakab, hogy mi történik? S hogy ki ez a Jézus, akit Isten a Fiának nevez? (Lásd a keresztelését, amikor a Szentlélek is reá száll, s hang hallatszik a mennyből!) S ha ő ember – hiszen szemük láttára ott áll, s eddig olyan volt, mint ók, ám most fehéren tündököl –, akkor miért jött, mi a feladata, s félelemmel vagy örömmel fogadják? Valami titokzatos erő lépett működésbe... Mózes és Illés is megjelenik és szól... Valami elkezdődött, valami változás indult el! Akkor persze nem tudták Péterék, hogy mi következik. A Szentháromság személyei tudták, és a próféták, akik ott megjelentek. Az emberek „csak” azt érezték, milyen elmondhatatlanul jó Jézus közelsége. S hogy a Hangnak engedelmessé válni kell.

Kedd

Mert egy az Isten, egy a közbenjáró is Isten és emberek között, az ember Krisztus Jézus. 1Tim 2,5 (5Móz 7,9; Ez 3,16–21; ApCsel 2,4,1–21) Üdvösség és igazság nincsen Isten nélkül. Az út Istenhez azonban nem volt mindig oly egyszerű. A Szentek Szentjébe vagy a mennybe, Isten dicsőséges színe elé hogyan járulhatott volna élő, „hétköznapi” ember?! Számunkra természetes az a bensőséges kapcsolat, amely Jézus által lehetséges az Atyához. Mindig és mindennel megkereshetjük őt. S még ennél több is történt. Közbenjárónk nem „csak” kapcsolat, összeköttetés: ő szót emel értünk, a mi védelmünkben, minket, jószágára méltatlanokat mentő szeretetével képvisel Istennél, ki-áll helyettünk, büntetésünket elhordozza.

Szerda

Semmit ne tegyetek önzésből, se hiú dicsőségvágyból, hanem alázattal különböztök egymást magatoknál. Fil 2,3 (Jón 2,9; Mt 19,4–7/8–12/13–15; ApCsel 2,4,22–27) „A jó elnyeri jutalmát” – tartja a mondás. Nagy a kísértés a keresztény ember számára is, hogy jó tettei mögé, köré odaképzelve a neki jogosan járó jutalmat. Nyilvános dicséretet, ajándékot, kinek mi a gyengéje. Emberek vagyunk, hiúsággal, önzéssel, ezért kapunk ilyen tanítást, hogy lássuk, tudjuk: lehet másképp is. A fejezet folytatása: a Krisztus-himnusz! Ha nem saját magunk vagyunk életünk középpontjában, hanem Jézus Krisztus, akkor az említett jutalmak mellékessé válnak. S még a végén ezek az ember, gyarló lényünknek jóleső apróságok is megérkezhetnek, mint egy nem várt ajándék...

Csütörtök

Meghallották Erzsébet szomszédai és rokonai, hogy milyen nagy irgalmat tanúsított iránta az Úr, és együtt örültek vele. Lk 1,58 (Zsolt 119,77; Ef 5,15–20; ApCsel 25,1–12) Csoda volt készülődésben, amikor Erzsébet várandós lett Keresztelő Jánossal. Ha lettek volna bulvárlapok, talán címlapon hozzák: a meddő s már idős, gyermekre reménytelenül váró asszony végre anya lesz! Öröm és istendicséret fakadt a jámbor emberek szívében, látva, milyen dicsőséges is Isten. S akkor még nem is sejtette senki, hogy csak előfutára ez a csoda a már készülődésben lévő, sokkal-sokkal nagyobb csodának... Amikor kis idő múlva majd egy Mária nevű hajadon, Erzsébet rokona tesz látogatást, szintén várandósan. Az üdvözítő Isten csendben, rejtetten, még nem láthatóan és meg nem értetten, de már munkálkodott. Nyissuk ki a szemünket, a szívünket, hogy betöltsen az öröm e nagy irgalom megnyilvánulása felett!

Péntek

Jézus mondta: „A pokol kapui sem fognak diadalmaskodni egyházamon.” Mt 16,18 (1Kir 8,29a; Jn 19,9–16a; ApCsel 25,13–27) Kikre is építette egyházát? Egy félelmében őt megtagadó Péterre. A nagy pillanatban szétfutó, elbűjő tanítványi körre. Emberekre, akik emberien reagálnak. Rosszul vizsgáznak adott esetben. Nem ítélezhetünk felettük, mert nem vagyunk különbek, sőt magunk tudhatjuk igazán, milyen bűnök terhelnek minket, mai követőit. Ma sincs másként: emberek hibázva, dadogva, vétközve, de hirdetik az evangéliumot, közösséget alkotnak, Istent dicsérik, egyházukat építik a fentről kapott erővel.

Szombat

Uram, te megvizsgálás és ismersz engem. Tudod, ha leülök, vagy ha felállok, messziről is észreveszed szándékomat. Zsolt 139,1–2 (1Thessz 2,4; Lk 12,42–48; ApCsel 26,1–23) Megfigyelési ügyektől hangos a média. Rejtett kamerák lesnek utcán, áruházban, rendelőben, szállodában, liftben. Szem előtt vagyunk – testi mi voltunkban. Lelkünket nem tudják kifürkészni, de levelezésünket, beszélgetéseinket annál inkább. Micsoda világ ez?! S akkor itt egy ige, amelyből ha kihagyunk az Urat, bizony, nem lenne vigasztaló. Valaki mindent tud rólunk. No de ha ezt a Szentírásban olvassuk, s ha aki figyel ránk, az maga a teremtő Isten?

■ KÓHÁTI DÓRA

Evangelikus Élet – A Magyarországi Evangélikus Egyház hetilapja

E-mail: evelet@lutheran.hu • EvÉlet on-line: www.evelet.hu • Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu. Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-1108; 20/824-5519, fax: 1/486-1195. Szerkesztőségvezető: Boda Zsuzsa (zsuzsa.boda@lutheran.hu). Szerkesztőségi titkár (előfizetési és hirdetési ügyek referense): Vitális Judit (judit.vitalis@lutheran.hu).

Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu). Olvasószerkesztő: Dobsonyi Sándor (sandor.dobsonyi@lutheran.hu). Tervezőszerkesztő / EvÉlet on-line: Nagy Bence (bence.nagy@gmail.com). Rovatvezetők: Ecsedi Zsuzsa – Cantate (ezsu@lutheran.hu), Kendeh K. Péter – Oratio oecumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), Kóháti Dorottya – Új nap – új kegyelem (dora.kohati@lutheran.hu), Véghegyi Antal – A vasárnap igéje (antal.veghelyi@lutheran.hu).

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu) 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1228; 20/824-5518; fax: 1/486-1229. Felelős kiadó: Kendeh K. Péter (peter.kendeh@lutheran.hu). Nyomdai előállítás: Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Lajosmizsei Nyomdája. Felelős vezető: Burján Norbert nyomdaigazgató. Árusítja a kiadó és a Magyar Posta Rt. (ÜLK) INDEX 25 211, ISSN 0133-1302

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj beföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyed évre 3250 Ft, fél évre 6500 Ft, egy évre 13 000 Ft, európai országba egy évre 43 800 Ft (168 euró), egyéb külföldi országba egy évre 51 200 Ft (196 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsőjével törölni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. Beküldött kéziratokat nem örzünk meg és nem küldünk vissza. Az adott lapszámba szánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő délutáni lapzártakor kizárólag a hétvégi eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu, a hirdetéseket az hirdetes@evelet.hu címre várjuk.

